

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Opera Varia

Noris, Enrico

Lugduni, 1707

Historica Dissertatio de uno ex Trinitate carne passo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72494](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72494)

HISTORICA DISSERTATIO

De uno ex Trinitate carne passo.

ACCEDUNT

HISTORIÆ PELAGIANÆ

HENRICI NORIS

Ab Anonymi Scrupulis Vindiciæ.

Quid adhuc queris examen, quod jam factum est apud Apostolicam Sedem?

S. Augustinus lib. 2. Oper. Imperf. contra Julianum num. 103.

HISTORIA
DISSERTATIO

De uno ex Trinitate carne palle.

ACCEDUNT

HISTORIAE BELGIANAE

HENRICI NORIS

Ab Anonymi scripturis Vindicis.

Quid aliter patris ex unius, quod iam factum est, quod esse videtur
S. Augustinus. De Civitate Dei. Lib. 1. c. 10. p. 107.

A D
LECTOREM.

PAUCIS te volo, Lector optime, siquidem singulae praefationes quibusque hujusce operis Dissertationibus praeposita prolixioris in limine proemii onus imminuunt. Annus agitur alter & vicefimus, ex quo Historia Pelagiana ac Vindicta Augustiniana auctore Henrico de Noris Augustiniani instituti viro in lucem prodire. Utrumque opus anno 1672. supremae Romanae Inquisitionis decreto a viris doctissimis Romae diligenti & accurato examine expensum, ac probatum, tantam statim Auctori gratiam apud Eminentissimos Patres conciliavit, ut eorundem rogatu Clemens X. Norisum inter Romanae Inquisitionis, uti vocant, Qualificatores adlegerit. Cum anno proximo 1673. utrumque opus Patavinis typis excusum, ac dein iterum ac tertio extra Italiam impressum, per ora manusque Eruditorum volitaret, nonnulli, quorum nomina appellare exemplo nihil, silere humanitatis plurimum refert, utriusque volumini primum quidem clanculario genuinum infigere coeperunt; dein animosiores facti, eadem apud Romanae Inquisitionis tribunal plurium errorum accusantes, alterum de iisdem examen impetrarunt. Ita anno 1676. laudati libri plurium Censorum judicio expensi, indemnes, nullaque Theologicae notae perstricti, aemulorum impetum structasque insidias feliciter evaserunt. Interim Norisus in Pisanam Academiam Ecclesiasticae historiae professorem agens, inducias in annum usque decimum sextum ab adversariis obti-

nuit. Cum vero anno 1692. INNOCENTIUS XII. Pontifex Opt. Max. Norisio Vaticanae Bibliothecae Praefecturam detulisset, novus honor Auctori destinatus, ejusdem libros in nova rursus discrimina adduxit. Nam adversarii sparsis quaqua-versus libellis, veteres accusationes restaurantes, eundem praedamnatae Jansenii doctrinae insimularunt. Tum Summus Pontifex plures Theologos, qui procul a partium studio erant, delegit, iisque librorum Norisii examen commisit. Et hi quidem doctissimi ac eruditissimi Viri diligenter atque accurate inuncto munere perfuncti, nullam in Norisii libris sententiam censorio stigmate confixerunt; cujus quidem judicii, licet secretis suffragiis peracti, exitus inde apparuit, quod Summus Pontifex Norisium in collegium Consultorum Romanae Inquisitionis cooptavit. Ita sine exemplo, quod sciamus, unus idemque liber semel, iterum, ac tertio in tremendo illo tribunali censurae subiectus, ac totidem etiam vicibus omni censurae immunis evasit. Cum vero triplex iudicium tam sincerum, tam grave, tamque circumspectum toties restauratis accusationibus jam tandem finem imposuisse putaretur, inventus est novus criminandi modus, quo non tam Norisii volumina, quam exercitum de iisdem iudicium in invidiam vocaretur. Nam quidam quod suam erga supremum Quaestorum fidei tribunal reverentiam in speciem saltem praeferre videretur, quosdam ipsismet librorum Norisii Censoribus libellos, *Scrupulorum* titulo praesignatos, inscribit,

scripsit, ut ad eos scrupulos veluti ad scopulos eorumdem Censorum iudicium allideretur. Hæc ille præfatur; *Nemini videbor inverecundè scripsisse, qui istas qualescunque animadversiones non alio, quàm scrupulorum titulo donaverim.* Petrandus insignis Carthaginensis Ecclesiæ Diaconus in Parænetico ad Reginum Comitum cap. 12. scribit: *Si quando aliquis scrupulus mentem movet, non sequaris faciliè sententiam propriam, nec aliis persuadere coneris.* At bonus ac simplex homo suos scrupulos in disseminatis ac dispersis quaqua versum libellis publicavit, ut sinistra, quam de lato à Romanis Censoribus iudicio ipse conceperat, opinio per omnium animos longè late-

que pervaderet. Hinc subinde, Optimi Censores, ut Ciceronis in Oratione pro Roscio Amerino verbis utar, *Hunc sibi ex animo scrupulum, qui se dies noctesque stimulat, ac pungit, ut evellatis, postulat.* Verùm cum Censores nulli præhabiti abs se iudicii rationem scripto prodere teneantur, imò nec citrà perjurium publicè reddere possint, eorum partes in me recipiam, daboque operam, ut adversarii passim & ubique alienorum dictorum scrupulosissimi & calumniosissimi discussores appareant, uti olim Facundus Episcopus Hermianensis lib. 10. de tribus Capit. cap. 7. scribebat,

mirrored bleed-through text from the reverse side of the page, appearing as faint, inverted characters and words.

DISSERTATIO I. IN HISTORIAM CONTROVERSIÆ

DE UNO EX TRINITATE PASSO.

Diturniori schismate, quo Orientalis Ecclesia ab Apostolica Romanâ Sede se juncta fuerat, Hormisdæ Pontificis Maximi operâ, ac Justinij Imperatoris pietate composito, veteres potius discordias desinisse, quàm pacem cœpisse, nova rursus suborta controversia monstravit. Illa quidem in angulo Scythiæ Europææ apud Tomos à paucis Monachis excitata, Orientem simulque Occidentem, ac Meridiem uno veluti momento instar incendii pervagata, per quinque ferè lustra Orthodoxos varias in partes distraxit. Quamvis autem Romanorum Pontificum, ac Imperatoris Justiniani edictis magnus tot litigiis dies impositus tandem fuerit, non desuere nostrâ ætate tum Sectarii, qui variatâ eâ in causâ sententiæ Romanos Pontifices impudenti calumniâ accusarunt; tum scriptores quoque, qui Catholicis & esse, & haberi volunt, qui ex antiquitatis eâ in causâ gestis, quibusdam prædamnatis famosis propositionibus defensionem comparare pertentârunt. Inde etiam duo nuperi Auctores ex descriptâ eâ ipsâ ab Henrico Norris controversiâ, eundem uti Romani Pontificis in definiendo infallibilitati obnoxium traducere conati sunt. Denique non una eademque est de ejusdem questionis auctoribus inter Historicos ac Theologos sententia; siquidem nonnulli Monachos illos Scythas in speciem quidem Catholicos, Eutychiæ tamen hæresi occultis artibus studentes obrudunt, quos alii doctissimi Scriptores ab omni prorsus Eutychiano errore alienos locupletissimis testimoniis ostendunt. Induxi animum in hanc totam causam descendere, ac diu controversiæ propositionis statum, ejusque varios tum apud Catholicos, tum etiam apud Eutychianos sensus exponere. Hoc ut enucleatè exequar, illius originem, progressum, ac denique exitum in optimo, uti spero, lumine collocabo, quo postea illata à quibusdam Historiæ caligo facilè dissipabitur.

CAPUT I.

S. Proclus propositionem, Unus è Trinitate est incarnatus, & passus, omnium primus contra Nestorianos asseruit. Justinianus Imperator aliique contendunt eandem in Synodo Chalcedonensi approbatam fuisse. Quidam eâ in Synodo damnatâ putant. Neutra opinio probatur.

Damnato in Synodo Ephesinâ Nestorio, Theodosius Imperator impiòs ejusdem libros igne absumendos, emissio edicto, decrevit, ita ut, inquiens, nemo in religionis disputatione aliquam supradicti nominis mentionem faciat. L. 66. de Hæret. Cod. Theod. At Nestorianæ hæreseos sectatores, quò damnatâ à Synodo doctrinæ majorem aliunde auctoritatem adiiicerent, id consilii ceperunt, ut eandem à Theodoro Episcopo Mopsuestiæ in Ciliciâ dudum traditam publicarent. Nam Theodorus in ore famæ toto passim Oriente versabatur, quippe qui decem millium voluminum scriptor laudaretur, ac quindecim præsertim libros contra Apollinarium exarasset, in quibus universa Nestorii ipsius quondam discipuli doctrina tradebatur. Hac fraude Nestoriani usi sunt, ut recens

dejecta hæresis sub magni nominis umbrâ vires resumeret, ac sub Theodori larvâ incautis illuderet. Verum Orthodoxi Episcopi, ac Abbates majoris Armeniæ, quò præsentissimo malo statim occurrerent, syllabum errorum ex Theodori libris colligentes, eisdem S. Proclo Patriarchæ Constantinopolitano damnandos, per legatos obtulere. Proclus Cyzici nomine tenus Episcopus, omnium primus, tum sedente in Regiâ Urbe Nestorio, in celebri ibidem Ecclesiâ contra ipsius adversus Deiparam voces classicum cecinerat in elegantissimâ, quæ extat, homiliâ. Erant duo veluti fulmina belli contra Nestorium Cyrillus Alexandria, & Proclus Constantinopoli. Hic ergo legens delata sibi capitula, eadem uti Nestorianâ peste infecta damnavit, datis eâ de re literis tum ad Armenios, tum ad Joannem Patriarcham Antiochiæ, utrique scripto subjiciens anathemata con. singulas Theodori propositiones. Has inter erat hæc ex Epistolâ ad Armenios Collat. V. Synodi V. recitata: *Homo homini consubstantialis; Deus autem Deo consubstantialis. Quomodo ergo Deus, & homo unum per unitatem esse possunt?* Hinc in Christo duo supposita, sive personas commentabatur, ita ut B. Virgo purum hominem pepererit, quem postea Deus affectu voluntatis sibi copulavit. In laudatâ Synodo Collat. IV. in syllabo errorum Theodori n. 45. hæc illius dicta recensentur: *Et duas natiuitates Deus Verbum non sustinuit: unam quidem antè sacula, alteram autem in posterioribus temporibus.* Quare negabat B. Virginem esse Dei genitricem, ibidem num. 43. Denique num. 38. scripsisse dicitur: *Quòd Deitas separata quidem erat ab illo, qui passus est secundum mortis experimentum,* Proclus in Epistolâ ad Armenios, uti scribit Liberatus Diaconus cap. 10. Breviarii, *Posuit ad interimendas Nestorianorum versutias, qui duas in Christo inducunt personas, unum de Trinitate incarnatum.* Sententia Procli interprete Dionysio Exiguo in hæc verba concipitur: *Nec enim dicentes Filium passum, ratione Deitatis eum passum sentimus, sed consentientes Dei Verbum unum ex Trinitate incarnatum, tribuimus intelligendi materiâ nisi, qui fideliter seiscitantur, cur incarnari dignatus sit.* Idem in Epistolâ ad Joannem Antiochenum ait: *Dicentes autem iterum passibilem Deum, idest, Christum, constitemur eum non eo passum, quod erat; sed quod factum est, idest, propriâ carne, & ita prædicantes, nullo modo fallimur; quoniam quidem & unum ex Trinitate secundum carnem crucifixum fatemur, & divinitatem passibilem minime blasphemamus.* Hoc testimonium recitant Facundus Hermianensis initio lib. 1. de tribus Capitulis, & laudato loco Liberatus. Joannes II. Pontifex in Epist. 3. ad Senatores hanc aliam Procli sententiam refert: *Quid enim est, quod nos sapimus. In hac ipsâ essentiâ, quâ constat & unum esse Filium Patri, & Spiritui, non dicimus eum passum; sed carne, quæ ex nobis, & pro nobis est factus. Non autem alius est factus, nisi unus de Trinitate, & crucifixus est carne, quâ passus est &c.* Maxentius in professione fidei hæc recitat tanquam excerpta ex epistolâ ad Armenios, in quâ tamen non leguntur; unde Petavius arbitratur Proclum alteram ad Armenios epistolam misisse, quæ interciderit. Ipse tamen puto,

K Pro-

Proclum datis ad Armenios, & ad Joannem literis eadē Theodori capitula cū anexis confutationibus subjecisse, uti proximè Oriētales facerēt, refellētes duodecim capitula Cyrilli, & ipse etiā Cyrillus arguēs ejusdem Theodori errores. Extant inserta collat. V. Synodi V. fragmenta literarum Procli ad Joannem Antiochenum, in quibus *supposita ad Armenios epistola capitula* Theodori memorantur; idemque Proclus in alterā epistolā ad eundem Patriarcham Antiochiæ scribit: *Et illa capitula, quæ subjecta sunt, repuli*, apud Facundum Hermianensem lib. 8. cap. 2. Quare cū eadem Theodori capitula cum redargutionibus annexa fuerint tomo ad Armenios, ac pariter literis ad Orientalem sub Antiocheno Antifite Synodum, utroque ex scripto confutationes Procli recitantur.

Ex hætenus laudatis S. Procli testimoniis duæ istæ propositiones ab eodem contrā Theodori, ac Nestorii sectatores statutæ colliguntur: *Unus de Trinitate est incarnatus*, & altera: *Unus de Trinitate crucifixus est carne*; de quibus thesibus Catholici postea acerrimè secum invicem disputarunt. Prior propositio designat pro subiecto ipsam personam Verbi Dei, qui suamet subsistentiā personali humanam naturam in unitatem suppositi verè ac physicè assumens, dicitur incarnatus, quod est ejusdem propositionis prædicatum. Altera verò propositio verificatur tantum secundum communicationem idiomatum, secundum quam crucifixio seu passio affirmari potest de Verbo uno ex Trinitate, cū non ipsum, sed caro tantum assumpta verè ac physicè passionem subjerit, Verbo manente impassibili. Prior thesis reduplicativè vera est: altera tantum specificativè, ut inquit Scholastici, quia Christus, qui secundum naturam humanam passus est, unus est de Trinitate. Synodus Calchedonensis in prophonetico ad Marcianum Augustum, cū dixisset Cyrillum in literis ad Orientales fidei dogmata declarasse, addit: *Et magnum Proclum, qui eisdem Orientalibus volumen ad Armenios pro fidei congruentiā destinavit*. Porro hocce Synodi elogio tantum auctoritatis epistolæ sive tomo Procli ad Armenios accessisse putarunt, ut laudatum assertum *De uno ex Trinitate incarnato*, ab eadem Synodo approbatum fuisse Justinianus publicā lege suo Codici tit. de Summā Trinitate, inserta promulgaverit. Est epistola ad Epiphanium Patriarcham, in quā ait: *Eadem verò sancta Calchedonensis Synodus & magni Procli ad Armenios scriptam epistolam de eo, quòd oportet dicere Dominum Jesum Christum Filium Dei, & Deum nostrum unum sanctæ Trinitatis, per suam relationem suscepit, & confirmavit*. Facundus Hermianensis initio operis laudati adeundem Justinianum, cū Procli epistolam à Synodo Calchedonensi commendatam dixisset, ac recitatā latā per eundem Principem lege, ait: *Apparuit igitur, religiose Imperator, quòd secundum sententiā ipsius magnæ Synodi confessus es, unum de Trinitate pro nobis crucifixum*. Idem tradit Ephreemius Patriarcha Antiochiæ apud Photium Cod. 228. Vigilus Papa in Constituto loquens de eadem relatione Synodi ad Marcianum, hæc scribit ad Justinianum: *Quam vos quoque vestris legibus, dum Orthodoxā professione unum de sancta Trinitate Christum Deum ac Dominum nostrum confitendum adstruivis, ad testimonium laudabiliter adduxivis*. Verum quamvis magna Synodus epistolam Procli ad Armenios laudaverit, haud inde fit consequens, ut omnes ibidem assertæ propositiones censerentur speciali approbatione Synodi confirmatæ. Unum tamen evincitur, videlicet nullum in eo Procli scripto erro-

rem contineri. In Concilio Romano sub Sancto Gelasio Papā una Sancti Leonis ad Flavianum epistola in omnibus usque ad unum jota recipienda jubetur, ut nihil illius citrà læsæ fidei piaculum, in dubium à quoquam possit revocari.

Ut verò varia sunt hominum judicia, non defuere qui eam propositionem, *Unus è Trinitate passus est*, non modò à Synodo Calchedonensi probatam negaverint, verum etiam contenderint in eadem potius damnatam fuisse. Nam in Actione IV. Dorotheus Monachus Eutychetis sectator dixit se credere in Christum, addens: *Hunc ex Trinitate esse fatemur, & statim: Credimus ergo illum passum ex Trinitate esse*. Hinc Dioscorus Hormisdæ Papæ ad Imperatorem Justinum Legatus, in suggestione ad eundem Pontificem, quò ostenderet propositionem de uno ex Trinitate passio, esse erroneam, ait: *Istud & Eutychetis discipuli in Synodo Calchedonensi proposuerunt*. Trifolius etiam id temporis in epistolā ad Faustum Senatorem scribit, Dorotheum Eutychianum, ac Carosum ejusdem sectæ Monachum dixisse in Synodo memoratā: *Unum de Trinitate esse passum*, additque: *Talia dicentes superscripti Archimandritæ acceperunt damnationem cum Eutychete, & omnes hæretici*. Verum non ob eam prolatam propositionem iidem Archimandritæ damnati sunt, sed quia ibidem Eutychetis errorem de unicā in Christo naturā sequebantur, ac de Hæresiarchā dixere: *Quia orthodoxus est homo, & sit ei calunnia*. Ferrandus Diaconus Carthaginensis in doctissimā epistolā ad Anatholium R. E. Diaconum cap. 16. ait: *Nec move-re quempiam debet, si verè hanc sententiā, sicut à quibusdam dicitur, Eutychetis protulit apocrysius in Calchedonensi Concilio. Sapè etiam per ignorantes loquitur veritas. Rectè autem monet, Patres noluisse eam propositionem Synodicis definitionibus inserere, Ne viderentur intellectum loquentis potius adprobasse, quam verba*. Uti enim Catholici ea verba congruo ac dextro sensu accipiebant, ita Eutychiani eadem depravatè interpretabantur, uti mox exponemus.

C A P U T II.

Propositio: Unus è Trinitate est passus, à Petro Fulcone Eutychiano sensu exposita. Sanctus Felix Pontifex Romanus fatetur Christum unum de Trinitate eundem non in Deitate, sed carne passum. Imperator Zeno unum è Trinitate in Henotico publicat. Hoc edictum Patriarchæ Græci recipiunt; at Ecclesia Romana condemnat. Sancti Euthymius ac Sabas Christum unum de Trinitate contrā Nestorianos prædicant. Imperator Anastasius in pseudosynodo damnandos curat negantes unum de Trinitate passum. Id adii-cit Trisagio. Severiani eadem propositione abusi: quam Catholici verò sensu professioni fidei inserunt.

Eutychiani Nestorianam hæresim oppugnantes, quodam veluti pugnæ furore abrepti, in extremos errores deciderunt, dum in mysterio Incarnationis Dominicæ utrique ea dogmata renovarunt, quæ dudum Ecclesia in Sabellio atque Ario, in arcano Trinitatis exponendo, damnaverat. Etenim Nestorius ex duplici naturā Christo inexistente, duas quoque in eodem personas obtruserat. Ex adverso Eutyches ex unitate personæ in Christo, unam quoque naturam commentus est. Equidem Eutychiani in Synodo Calchedonensi proscripti, quò damnatæ hæresi fidem facerent, binas propositiones à sanctis Patribus contrā Nestorianos statutas, magno apud sectarios plausu, Catholicis objectabant. Prior erat mutata ex S. Cyrilli libris sententiā; *Una Dei Verbi natura*
incar-

incarnata. Alteram ex Procli epistolis desumpserant: *Unus è Trinitate est passus.* De thesi Cyrilli quædam opportuniore inferius loco subnotabo. De Procli pronuntiato juxta susceptum argumentum, sermonem tantum instituiam. Petrus Fullo Eutyechianorum pessimus, Antiochenæ sedis invasor, cum unicam eamque divinam in Christo naturam adstrueret, eandem quoque passam fuisse affirmabat, ea se tradere testatus, quæ magni in universâ Ecclesiâ nominis Proclus paulo ante docuerat. Ita homo vaser & perditus sub pulchriori larvâ hæresis turpitudinem occultare tentabat. Nam S. Patriarcha hæc disertè in Epistolâ ad Armenios scribit: *Nec enim dicentes Filium passum, ratione Deitatis eum passum sentimus; divina siquidem natura nullam prorsus recipit passionem: sed confitentem Deum Verbum unum ex Trinitate incarnatum &c.* Ubi docet idè Verbum hominem factum, ut qui Deus nulli poterat passioni subiectus esse, homo factus, passionem subiret. Idem autem Fullo quò suam cunctis hæresim instillaret, sacro hymno Trisagii: *Sanctus Deus, Sanctus Fortis, Sanctus Immortalis*, appendicem inferuit: *qui passus est pro nobis*, sperans sceleratæ adjectionis cantilenâ Clerum, ac populum ad impiæ blasphemiarum professionem compellere. Cùm verò passim argueretur, quòd Trinitatem, quæ eo hymno invocabatur, passam mentiretur, novo errore priorem commutans, Trisagium soli Verbo Deo cani autumavit, qui solus passus est pro nobis, ac proinde non tota Trinitas, sed unus è Trinitate passus, sapius eidem pro concione dicebatur. Horum testis est idem qui supremus Ecclesiæ iudex sententiam contra eundem Fallonem pronuntiavit Felix III. hæc illimet exprobrans Epist. 3. *At verò tu in Ecclesiâ ausus es dicere, quòd unus increatus, atque individuus Trinitatis passionem subierit: & per hoc consubstantiali quoque solvere niteris, ac Deum subijcere numero.* Etenim cùm in Christo uno ex Trinitate unicam naturam divinam statueret, consubstantiali Dei naturam negabat, unaque tres Deos impiè inducebat: siquidem Fullo dicebat, *Unum de Trinitate passionem pro nobis pertulisse in substantiâ Deitatis*, teste eodem Felice Epist. 5. ad Zenonem Augustum. Nam substantia passibilis non est idem cum substantiâ intrinsecè impassibili; undè eum substantia seu natura Filii juxta Fallonem, esset passibilis, natura verò Patris ac Spiritûs Sancti impassibilis, una eademque natura esse nequibant; ac proinde divinæ personæ non poterant dici consubstantiales, sed distinctæ naturæ, atque adèd plures Deos inducentes, juxta Fullonis errorem.

Idem Felix in laudatâ Epistolâ 3. ad Petrum Fullonem scribens, ait: *Quâ igitur parte unigenitus filius consubstantialis Patri, & unus individuus Trinitatis, increatus, atque invisibilis, impassibilis, & immortalis permansit. Quod ergo increatum, atque immortale est, creaturæ ne applies, neque Deorum pluralitatem confirmare pergas, dicens Unum sanctæ Trinitatis mortuum esse. Rursus quâ parte ex muliere natus est, & substantiæ nostræ, ac generationis est particeps, absque peccato, sustinuit passionem.* Duo in hisce verbis notanda sunt. Nam Filius quatenus unigenitus Patris, dicitur *unus individuus Trinitatis*, quæ formula loquendi, uti postea demonstro, in reprehensionem proximo sæculo vocata fuit, ita ut magnis etiam Viris aut odiosa, aut saltem suspecta fuerit, & longiori etiam examine discussa, priusquam ab Apostolicâ Sede probaretur. Rursus ex laudato Pontificis testimonio patet, Petrum Fullonem blaterasse unum sanctæ Trinitatis,

quæ Deum, passionem ac mortem subisse, non autem quatenus homo erat, uti Proclus contra Eutyechianos, jam jam erupturos, in laudatis epistolis præmonuerat. Scio nonnullis laudatam epistolam haud legitimam videri; sed secus dicendum puto ex Anastasio Bibliothec. in Epistolâ ad Joannem Diaconum tom. XII. Bibl. PP. edit. ult. pag. 834. lit. F.

Cùm Zeno, devicto, ac deinde occiso Basilisco tyranno imperium recuperasset, quò grasantes passim de religione discordias sopiret, anno vulgaris Epochæ 482. edictum de fide, quod Henoticum dixeret, publicans, universos eidem Episcopos subscribere imperavit. In eo laudata hætenus Procli sententia in hæc verba concepta, legebatur: *Trinitas enim mansit Trinitas, & incarnato uno de sanctâ Trinitate Deo Verbo.* Hocce edictum recitant Liberatus cap. 18. Breviarii, & Evagrius lib. 3. cap. 14. At Henotico recipiendo tum Hæretici, tum etiam Catholici repugnabant. Imò Severus Eutyechianorum primipilus illud programma non *ὁμοῖον, univvum*, sed *νενομὸν* i. e. *inane* irrisionis causâ appellabat. Nam cùm in eodem legeretur: *Eos autem qui dividunt, aut confundunt, aut phantasmam introducunt, omnino non recipimus*, pari sententiâ & Nestoriani Christum in duas personas dividentes, & Eutyechiani duas Christi naturas partim in unam confundentes, partim phantasticum ejusdem corpus asserentes, damnabantur; unde ibi etiam legebatur: *Anathematizamus præcipue verò prædictos Nestorium, & Eutyechen, & quæ eorum sunt sapientes.* Hinc utraque hæreticorum factio, contrariis licet erroribus addicta, pari tamen consensu Henotico refragabatur. Præterea Catholici animadvertentes in eo edicto tres tantum Synodos servandas juberi, omisso Concilio Calchedonensi, ac S. Leonis Magni ad Flavianum epistolâ, quibus velut invictis armis Orthodoxa religio de utrâque hæresi hætenus triumphaverat, Henoticum in Occidente unanimi cum Ecclesiâ Romanâ consensu respuerunt. Cæterum magna pars Antistitum Orientis partim amittendarum Sedium metu, partim occupandarum ambitione ducti, Henoticum admiserunt. Acacius omnium primus Zenonis edictum, cujus etiam auctor ferebatur, approbavit, ac Petrum Moggum Alexandrinæ Sedis incubatorem, abs se antè damnatum, in communionem admisit, ubi is pari perfidiâ Henotico consensit. Petrus Fullo ex Antiochenâ cathedrâ semel & iterum ejectus, eandem Henotici subscriptione recuperavit, Calendione Patriarchâ Catholico expulso. Horum exemplo plurimi minorum gentium Episcopi Imperatoris edictum in suis quique Ecclesiis publicarunt. Hunc toto passim Oriente præscripta verba resonabant: *Trinitas enim mansit Trinitas, & incarnato uno de Trinitate Deo Verbo.*

Hanc sententiam à Proclo primùm inductam, soli Nestoriani averfabantur, cùm ea tamen ab Orthodoxis in Oriente tanquam Catholici dogmatis symbolum, contra eosdem hæreticos predicaretur. Auctor est Cyrillus Scythopolitanus S. Euthymium insignem in Palæstinâ Monachorum institutorem, in subjectis sibi cœnobis Catholicam fidem inter furentes circumquaque hæreticos illibatam servasse: *Ex quo, inquit, etiam circa Christi mysterium Nestorii divisionem, & Eurychis confusionem respiciebat: piè consistens unum sanctæ & consubstantialis Trinitatis divinum Verbum in ultimis diebus carnem factum &c.* Obiit Euthymius die 20. Januarii, anno 473. Idem Cyrillus in libro de Vitâ Sanctæ Sabæ Abbatis, ait, duos Monachos ad

eundem venisse, quos inquit, *Cum videret eadem sentire quæ Nestorius, & neque Christum unum esse sanctæ Trinitatis, neque rursus B. Virginem confiteri Deiparam, valde angebatur.* Hæc ille narrat Sabæ contigisse antequam Anastasius imperium iniret. Ex his patet Catholicos Leone, ac Zenone imperantibus, communi consensu credidisse Christum unum de Trinitate dicendum esse, quod ipsum omnes etiam hæretici Henoticum admittentes, fatebantur, solis eam thesim Nestorianis negantibus, contra quos illammet Proclus inclamaverat. Theodorus Lector lib. 2. Collectan. scribit: *Cum omnes, ut fertur, alii Patriarchæ Henoticum Zenonis approbarent, solus Felix Romanus illi non communicavit.*

Felice Pontifice defuncto, ac eiusdem successore Gelasio, Anastasius pontificatum suscepit, cuius sibi primas curas posuit, ut Orientalem Ecclesiam cum Occidentali, schismate sublato, conjungeret. Hinc Germanum ac Cresconium Episcopos Legatos destinavit ad Anastasium, qui defuncto antè quadriennium Zenone, imperabat. Cum autem Legati dolosâ Anastasii arte, longiores in regiâ urbe moras trahere cogerentur, Apocrisarii Ecclesiæ Alexandrinæ libellum eisdem obtulerunt, quò in communionem à Romanâ Ecclesiâ Ægyptii admitterentur. In eo libello brevior fidei professio continebatur, in quâ hæc cætera inter legebantur: *Quia incarnatio illa, quam Dei genitrix secundum veritatem ex se edidit, augmentum filii non effecit. Mansit enim Trinitas, etiam incarnato, quod unum ex Trinitate est, Verbo Dei.* Omnes Patriarchas Alexandrinos Henoticum recepisse, testatur Leontius A. C. V. de Sc. G. s. Festus Senator Romanus Anastasio Imperatori spondit, persuasurum se Anastasio Papæ ut Henoticum etiam Romæ publicaret. Verum ubi Festus Romam rediit, Pontifex vivendi finem fecit; & quamvis ille emptis multorum suffragiis, Laurentium contra Symmachum eligendum curasset cum eo, ut Henoticum approbaret, Symmachus sopito schismate, Ecclesiam regendam suscepit. Hæc Henotici in Latinâ Ecclesiâ repudiatio fecit, ut propositio *De uno ex Trinitate incarnato* in Occidente nequam usurparetur, cuius vice Latini *Unam de Trinitate personam* dicebant; cum tamen prior formula esset per Orientem vulgatissima.

Anastasius Eutychiæ sectæ addictus, sacra omnia perfidus pessum dabat, edque res Catholicorum adductæ erant, ut secum invicem Nestorianorum & Eutychianorum factionibus collisis, dubii cæteri hærent, quâ securiori demum viâ tot inter hostes incederent. Extat Orientalium epistola ad Symmachum Papam, in quâ penè deploratum in Oriente Catholicæ rei statum describentes, *inter duas, inquit, diaboli vias erroris, Eutychetis atque Nestorii: verum imò mediam nobis ostendas expressius veritatisque dogmatis viam.* Dubiam eam fecerunt nostra peccata, æstimantibus quibusdam non posse inter Nestorii, & Eutychetis salutis viam mediam reperiri, sed quòd omnino necesse sit illius esse quempiam, aut illius. Nestoriani ubi quempiam sibi ipsis contradicentem audiebant, eundem Eutychianum ignominia causâ appellabant. Ex adverso Eutychiani cæteris licet Catholicis, Nestorianæ hæreseos notam inurebant. Vigilius Taplensis Episcopus initio statim libri primi scribit, ita utriusque hæreseos dogmata sibi adversa consistere, *Ut utrumque sine alterius periculo plerique vitare non possint; dum si quis Nestorii perfidiam damnat, Eutychetis putatur errori succumbere.* Rursus dum Eutychiana hæresis impietatem destruit, Nestorii

arguitur dogma erigere. Idem tradit Facundus lib. 1. cap. 2. Cæterum Anastasius defuncti Petri Fullonis vestigiis insistentis, ejusdem errores summo quo poterat imperio, parique perfidiâ promovit. Hæc pluribus narratur in magnis Ecclesiæ Annalibus. In presentia ea tantum, quæ ad institutum faciunt, expono. Victor Tunonensis in Chronico ad Joannis Gibbi consulatum, quo in Fastis signatur annus vulgaris Epochæ 499. scribit Anastasium Augustum Synodum congregasse contra Diodorum Tarsensem, Theodorum Mopsuestiæ, Theodoretum Cyrri, Cæterosque alios, qui in Christo duas prædicabant naturas, duasque formas, & qui non confitentur unum de Trinitate crucifixum, unâ cum Leone Episcopo Romano, & ejus romo, & Synodo Calchedonensi inferri anathema persuasit. Hinc illa propositio: *Unus de Trinitate crucifixus est*, uti ab Imperatore Eutychiano, & ejusdem sectæ Episcopis Synodali sententiâ comprobata, & ab iisdem hæreticis veluti suæ ipsorum factionis tesera plenis buccis decantata, male olere cœpit apud Catholicos in Occidente; undè postea Dioscorus Hormisdæ legatus de eodem effato ad Pontificem scripsit: *Istud Anastasius Imperator magnopere Catholicis imponere festinavit.* Proclus in Epistolâ ad Joannem Antiochenum scripserat: *In hac ipsâ essentia, quâ constat, & unitus est Filius Patri & Spiritui, non dicimus eum passum, sed carne, quæ ex nobis & pro nobis est factus. Non autem alius est factus, nisi unus de Trinitate, & crucifixus est carne, quâ passus est.* At Anastasius cæterique Eutychiani malo dolo, vocem carne omittabant, ut Christum in ipsâ divinâ naturâ passum obtruderent, cum juxta placitum sectæ, unam tantum in Christo naturam esse contenderent. Enimverò Anastasius quò populum Constantinopolitanum in eandem hæresim traheret, ingens facinus aggressus est. Annus agebatur Æræ Christianæ 512. idemque viceimus secundus imperii Anastasii, cum die Dominico pridie Nonas Novembris, in Ecclesiâ Sancti Archangeli magnâ frequentia populi, canentibus pluitibus hymnum Trisagii, Marinus ac Plato, jussu Imperatoris in pulpito consistentes, altiori voce Eutychianam Petri Fullonis appendicem: *Qui crucifixus est pro nobis*, cecinere, quibusdam etiam popularibus eam in rem mercede conductis, eandem clausulam repentibus. Hinc in ipsâ Ecclesiâ statim orta seditio, ac plebe pro avitâ religione tumultuante, dejectæ Anastasii statua, Ariobinda conclamatus Imperator. Mulierum, puerorum agmina, ac Monachorum turmæ diu noctuque per urbem discurrerant, Trisagium exclusâ impiâ additione, pleniori voce concinentes, & Anastasium sanctæ Trinitatis hostem inclamantes. Ille verò intrâ ocellas palatii fores latitans, solitis perjuriis, ac dolosis verbis populum placavit, jurans nihil deinceps se in sacris Ecclesiæ ritibus innovaturum.

Eodem anno Flaviano Patriarchâ expulso, Severus jubente Imperatore Anastasio, Antiochenam sedem invasit. Homini Eutychiani flagitia ac sacrilegia fusiùs describunt Clerici Antiochiæ in literis ad Joannem Patriarcham, A. C. V. Synodi C. P. sub Mennâ, & Cyrillus Scythopolitanus in libro de Vitâ S. Sabæ. Cum Eutychiani secum invicem diffiderent, Severus retento communi sectæ dogmate de unâ in Christo naturâ, ac variis decessorum opinionibus rejectis, quosdam veluti peculiare canones procedit, qui cum non paucis Sectariorum in Syriâ placuissent, hi passim de magistrî nomine Severiani vocabantur. Sanctus Anastasius Sinaita Patriarcha Antiochenus, qui eodem deficiente sæculo floruit, in

libro, cui titulus: *Via dux*, cap. 9. scribit Severianus dicere: *In mysterio Incarnationis Christi, qui est unus de Trinitate, unum & idem esse naturam & hypostasim sive personam.* Cùm verò una tantùm natura divina in Christo à Severianis adstrueretur, in obiectum à Catholicis absurdum decidebant, ut naturam divinam passam dicere cogerentur, ac in peiorem iundè blasphemiam detrusi, totam Trinitatem passam ac crucifixam blaterarent. Hæc scribit laudatus Anastasius cap. 15. *Ego dico: Christus carne passus est. Severiani dicunt: Trinitas passa est. Ecclesia dicit: Christus mortuus est. Severiani aggerunt: Trinitas mortua est, quia omnia quæ dicuntur de Christo, in Trinitatem redundant.* Catholici tamen in Syriâ ac Palæstinâ duobus Flaviano, ac Eliâ Patriarchis, ac S. Saba Abbate, ita Christum unum ex Trinitate fatebantur, ut duas in eodem naturas in unâ Verbi Dei subsistentiâ contrâ Nestorianos atque Eutyrianos constanter assererent. Extat libellus professionis fidei, quem Clerici & Abbates diocesium Antiochiæ, Jerosolymorum, & secundæ Syriæ statim post extinctum Anastasium, Iustino novo Imperatori obtulerunt. In eo scripto inquit: *Nunquam per Christi gratiam à traditis nobis rectis dogmatibus deviamus, sicut rerum testatur probatio, & tempore necessitatis fidei constantia demonstrat; quâ scilicet illatam Orthodoxis persecutionem ab Anastasii Præsidibus, nec non à Severo ceterisque Eutyrianis, Deo favente, non tantùm sustinuerant, verùm etiam fortiter ac feliciter superaverant.* Hæc rursus iidem profitentur: *Hoc enim verè magnum pietatis mysterium, quia unus ex sanctâ unius essentiâ Trinitate incarnatus, & homo factus Deus Verbum in utraque naturâ Deitatis & humanitatis indivisè & inconfusè cognoscitur &c.* Legitur eâ fidei professio antè Epist. 75. Hormisdæ, & inferiùs aliâ occasione iterùm memorabitur. Interim colligimus famosam S. Procli propositionem *De uno ex Trinitate incarnato à Catholicis in Oriente in professione fidei recitatum fuisse; quamvis ex eadem fraudulenter decurtatâ, Eutyriani suorum errorum portenta impiè deduxerint.*

CAPUT III.

Iustino ad imperium evecto: Hormisdas Pontifex per Legatos, Orientalem Ecclesiam cum Romanâ concordem facit. Monachi Scythæ disputant de uno ex Trinitate coram Legatis, qui recusant novam illam loquendi formulam adprobare. Eorundem Monachorum professio fidei, Apologia, ac capitula. Professio Maxentii ex definitione Synodi Calchedonensis exscripta. Idem thesim de uno ex Trinitate Patrum testimoniis, ac validis ratiociniis confirmat. Acemetæ Monachi Maxentio ac collegis contradicunt. Variæ eâ in controversiâ Magnatum sententiæ. Monachi Scythæ Romanæ se conferunt.

Anastasius Imperator plenam sacrilegii senectutem anno 518. improvise fulmine afflatus, absolvit, ac vacuum imperii sedem eâ ipsâ nocte antè diem decimum Julii, Iustinus Procerum quorundam, sed Prætorianorum præcipuè militum operâ indeptus est. Nulla illi cum extincto Principe affinitas erat, nullæ majorum imagines, sed agresti genere ortus, ac dein castra secutus, per omnes militiæ gradus ad insignes præfecturas evaserat. Orthodoxæ religioni addictus, eidem non tam reparandæ, quàm ab hæreticorum oppressiõibus vindicandæ, primas

suscepti recens imperii curas impendit, ita ut eisdem consilio, Joannes Patriarcha sexto statim novi principatus die, coram quibusdam Episcopis, universo Clero, ac maximâ populi frequentiâ publicè in Ecclesiâ sanctam Synodum Calchedonensem, ac S. Leonis Magni nomen in sacris diptychis recitaverit, acclamante populo: *Exbumentur ossa Nestorianorum; exbumentur ossa Eutyrianistarum &c. Synodica Romana modò valeant. Digne Trinitate Iustine Auguste; tu vincas &c.* Act. V. Synodi C-P. sub Mennâ. Hæc ubi celeri famâ per Romani imperii provincias vulgata sunt, Catholici in spem certam erecti, Deo vota solvere, optimo Augusto felicitatem comprehendi, ac totius Ecclesiæ concordiam augurari. Ceteros inter Episcopos initio imperii Iustini in regiam urbem advenerat Paternus Tomorum in provinciâ Scythiâ Metropolitanus, quem è vestigio quidam Monachi cum eodem dissidentes insecuti sunt, eo forsân consilio, ut coram Joanne Patriarchâ causa disceptaretur. Iustinus Acaciano schismati profligando intentus, literas ad Hormisdam Romanum Pontificem misit, significans sibi imperium delatum fuisse, simulque rogans, ut Legatos Constantinopolim destinaret, quorum operâ abrupta dudum Orientalem inter ac Occidentalem Ecclesiam, concordia repararetur. Hormisdas nil cunctatus, quinque Legatos decrevit, quibus iussit, ut exscensione factâ in Epiro, eam Provinciam, aliasque proximas in ipso itinere cum Romanâ Ecclesiâ sociarent. Eâ legatione functi sunt Germanus Capuæ, ac Joannes Episcopi, nec non Blandus Presbyter, ac Felix Diaconus, quibus additus Dioscorus patriâ Alexandrinus, ac in eâ Ecclesiâ ordinatus, non tam ob agendarum rerum, quàm ob Græcæ linguæ peritiam, ad id muneris in Græciâ obeundi maximè idoneus.

Legati Pontificii anno 519. die 25. Martii, feriâ secundâ majoris hebdomadis, decimo ab urbe milliaro à Vitaliano Magistro militum, Iustiniano nepote Imperatoris, multisque Senatoribus splendidâ pompâ excepti, Constantinopolim pervenerunt. Joannes Patriarcha oblatam sibi à Legatis professionem fidei libello inferens, ac subscribens, ab iisdem in communionem cum Romanâ Ecclesiâ receptus est, eoque pacto diuturniori schismate sublato, summâ totius populi lætitiâ die 31. Martii festa Paschalia celebrarunt. Verùm illatam Legatorum operâ pacis ferentem excitate à memoratis Scythiæ Monachis quæstionis nubilum obumbravit, quo etiam latiùs sefe brevi effundente, Occidentalis quoque Ecclesia turbata est. Victor quidam Diaconus antè Legatorum adventum controversiam habuerat cum memoratis Monachis de uno de Trinitate crucifixo, et de Christo composito, & de aliis capitulis, ut ait Dioscorus in suggestione ad Hormisdam Tom. 4. Conc. pag. 1519. Et illi quidè accusationis libellum cont. Victorem Legatis, & Joanni Patriarchæ obtulerunt. Victor in iudicium vocatus respondit recipere se Synodum Calchedonensem, ac Synodicas sanctorum Leonis Papæ, ac Cyrilli Alexandrini epistolas: *Scythæ è contrâ inchoaverunt dicere: Addatur & unus de Trinitate.* Legati interlocuti reposuerunt: *Quod non est in quatuor Conciliis definitum, nec in Epistolis beati Papæ Leonis, nec nos dicere possumus, nec addere.* Scythæ enim contendebant effatum illud *unus è Trinitate*, tanquam fidei dogma ad evertendas Nestorianorum versutias necessarium, à nemine posse sinè piaculo denegari. Ex his patet, Monachos eâ in causâ actores fuisse, eorunque infantiam Legatos nullatenus adprobare

voluisse, quod ea loquendi formula in Synodo Calchedonensi non legebatur. Legati probam aliâs propositionem, improbâ tamen ab Eutychiâni larvâ deturpatam, horrebant. Hærebat oculis pessima imago, quam olim Petrus Fullo, ac nuper Anastasius Imperator, ambo Eutychiâni, eidem propositioni induxerant. Cum Monachi intelligerent seipsos in invidiam passim vocari, quod thesism de uno ex Trinitate, uti necessarium supplementum Synodo Calchedonensi adiciendam proponere dicerentur, eruditam sanè apologiam Legatis obtulerunt, quâ illatam sibi ab adversariis calumniam solidè confutarunt. Hæc legitur inserta Bibliothecâ Patrum tom. ix. ultimæ editionis pag. 534. Joanne Maxentio ac Scythis Monachis, ipsimet quinque Legatis nominatim inscripta. Ejus scripti summa est: Nullum se augmentum magnæ Synodo adicere, nullamve illius periodum retractare, sed asserta in Synodi adversus Nestorianorum technas desumptis ex libris sanctorum Patrum testimoniis, corroborare. Hæc inter erat thesis de uno ex Trinitate incarnato à S. Proclo in Epistolâ ad Armenios statuta. Superfluo sibi obiici: Quod Synodus non dicit, nullatenus dici debere; quia multa in Synodis non leguntur, quæ tamen cum ratio cogit, proferre minime dubitamus. Hæc ex uno Augustino lib. 5. de Trinitate cap. 7. scribente, confirmant: *Non est in rebus considerandum quid vel fiat, vel non fiat dici usus sermonis nostri, sed quis verum ipsarum intellectus cluceat.* Ipsa sanè Synodus Calchedonensis Monachorum diligentia favet; siquidem ubi in prophanetico ad Marcianum Augustum notasset post novos quosque errores ab hæreticis inductos, Symbolo Nicæno adjectiones aliquas ab aliis postea Synodis factas, non tanquam novas fidei regulas, sed veluti novas vetustæ fidei explanationes, ait: *Quia & nunc licet, ut ambiguitate questionis exortâ, Patrum interpretationibus nostram confessionem adiungere, ac docere, quod in nullo discordem intelligentia eorum detulerimus animum, sed his utamur testibus ad nostræ fidei firmitatem.* Ubi postea commendatur laudata Epist. Procli ad Armenios. Cum verò circa finem libelli oblatis Legatis, Monachi scribant: *Nunc jam qualiter de incarnatione tantum Dominicâ, sive quid de gratiâ Dei &c. sapiamus, necessariò vobis credimus facere manifestum, palam designant annexa capitula, quæ aut eadem, aut similia fuere iis, quæ eo tomo Bibl. PP. pag. 537. recitantur cum adjectis anathematismis. Illorum quinque quæ ad institutū maximè faciunt hic adpono.*

I. *Si quis non constiterit in Domino nostro Iesu Christo duas naturas unitas, hoc est divinitatis & humanitatis, ac sic unam naturam Dei Verbi incarnatam, sicut duas unitas in unâ subsistentiâ, atque personâ, secundum quod nobis tradidit veneranda Synodus Calchedonensis, anathema sit.*

II. *Si quis non constiterit propriè & verè sanctam Mariam Dei genitricem, sed propter honorem tantum hoc ei nomen tribuit, quia peperit hominem, qui secundum gratiam dicitur Deus, non autem quia peperit Deum incarnatum, & hominem factum, anathema sit.*

IV. *Si quis non acquiescat confiteri Christum unum de Trinitate, etiam cum carne propriâ, qui pro nobis passus est in carne, quamvis secundum carnem non sit de substantiâ Trinitatis, sed sit idem ex nobis, anathema sit.*

VI. *Si quis dicit Christum passum carne, Deum verò passum carne, dicere non acquiescit, quod ipsum intelligitur, Christum passum carne, anathema sit.*

IX. *Si quis non constiterit compositum Christum post incarnationem, anathema sit.*

In tribus insequentibus capitulis Pelagianorum errores condemnantur. Novem autem priora contra Nestorianos statuuntur, & in primo famosa S. Cyrilli propositio de unâ Verbi Dei naturâ incarnatâ adstruitur, in quâ sinistro sensu, & ab ipso Auctore Cyrillo disertè damnato, à Dioscoro Patriarchâ Alexandrino intellectâ, Eutychiâni suam postea hæresim fundarunt. Extat etiam alia professio Maxentii, in quâ memorata capitula sanctorum Patrum testimoniis, & acutis etiam ratiociniis egregiè comprobantur. Illius initium est: *Igitur sequentes in omnibus fidem sanctorum Patrum &c.* & legitur à p. 534. tom. ix. laudatæ Bibliothecæ. Ibi autem ait: *Unum eundemque Christum Filium Dei unigenitum, in duas naturas, inconfusè, incommutabiliter, indivisè, inseparabiliter cognoscendum. In nullo naturarum diversitatem propter unitatem perimentam, salvâ potius proprietate utriusque nature in unâ personâ unaque subsistentiâ concurrente.* Concilium Calchedonense in fidei definitione hæc decernit: *Unum eundemque Christum, Filium, Dominum, unigenitum, in duabus naturis, inconfusè, immutabiliter, indivisè, inseparabiliter agnoscendum. Nusquam sublatâ differentiâ naturarum propter unitatem, magisque salvâ proprietate utriusque nature, & in unam personam, atque subsistentiam concurrente.* Quis autem non statim videat Maxentium ipsissimas magnæ Synodi sententias, iisdem omnino verbis, expressisse, & si quæ minima sit verbi alicujus diversitas, eandem diversè interpretationi adscribendam, cum ea definitio Græcè à Patribus prolata fuerit? Cum verò ea apud Synodum sententia Eutychiânam hæresim profliget, apud Maxentium similiter eadem hæresis damnata apparet. Proximè in professione Maxentii Nestorii quoque error hisce proscribitur: *Non in duas personas partitendum, aut dividendum, sed unum eundemque Filium unigenitum, Deum verbum, Dominum Jesum, sicut ab initio nobis Prophetæ dixerunt de Deo, & ipse nos Christus erudit.* An non hæc quoque sunt sacræ ibidem Synodi verba? *Non in duas personas partitum, aut divisum, sed unum eundemque filium, & unigenitum, Deum Verbum, Dominum Jesum Christum, sicut ante Prophetæ de eo, & ipse nos Jesus Christus erudit &c.* Dein Maxentius tradit S. Flavianum Patriarcham C-P. ac Martyrem, in libello de fide ad Theodosium Imperatorem, desumptam ex Cyrillo sententiam posuisse: *Unam naturam Dei Verbi incarnatam, de quâ aliâs sermo redibit.* His veluti proœmii loco præmissis, ad specialem thesism id temporis acri, ac vehementi contentione disputatam, descendit, ac contra Theodorum Mopsuestensem, ejusque discipulum Nestorium, Christum quasi quid extrâ Trinitatem ponentes, ait: *Dominum nostrum Jesum Christum, qui pro nobis passus est carne, unum de tribus subsistentiis unius divinitatis esse credimus.* Hanc loquendi formulam sanctorum Augustini ac Procli testimoniis confirmat. Nam Augustinus in Enchiridio cap. 38. ait: *An & quando unus trium in aliquo opere nominatur, universa operari Trinitas intelligitur?* Unus trium idem est, ac unus è Trinitate. Alterum testimonium appellat ex lib. 2. de Trinitate cap. 10. ubi ait: *Neque hic ergo evidenter apparet, utrum aliqua ex Trinitate persona, an Deus ipsa Trinitas &c. visus sit Abrahæ.* Porro aliqua persona ex Trinitate idem est ac unus ex Trinitate indiscretè nominatus. Dein addens locupletissima S. Procli testimonia in confutatione capitulorum Theodori annexa Epistolâ ad Armenios, quæ tamen capitula interciderunt. Quædam testimonia ejusdem superius cap. 1. recitavi.

Unum

Unum & alterum adiciam, quod ipsammet propositionem non contineant tantum, sed duplici etiam argumento demonstrant. Ego autem, inquit, è contrario obitio tibi, & quaro: Unus è Trinitate est, qui crucifixus est, an alius aliquis extra Trinitatem? Et si quidem unus, solutum est iurgium. Si autem alius aliquis præter Trinitatem, quartus est sine dubio gloriæ Dominus, & ab illâ glorificatione, quâ Seraphim glorificant, existit extraneus &c. Hinc Augustinus tract. 78. in Joannem ait: *Agnoscamus geminam substantiam Christi, divinam scilicet, quâ æqualis est Patri: humanam, quâ major est Pater. Utrumque autem simul, non duo, sed unus est Christus, ne sit quaternitas, non Trinitas Deus.* Egregiè hoc ipsum argumentum tractans Ferrandus Diaconus in Epistolâ ad Anatolium cap. 10. ait: *Hoc ergo dicit, qui unum de Trinitate passum dicit: Non est quarta persona qui passus est, sed ad numerum pertinet Trinitatis. Manens enim Dei Filius impassibilis secundum divinitatem, per susceptionem nature passibilis passioni subiacuit &c. non alius est impassibilis, & alius passus est.* Alterum Procli argumentum ex ipso symbolo deducitur, in quo Filius Dei dicitur incarnatus, & crucifixus, & passus. Ex his firmat Proclus intentum: *Si autem quod incarnatum est, crucifixum est, Pater autem & Spiritus non est crucifixus, unus ergo de Trinitate est crucifixus. Divinitatem vero quâ communicat Patri & Spiritui, servavit impassibilem. Carne autem, quâ ipse solus est factus, ipsa & solus est passus.* Hæc Proclus apud Maxentium.

Aliud argumentum urget ibidem Maxentius: *Quia, inquit, si non Trinitatem, quæ unus est Deus, sed Deum, qui substantialiter ex Deo est, genuit secundum carnem virgo Maria, sine dubio unus ex Trinitate est, qui secundum carnem ex ipsâ natus est.* Et inculcans non totam Trinitatem natam fuisse ex B. Virgine, sed unum ex Trinitate Verbum Deum, ait: *sed si eam verè & propriè Dei crederent genitricem, utique Deum Verbum unum esse crederent de Trinitate.* Ex hac postremâ sententiâ id, quod fusiùs postea prosequor, colligimus, nempe adversarios Monachorum Scytharum negasse Deum Verbum dici posse unum ex Trinitate, ac quæstionem agitatam fuisse independentem etiam à mysterio Incarnationis; ita ut in hac propositione: *Unus è Trinitate crucifixus est carne,* præcipua difficultas in ipso subiecto propositionis versaretur; cum plerique contenderent, Deum Verbum neutiquam dici posse unum ex Trinitate, quin ipsa individua omnino Deitas divideretur, quam objectionem Maxentius ibidem refellit. Et illi quidem quamvis falsò, congruenter inductæ semel abs se opinioni sentiebant, cum negarent Christum unum esse ex Trinitate, quod planè affirmandum illis fuisset, si eam de Deo Verbo propositionem admisissent, quod hoc syllogismo conficitur: *Deus Verbum Filius Dei, est unus è Trinitate; sed Christus est Deus Verbum Filius Dei; ergo Christus est unus è Trinitate.* Minor est dogma fidei, nec à Catholicis cum Monachis Scythis disputantibus, negari poterat; undè ne ipsæ manus darent, priorem, sive uti vocant, majorem propositionem inficiari cogebantur.

Denique Maxentius, ut invidiam, quâ veluti illâ thesauri, de uno ex Trinitate, supplens Synodum Calchedonensem, onerabatur, ab se removeret, in eodem libello contestatur se quatuor Oecumenicas Synodos recipere, ac venerari, de quartâ hæc scribens: *Nec non etiam, quam sequimur & amplectimur*

venerandam Synodum Calchedonensem &c. Anathematizamus autem omnes, si quis dubitat, aut retractat, aut imperfecta judicat &c. Damnata declarat Theodori scripta, ac Nestorii; his adiecit Eutychem, Dioscorum, Timotheum Ælurum, Petrum Moggum, Petrum Fullonem, & Acacium, cum omnibus eorundem sectatoribus, nec non communicatores, & complices, ac illorum memorias in sacris Ecclesiæ tabulis celebrantes. Quâ quidem Eutychnorum detestatione tam manifestâ, ac expressâ omnem abs se ejus hæresis suspicionem excussit. Hinc factum est, ut Viri eruditissimi ac doctissimi ex memoratis libellis, Monachos Scythas ab illatâ ipsis Eutychnarum hæreseos notâ plenis suffragiis absolverint. Hæc scribit Dionysius Petavius tom. 4. Dogm. Theol. lib. 5. de Incarnatione cap. 2. num. 2. *Sed qui professiones fidei ab illis editas, ac cetera eorundem scripta, quæ extant, diligenter expendit, nullum ibi vestigium deprehendit hæresis illius.* Gabriel Vasquez tom. 1. in 3. par. disp. 15. de Incarnatione cap. 3. justam pro Monachis Scythis apologiam procudens, cum ex laudatis eorundem libellis sententias recitasset, numer. 44. exclamat: *Quid igitur ratione dicemus eos Eutychnianos fuisse?* Hactenus de libellis fidei à Monachis Scythis conscriptis.

Interea litigia latius Constantinopoli disseminata, non modò regis urbis monasteria, sed ipsos etiam imperii atque aulæ Proceres in partes traxerant. Monachi Acœmetæ religiose disciplinæ famâ præ ceteris in regia urbe eminebant. Degebant in monasterio Dii, de conditoris S. Dii Abbatis nomine nuncupato. Flavius Studius, qui anno 454. consulatum gesserat, insigne templum sub titulo Sancti Joannis Baptiste cum monasterio extruens, Monachos Acœmetarum instituti illuc induxerat; undè iidem vulgò *Studitæ* dicebantur. In Synodo C. P. sub Menâ anno 536. inter Archimandritas nominantur Agapetus Dii, & Cosmas Sancti Joannis ad Studium. Monachi Acœmetæ adversus Anastasium Imperatorem, ac Patriarchas Synodum Calchedonensem reiicientes, impavidi nescerunt. Haud sibi Abbatem passi sunt ordinari à Timotheo Antistite C. P. nisi is priùs Synodum Calchedonensem reciperet. Unus Acœmetæ scriptum anathema contra Acacium, ejusdem pallio intrepidè affixit, cum ille ad sacra obcunda procederet. Hinc eorundem monasteria erant in regia urbe tutissima contra Eutychnianos castra, ac Romanæ Sedis præsidia, ita ut Legati à Romanis Pontificibus illuc destinati, in mandatis haberent, nihil inconsultis Acœmetis peragere. Horum testes veniunt Evagrius lib. 3. ac Theophaues in Chronico. Enimverò Acœmetæ Monachi sententiam Monachorum Scytharum acriter oppugnabant, quos etiam Eutychniarum hæreseos incusabant. Hinc Acœmetæ negabant Christum dici posse unum de Trinitate, ac Beatam Virginem verè & propriè appellari Dei genitricem, uti tradunt Justinianus in Epistolâ ad Joannem II. Papam, & Liberatus Diaconus cap. 20. sui Breviarii. Justinianus Imperatoris Justini nepos, ac postea successor, Monachis Scythis initio cœperat contradicere. At Vitalianus Magister militum, ac ob res pro Orthodoxâ fide contra Anastasium fortiter, & feliciter gestas, ubique gentium celebratus, ac de Sede Apostolicâ Romanâ benè meritus, conterraneis suis Scythis summo studio patrocinebatur, totusque ad eorum partes transfessus, paulò post in eandem tecum sententiam Justinianum traxit. Imò Leontius unus Monacho-

nachorum Vitaliano affinitate junctus erat; ceteri etiam à Dioscoro Legato dicuntur *de domo Vitaliani magistri militum*, in suggestione post Epist. 65. Hormisdæ pag. 1513. quod advenæ, à Vitaliano sortassis liberali hospitio recepti fuerant. Cùm verò Scythæ hanc propositionem: *Christus qui pro nobis passus est carne, est unus de Trinitate*, tanquam Catholicam, ac ad convincendum Nestorianos necessariò adstruendam, inculcarent, legati Apostolici eandem approbare recusantes, hæc constanter reponebant; *Extrà Synodos quatuor, extrà epistolas Papæ Leonis, nec dicimus, nec admittimus. Quidquid non continetur in prædictis Synodis, aut quod non est scriptum à Papa Leone, non suscipimus.* Ex quibus iterum apparet Monachos Scythas eâ in causâ non uti eujuspiam hæresis assertores à Legatis rejectos fuisse; sed eorum tantum instantiam repulsam, quâ omni arte ac conatu curabant, memoratam thesim tanquam Orthodoxæ fidei canonem à Legatis ceterisque comprobari. Et sanè Monachi Scythæ, ubi semel ea loquendi formula à Legatis tanquam Catholica fidei congrua, declarata fuisset, id unum ad victoriam eâ in causâ conclamandam satis sibi esse existimabant. Hinc ipsismet Legatis enixius insistebant, ut eâ propositione ad probatâ, controversiæ finem imponerent. Hæc Legatis in proximè laudatâ ad Hormisdam epistolâ scribunt: *Quoniam hæc illi nituntur asserere, eo modo sibi satisfacere cupientes, ita ut PROFITEAMUR & DICAMUS unum de Trinitate passum esse, quod nec Patres, nec Synodi dixerunt.* Ita legati illam thesim non uti hæreticam, & à Patribus aut Synodis damnatam, rejiciebant, sed uti novam, nec à Synodis uspiam assertam admittere recusabant. Monachi cùm animadverterent, nullam sibi propositionis Legatorum sententiâ confirmandæ spem esse reliquam, inito consilio, decreverunt, integram causam ad Hormisdam Pontificem deferre. Itaque ex regiâ urbe clanculum discedentes, Romanam iter intenderunt.

CAPUT IV.

Status controversiæ. Num Christus possit dici unus de Trinitate. Hoc locupletissimis testimoniis Monachorum Scytharum, Maxentii, Severi Scholastici, Ferrandi Diaconi, Dionysii Exigui, Justiniani Imperatoris, Joannis II. Papæ, ac Synodi V. demonstratur. Ab illâ thesi principali, hæc alia à Monachis illata: Unus è Trinitate carne passus est. Rursus: Beata Virgo est verè & propriè Dei genitrix. Denique: Christus est compositus. Quædam de hac ultimâ propositione subnotantur. Cur una illa thesis de uno Trinitatis passio Monachis objecta?

Nonnulli illotis, ut ajunt, manibus hanc controversiam describere aggressi, tam procul à veritate abjere, ut ne quidem ipsismet causæ statum intellexerint, id inter litigantes certum ac compertum adstruentes, in quo tamen totius contentions cardo versabatur. Horum unum appellabo Brunonem Neusser, qui in Prodomo Velitari, parte primâ cap. 3. & 4. & iterum par. 2. cap. 8. hanc ipsam controversiam ingenti verborum strepitu retrahens, cetera inter pag. 134. col. 1. scribit: *Nunquam negavit Hormisdas, nunquam Dioscorus, nunquam ullus Catholicus, Dominum nostrum Jesum Christum esse unum de Trinitate.* Imò, d' bone, hic planè fuit celeberrimæ quæstionis status. Hoc ipsimet

litigantes asserunt: hoc ipsorum advocati ac patroni contestantur: hoc denique ipsi, qui eâ de re decretoriam tandem sententiam tulerunt, Romani Pontifices ac Oecumenicæ Synodi Patres pronuntiarunt. Hæc propositio: *Christus est unus de Trinitate*, erat totius causæ quæstionis, hæc reliquarum dissensionum fons & origo. Nam Monachi cum Sancto Proclo eâ loquendi formulâ Nestorianam hæresim refellebant. Cùm enim Nestorius Christum purum hominem obruderet, Deo Verbo eidem per affectum solummodò unito, Proclus ad hunc errorem profigandum, hanc thesim posuit: *Christus est unus è Trinitate*, uti cap. 1. ostensum est. Ea verò propositio non potest, ut Logici loquuntur, verificari in primo modo dicendi per se; nisi Christus sit physicè ac realiter unus de Trinitate, secus ac Nestorius commentabatur, qui personam Christi cum personâ Verbi copulatam autumabat unionem tantum morali, & eujusdem omnino speciei quamvis excellentiori gradu, cum illâ, quâ Deus mediante gratiâ, cum ceteris hominibus justis conjungitur, sique filii Dei adoptivi nuncupantur. Jam verò natura humana assumpta à Deo Verbo in unitatem suppositi, sive uti, Cyrillo voces præformante, ceteri postea dixere, unionem secundum hypostasim, facit, ut realiter ac physicè vera sit propositio: *Christus est unus è Trinitate.* Unio affectiva hoc præstare nequit; siquidem quamvis Petrus & Paulus summo secum invicem amore juncti sint, falsò tamen dicitur: *Petrus est Paulus*; cùm realiter ac physicè abs se distinguantur. Itaque jure optimo Monachi, ut inquit Liberatus Diaconus, Proclum Patriarcham secuti, *ad intervindas Nestorianorum versutias*, dixerunt, Christum esse unum de Trinitate. Sanctus Sabas duos Monachos Nestorianos ex eo statim agnovit, quòd negabant, *Christum unum esse sanctæ Trinitatis*, uti cap. 2. prænotabam. Itaque Monachi Scythæ hanc præcipuam cum Nestorianis quæstionem habebant: *Utrum Christus esset unus de Trinitate.* Hinc cùm apud Legatos Pontificios cum Victore Diacono disputarent; & is testaretur, Calchedonensem Synodum se recipere, Monachi reposuerunt: *Addatur & unus de Trinitate*; quòd horum trium tantum verborum expressione Catholica fides contrà Nestorianam hæresim assereretur. Joannes Maxentius in Monachorum Scytharum partes transgressus, in responsione ad Epistolam Hormisdæ scribit Possessorem Episcopum Africanum tum Constantinopoli degentem, *non solum non confiteri Christum Filium Dei vivi unum ex individua Trinitate, sed adversari eis, qui hoc fiducialiter confitentur.* Et longè inferius addit velle se demonstrare, *qualiter & cur hæretici, ex quibus unus Dioscorus, unam personam Christum prædicantes ex Trinitate, unum ex Trinitate Christum confiteri nullatenus acquiescant.* Et tamen Bruno Neusser firmissimè asseverat nunquam Dioscorum, nunquam Possessorem negasse Christum esse unum de Trinitate. Præterea hæc ibidem Maxentius scribit: *An fortè non est Catholicum, Christum Filium Dei vivi unum confiteri ex sanctâ & individua Trinitate? Pro hæc etenim SOLA sententiâ Scytharum Monachos constat ad Romanum fuisse profectos Episcopum, sicut omnibus penè non solum in hac Regiâ Urbe, verum etiam in universâ Italiâ Catholicis notum est.* Num repones Maxentio, qui palàm Monachorum partis erat, & publicus adversantium accusator, nullam fidem adhibendam? At ibidem eam in rem non unum aut alterum testem citat, sed omnes Regiæ Urbis cives, atque universam etiam Italiam appel-

appellat, ad eam res illa erat omnibus & singulis manifestata, ac pervulgata.

Justinianus, qui illis se totum litigiis immiscuit, in epistola ad Hormisdam Pontificem scribit: *Quidam asserunt, Christum Filium Dei Dominum nostrum pro nostra salute carne crucifixum, unum de Trinitate debere predicari: quod si suscipiendum sit, paternam provisionem reverentia vestra cautissimo suo rescripto, quid se qui, quidve super hoc optare debeamus, nos certiorare dignetur.* Et paulò inferius: *Quia verò dictum est Scythicos Monachos hac ratione ad sedem vestram accessisse pro traditione Patrum &c.* Itaque summa ac caput totius controversiæ id temporis tantam animorum contentione agitata, in eo erat: *Utrum Christus qui passus est carne, dici posset unus de Trinitate.* Hanc ille unicam questionem Hormisdæ decretoriâ sententiâ solvendam proponit. Eadem in aliis quoque epistolis ad eundem Pontificem datis perscribit. Num Justiniani etiam fides indubium vocabitur, quòd Monachorum partes impensius fovebat? At ad eam eâ in causâ idem prævaricatus dicitur, ut non ipsissimum questionis statum Hormisdæ proposuerit, sed illud potiùs quod esset extrâ questionem?

Cùm ea dissensio Constantinopoli in longum traheretur, Severus Scholasticus, ita advocatos nuncupabant, Ferrandum Diaconum Carthaginensem per literas eâ in questione sententiam rogavit, qui eidem respondens, Epistolam hinc exorditur: *Magnorum virorum mihi negotium conaris adungere, propter eos, qui Dominum nostrum Jesum Christum negant unum esse de sanctâ & individua Trinitate: quid sentiam delectatus audire.* Et eum eruditè demonstrasset rectè asseri Christum unum de Trinitate, cap. 9. ait: *Proinde illi quos negare asseris Dominum nostrum Jesum Christum unum esse de sanctâ & individua Trinitate, &c.* Et statim: *Videndum potius veor, & considerandum diligentius, cur Dominus Jesus Christus unus esse de sanctâ & individua Trinitate nimis cautè à quibusdam negetur.* Severus in neutram litigantium partem transierat. Hærebat animi dubius, utri sententiâ accederet. Et quamvis advocatus alias consilia clientibus vendere suetus, in hac Theologicâ controversiâ sui inops consilii, in aliâ Orbis parte degentem doctissimum Diaconum consultabat. Et ille quidem professione advocatus, optimè norat, ipsum questionis statum exponendum esse illi, à quo consilium ac sententiam exquireret. Huic supparem testem dabo, qui tum Romæ florebat Dionysius Exiguus, qui in præfatione ad Epistolam sancti Procli ad Armenios, scribit se eas literas Latio donare: *Non parum, inquiens, presentibus æstimans profuturas: quando eam nunc Ecclesiis moveat questionem tunc repulsa temeritas, quæ sub colore religionem molitur evertere.* Addit temeritatem fuisse Theodori Mopsuesteni, Jesusque sectatorum, qui *Beatam Trinitatem sic unius essentia prædicantes, ut Christum Dominum nostrum conditorem universitatis unum ex Trinitate nullatenus faterentur.* Et postea: *Et quia nunc ab aliquibus injectum scrupulum, de verâ fide trepidatur: unum quemlibet ex beatâ Trinitate pronuntiare diffugiunt.* Cùm famosa illa controversia Constantinopoli, ac Romæ præsertim agitata fuerit, in quo eadem præcipuè versaretur, duo id temporis in laudatis Urbibus degentes, quive eâ de re non tantum disputationes, sed rumores etiam suisfmet auribus exceperunt, locupletissimè ac loculentissimè contestantur. Tertius quoque testis accedit Trifolius Presbyter, Monachorum sententiæ adversarius, qui in literis ad Faustum Senatorem pluribus

eandem argumentis impetit, quæ eò collimant, ut evincant Christum nullâ ratione dici posse unum de Trinitate. Eadem inferius propono, ac confuto, sive veriùs à doctissimis illisque synchronis Scriptoribus validè refutata demonstro. Unum hic in antecessum referam. *Qui unum, inquit, de Trinitate dicunt passum, si Ariani non sunt, dicant de quibus tribus unus passus est. De tribus Patribus, aut de tribus Filiis, aut de tribus Spiritibus sanctis, aut certè de tribus Diis, sicut dicit Arius.* Quo paralogismo contendit Christum carne passum, non posse adstrui unum de Trinitate. Facile tamen respondemus unum de tribus subsistentibus, qui sunt beata Trinitas, passum esse. Vel quod idem est, passum unum de tribus, qui sunt tres individua Trinitatis personæ.

Sed omitamus quid utraque litigantium pars protulit, quidve etiam testes dixere, audiantur suprema iudicium decreta, qui auditis partibus, earumque rationibus accuratè ac diligenter expensis, decretoriâ tandem sententiam proferentes, diuturniori contentioni finem imposuerunt. Imperator Justinianus agrè ac molestè ferens tot jam annos uni illi controversiæ absolvendæ nequicquam impensos, Legatos ad Joannem II. Pontificem misit, rogans, ut Apostolica Sedes speciali decreto, tot tandem lites absolveret. Equidem laudatus Pontifex in Epistola ad Senatores scribit: *Justinianus siquidem Imperator filius noster, ut ejus Epistolæ tenore cognovistis, de his tribus questionibus orta certamina fuisse significavit: Utrum unus ex Trinitate Christus & Deus noster dici possit. Dein: An Deus Christus carne pertulerit, impassibile Deitate. Denique: An propriè & veraciter mater Domini Dei nostri Christi Maria semper Virgo, debeat appellari.* En principalis quæstio, ac proinde primo statim loco proposita, erat de Christo uno ex Trinitate. Ibi verò Pontifex definit: *Unum ex sanctâ Trinitate Christum esse, quâ de re iterum sermo erit.* Denique Synodus V. canone X. hæc definit: *Si qui non confitentur Dominum nostrum Jesum Christum, qui crucifixus est carne, Deum esse verum, & Dominum gloriæ, & unum de sanctâ Trinitate, talis anathema sit.* In quo canone tanquam dogma Catholicum statuitur hæc propositio: *Christus est unus de sanctâ Trinitate,* de quâ juxta varios sensus expositâ, Catholici per quinque lustra acerrimas secum invicem contentiones exercuerunt. Porro ea controversia agitabatur de Deo Verbo, num esset unus de Trinitate, etiam sine consideratione Incarnationis aut passionis; & si quæ ab ipsâ passione argumenta illuc trahebantur, eò collimabant, ne Christus passibilis unus de impassibili Trinitate crederetur. Hinc Dionysius Petavius insignis Theologus ac doctrinæ Patrum peritissimus, lib. 5. de Incarnat. cap. 2. eruditè observat, binas propositiones in questionem vocari potuisse. Harum una est: *Utrum qui incarnatus est, unus sit de Trinitate.* Altera verò: *Utrum unus de Trinitate mortem subierit.* In priori propositione Christus est subjectum; ipsa autem unitas personalis Dei Verbi est prædicatum. In posteriori fit subjectum, quod erat prædicatum in priori thesi, ac de illo passo prædicatur.

Et quidem optimâ ratione Maxentius ac collegæ Monachi Scythæ omnes conatus ad priorem illam propositionem stabiendam intendebant, sicut ex adverso Acœmetæ Monachi eandem præcipuè oppugnabant, quòd cætera controversiæ capitula indè pendebant. Hoc unum erat capitulum: *Unus de Trinitate passus est.* At hæc propositio per syllogismum expositivum ex illâ priori deducitur, videlicet: *Christus est*

est

est unus è Trinitate, sed Christus carne passus est, ergo unus è Trinitate carne passus est. Minor propositio est dogma fidei, scribente Petro Apostolo in priori epistolâ, initio cap. 4. Christo igitur passo in carne. Hinc adversarii Monachorum Scytharum, quò vim illatæ ultimæ propositionis declinarent, cogebantur primam inficiari. Hunc syllogismum in favorem sententiæ Scytharum jure laudat Gabriel Watquez in 3. par. disp. 15. cap. 3. num. 59.

Tertium Monachorum capitulum erat: *Beatam Virginem verè & propriè esse Dei genitricem.* Auctor est Facundus in lib. 1. de tribus capitulis ad Imperatorem Justinianum cap. 4. quosdam Catholicos eandem propositionem negasse. Verba ejus sunt: *Insinuandum verò est, quòd hanc quoque confessionem, quâ beatam Mariam verè & propriè dicimus matrem Dei, quidam etiam communicantes Ecclesiæ, putent non debere suscipi, cum Nestorium fateantur, propter quod eam matrem Dei negabat, debuisse damnari.* Sed hi vellent, nolent in damnatam Nestorii hæresim delabebantur. Liberatus Diaconus cap. 20. Breviarii narrat se tum Romæ præfente à Joanne II. Papâ damnatum fuisse Cyrum & Eulogium Legatos Monachorum Acœmetarum, negantes esse confitendum beatam Mariam verè & propriè Dei genitricem; & unum de Trinitate incarnatum & carne passum. Cum Acœmetæ unius propositionis cum alterâ connexionem necessariam intelligerent, utramque ex æquo coacti sunt inficiari. Verùm ex illâ principali thesi horum error pari syllogismo refellitur: *Christus est unus è Trinitate, sed beata Virgo est verè & propriè mater Christi, ergo est verè & propriè mater unius è Trinitate;* ac proinde est verè ac propriè Deipara. Hinc Maxentius in libello professionis fidei, ait: *Quia si non Trinitatem, quæ unus est Deus, sed Deum, qui substantialiter ex Deo est, genuit secundum carnem virgo Maria; sine dubio unus ex Trinitate est, qui secundum carnem ex ipsâ natus est.* Quamvis enim in Christo Domino duæ sint naturæ; divina, quam accepit à Patre; & humana, quam accepit à matre; cum tamen sit hypostasis Verbi, quæ in unitatem personæ humanam naturam assumpsit, non est unus Filius Patris, & alter Filius Matris, sed ut cum cæteris Patribus loquitur Augustinus in Enchiridio cap. 35. *Unus Dei Filius, idemque hominis Filius. Unus hominis Filius, idemque unus Dei Filius; non duo filii Dei, Deus & homo, sed unus Dei Filius, Deus sine initio; homo à certo initio, D. N. Iesus Christus.* Eadem in aliis etiam libris inculcat.

Quartum capitulum assertum à Monachis Scythis erat de Christo composito, quod in libello fidei ipforum in nono anathematismo hisce verbis expressum legitur: *Si quis non confietur compositum Christum post incarnationem, anathema sit.* Dioscorus Legatus ad Hormisdam Pontificem scribit, Monachos cum Victore Diacono habuisse contentiones de uno de Trinitate crucifixo, & de Christo composito. Unum illud verbum de uno ex Trinitate incarnato affirmantes, uno veluti istu secum invicem pugnantes Nestorii atque Eutychetis hæreses conficiebant. Ludovicus Thomassinus in doctrinâ Patrum versatissimus, lib. 3. de Incarnatione cap. 6. num. 4. scribit: *Etenim compositio visa est sanctis Patribus maximeperè opportuna iugulandis Nestorii aequè, ac Eutychetis erroribus, & vindicanda in Christo tum naturarum distinctioni, tum personæ unitati.* Hic aliquantisper hærebo; siquidem ex hac thesi à Monachis assertâ, omnis Eutychiæ hæreseos suspicio, quâ à quibusdam laborasse dicuntur, ab eisdem longè amovebitur, Nestorius duas

in Christo personas adstruebat, nullam divinæ personæ cum humanâ naturâ unionem physicam ac realem admittens, sed moralem solummodo ac per affectum. Ex adverso Eutyches putavit tantam inter utramque naturam unionem extitisse, ut una in Incarnatione natura ex duabus esse facta fuerit. Hæc erat tota blasphemia Eutychetis: *Confiteor ex duabus naturis fuisse Dominum nostrum ante adunationem; post adunationem verò unam naturam confiteor.* Act. 1. Synodi Calchedonensis pag. 226. E. Cui consentiens Dioscorus Alexandrinus dicebat: *Ex duabus suscipio; duas non suscipio.* Ibidem pag. 186. D. quod ipsum alii Eutychiani exprimebant, dicentes Christum esse ex duabus, non autem in duabus naturis. Itaque concedebant Christo, ut dicunt Scholastici, duas naturas in fieri; unam in facto esse; ea ratione quâ plerique philosophi de mixto loquuntur. Etenim concedunt in ejusdem compositionem sive generationem reapse elementa venire, ipsumque fieri ex substantiis elementorum; at ipsa postea secundum propriam substantiam & naturam non inesse reapse eidem mixto, quod est tertia quædam natura à naturâ elementorum specie diversa. At sancti Patres præeunte Leone Magno in sacrâ Epistolâ ad Flavianum, validè Eutychianos confutabant, quòd una tantum in Christo natura adstrui nequiret, nisi divina in humanam, vel hæc in illam versa fingeretur: vel ex utraque corruptâ, tertiam quandam naturam conflata obruderent, cujusmodi est natura mixtorum; quæ quidem omnia impia portenta erant, & execrabiles blasphemæ.

Monachi Scythæ contrâ Nestorium & Eutychem thesim hanc statuerunt. *Christus est quid compositum post incarnationem.* Hanc verò deducebant ex alterâ jam ab ipsis stabilitâ propositione: *Unus è Trinitate carne passus est.* Nam cum prædicatum passus dicatur de uno ex Trinitate, non alius est qui de Trinitate, & alius qui passus est, sed una & eadem persona unigeniti filii Dei & ex Trinitate, & passa affirmatur, ac dualitas personarum à Nestorio ficta refellitur. Atqui unus è Trinitate quatenus habens naturam divinam, non est passus; quoniam quâ talis, est omnino immutabilis & impassibilis; est ergo passus carne animatâ, seu quatenus habens secum unitam naturam humanam secundum hypostasin. Omnis autem unio compositum constat, ac compositum à modo ac qualitate unionis denominatur. Si enim sit unio accidentis cum subjecto, resultat compositum accidentale, album, nigrum &c. Si sit unio artificiosa, compositum itidem artificiosum constat, domus, navis &c. Sin verò fiat unio partium substantialium, compositum evadit pariter substantiale, ac resultat tertia natura, ut in omnibus compositis substantiis apparet. At in mysterio Incarnationis unio est superioris ordinis, ita sublimiori pariter gradu compositum exurgit. Cum enim unio divinam inter & humanam naturam sit secundum hypostasin, sit Christus compositus secundum hypostasin. Hinc patet ratio, quâ ex illa thesi Monachorum Eutychianorum error confutatur, ac à Ferrando Diacono hisce proponitur cap. 12. Epistolæ ad Anatolium: *Expugnari magis Eutychianos, quàm foveri, quando unus de Trinitate passus adferitur, velis, nolis, adverte. Sine dubio enim sub his verbis etiam prædicatur unius in Christo substantiæ confutatur. Ut sit enim Christus unus de Trinitate, ad divinitatem pertinet; ut credatur passus, ad humanitatem. Non esset qui passus est unus de Trinitate, nisi unam haberet cum*

Patre & Spiritu sancto divinitatem. Non esset passus, qui unus est de Trinitate, nisi consubstantiali mater haberet humanitatem. Sicut ergo unius natura in Christo predicator. Enimvero natura, quæ Christus est unus de Trinitate, est unita physicè ac realiter mediante subsistentiâ Verbi cum naturâ humanâ, quæ passus est; ergo ex illâ unione hypostaticâ Christus est quid compositum; cum non sit simplex una tantum natura, sed naturam humanam & subsistentiam verbi Dei essentialiter includat, ex quibus componitur. Maxentius egregiè hæc prosequitur lib. 2. contra Nestorianos, scribens: Quapropter dum non vis post incarnationem Christum fieri compositum, aut divinitatis ejus naturam compositam, & passibilem convinceris credere, aut certè Christum, quem etiam post incarnationem simplicem & incompositum, ut erat antea, asseris, nullatenus passum pro humanâ salute restiteris. Ibidem recitat adversarii objectionem, cujus vis in eo est, quòd si dicamus Christum esse compositum, partes ejusdem erunt Verbum & humanitas, & cum partes sint imperfectiores toto, Verbum erit imperfectius Christo, cujus est pars. Respondet, Verbum unitum naturæ humanæ, non ut aliquam indè perfectionem reciperet, sed ut eandem perfereret. Nihil enim, inquit, illi contulit, aut detraxit assumpta pro nostrâ salute humana natura, quam unitione sua ipse potius ineffabiliter glorificavit &c. Alioquin si & post incarnationem negatur Christus esse compositus, mansit ergo quod antea erat, simplex & incompositus. Et quia res summè simplex & incomposita nullam omnino in se recipit passionem, sicut superius etiam ipse professus es, non est ergo juxta vos Christus pro humanâ salute perpassus. Scholasticorum magna pars affirmat Christum dici debere compositum cum S. Thoma 3. par. quæst. 2. art. 4. ita tamen, ut unio hypostatica ipsam tantum humanam naturam perficiat, ac proinde illam immutet, & illa uniatur passivè ut purè recipiens, & nullam conferens Verbo perfectionem, quòd non exercet rationem actus informantis, sed solummodò terminantis per suammet subsistentiam eandem humanam naturam. Justinianus in Edicto contra tria Capitula, ait: Quoniam Dei Filius, cum esset secundum subsistentiam alter præter Patrem, eandem autem naturam habens Patris, in sua subsistentiâ plasnavit sibi carnem animatam animâ rationali & intellectuâ, quod significat, humana natura unitum esse Deum Verbum &c. Et idè rectius dicat aliquis unam subsistentiam Dei Verbi compositam. Quæ omnia Synodus V. Collat. VIII. canone VI. approbans, & condemnat eos qui non consentiunt unionem (ἕνωσιν) Dei Verbi ad carnem animatam animâ rationali & intellectuâ, secundum compositionem, sive secundum subsistentiam factam esse, sicut sancti Patres docuerunt, & idè unam ejus subsistentiam compositam, qui est Dominus noster Jesus Christus, unus de sanctâ Trinitate. Et notans Eutychem ponere unionem secundum confusionem: Theodorum verò ac Nestorium unionem tantum affectualem affirmare, addit: sancta Dei Ecclesia utriusque perfidie impietatem reiiciens, unionem Dei Verbi ad carnem secundum compositionem conficitur, quod est secundum subsistentiam. Hac præclarissimâ fidei definitione à Synodo publicatâ, disertè duo Monachorum Capitula approbantur, nempe quòd Christus sit unus de sanctâ Trinitate: ac quòd idem sit compositus. Rursus quòd Ecclesia tradens Christum esse compositum, unâ simul reiiciat Nestorianos asserentes unionem tantum affectualem: ac Eutychianos duas naturas in unam stolidè confundentes, quemadmo-

dum superius argumentabar.

Ex hæctenus demonstratis præcipuè à Monachis agitata quæstionis status innotescit, quæ in eo verfabatur, num Christus esset unus de Trinitate. Indè alias eorundem propositiones exposui, quæ ex illâ priori iisdem Monachis colligebantur. Antequàm tamen ad intermissam historicam narrationem regrediar, inquirendum est, cur Legati Pontificii de controversiâ Monachorum ad Hormisdam scribentes, unius tantum quæstionis de uno de Trinitate crucifixo mentionem fecerint, thesim de Christo uno de Trinitate omittentes, quæ erat præcipuè controversa, & de quâ solâ Maxentius disputat in proluxâ responsione ad Epistolam Hormisdæ. Conjecturam adhibeo, quam quilibet, per me licet, aut probet, aut improbet. Sæpè solent disputantes, quòd validius adversariorum dicta refellant, eadem ab abiurdo indè confestario oppugnare. Jam verò absurdum videbatur passionem affirmare de uno ex Trinitate, qui quatenus è Trinitate, est omnino impassibilis. Præterea Imperator Anastasius Eutychianam hæresim promoturus, iussit Episcopos sibi addictos Synodali sententiâ eos damnare, qui non confitebantur, unum de Trinitate crucifixum, ut ex Victore Tunnonensi in cap. 2. præarrabam. Quare ea propositio hæretico sensu incrustata, Eutychianismum apud Catholicos olebat. Denique principalis controversia in subiecto ejusdem propositionis plenè atque integrè exprimitur, cum dicitur unus de Trinitate crucifixus; quia idem est in hac positione subiectum, quod est in hac alterâ prædicatum: Christus est unus de Trinitate. Hinc Trifolius in Epistolâ ad Faustum Senatorem ait: Quid est dicere: unum de Trinitate passum, nisi ostendere & alterum de Trinitate impassibilem, sicut Arius? Aut quid est dicere: unum de Trinitate passum carne, nisi ostendere & alterum impassibilem, sicut Nestorius? ex quibus apparet Trifolium contra subiectum propositionis argumentari, quod totâ ferè Epistolâ exequitur, quam à viris id temporis doctissimis confutatam fuisse loco inferius demonstrō. Interim audiatur Ferrandus Diaconus cap. II. laudatæ Epistolæ ad Anatolium: Tale est itaque, quantum conicio, imò potius quantum credo: Unus est de Trinitate passus, quale est dicere, Deus est passus. Sicut autem quisquis Deum prædicat passum, non substantiam divinitatis facit passibilem; sed divinitatis impassibilis, & humanitatis, quæ subiicitur passioni, unam monstrat esse personam: sic unum de Trinitate passum prædicans, unitatem personæ commendat in utrisque naturis: excludens Nestorianæ hæreseos nefariam, perfidamque doctrinam, duos filios inducentis. Cum sanctus Cyrillus in capitulo XII. contra Nestorium scripsisset: Si quis non confitetur Deum Verbum secundum carnem passum, secundum carnem crucifixum &c. anathema sit; acerrimis scriptis à Theodoro Cyrrhensi, Andrea Samosateno, Eutherio Tyanensi, aliisque doctissimis Episcopis confutatus est, ac Apollinari hæreseos incusatus; siquidem Apollinarius negabat animam rationalem in Christo, quam ipsum Verbum supplevisse putabat; unde hanc thesim defendebat: Deus Verbum passus est carne. Hinc Cyrillus coactus fuit scriptis apologiis, Epistolis, variisque opusculis illatam sibi Apollinarismi calumniam propulsare. Hæc ad Accacium scribit: Et neque illa quæ sunt Apollinari sæpi unquam. Absit &c. Neque enim inanimatum dico Christi corpus. Confiteor verò, quòd animatum sit animâ rationali. In tomo secundo operum sancti Atha-

nasii plures conciones leguntur, quæ posteriori ætate scriptæ sunt contra laudatam Cyrilli capitula. Extat pag. 311. homilia in scripto titulo: *Adversus eos, qui dicunt: Passus est Deus Verbum carne; quod effatum eâ vehementi oratione refellitur, sed quæ tantum aërem verberet, cum in alio prorsus sensu à Cyrillo ea positio intelligatur.* Ex symbolo Nicæano credimus in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei, ex Patre natum unigenitum &c. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit, & incarnatus est, & homo factus, passus est, & resurrexit tertia die &c. Hæc propositio credenda indicitur: *Filius Dei unigenitus est incarnatus, & passus.* At non eadem ratione utrumque illud prædicatum de Filio Dei affirmatur. Nam verbum divinum seipso est immediate incarnatum, quia per suammet subsistentiam terminavit naturam humanam in esse suppositi; at non in seipso est immediate vel mediate passum, uti anima immediate patitur intrinsecas passiones tristitiæ, odii &c. & mediante carne patitur vulnera, flagella &c. sed dicitur passum carne animatâ per puram communicationem idiomatum (dispensationem Cyrillus ac alii Patres dixerunt) quia cum Verbum sit naturæ humanæ assumptæ suppositum, ac actiones & passiones supposito tribuantur, Verbum denominatur passum ex passione naturæ, cujus est suppositum. Itaque in eâ propositione: *Unus è Trinitate passus est carne*, duplex subiectum exprimitur, nempe Verbum divinum uti subiectum denominationis, & caro animata tanquam subiectum inhesionis, quod passioni subijcitur, & ab illâ immutatur. Hæc prolixius exponunt Theologi in lib. 3. sent. & cum sancto Thoma in 3. parte.

CAPUT V.

Legati Pontificii Monachorum capitula non damnarunt; sed approbare tanquam fidei dogmata recusarunt. Monachi à Legatorum communiōe sese dissociant. Maxentius in lib. 2. Dialogorum adversarios Monachorum Scytharum acriter impugnat. Utrinque sibi hæresim exprobrabant. Justinianus initio Monachis adversatus, dein magnus illorum patronus. Scribit ad Hormisdam Pontificem quæstionem de uno ex Trinitate inter Orthodoxos agitari. Monachi Dioscorum Romæ accusant. Pontifex initio deliberaverat causam delegare Patriarchæ C-P. Postea decernit eandem se coram discuti. Quædam in Epistola Dioscori adnotantur.

Ubi primum Legatis Pontificiis innotuit Monachos Scythas quosdam è collegis Romam misisse, ut ab Hormisdâ Pontifice suorum capitulorum confirmationem surriperent, literas ad eundem statim scripsere, quibus eâ in causâ hæcenus gesta significantes, non unam iisdem Monachis notam inurebant. Dioscorus privatim etiam Epistolam misit, iniquans Monachos cætera inter asserere unum de Trinitate crucifixum, quam propositionem Anastasius Imperator Catholicis subscribendam imperaverat, quamve olim Eutychetis discipuli in Synodo Calchedonensi protulerant. Unde, inquit, sanum mihi videtur & utile, & ad pacem Ecclesiarum conveniens, nihil aliud responsum dari, nisi: *sufficit sanctum Calchedonense Concilium, in quo & alia Synodi continentur: sufficiunt Epistola Papæ Leonis, quas Synodus confirmavit. Novitatem in Ecclesiâ introducere nec volumus, nec debemus.* Altera Epistola communi nomine à Legatis ad Hormisdam missa est, in quâ scribunt se co-

ram Imperatore ac Senatu dixisse: *Extra Synodos quatuor: extra Epistolas Papæ Leonis, nec dicimus, nec admittimus. Quid quid non continetur in prædictis Synodis aut quod non est scriptum à Papâ Leone, non suscipimus.* Nullam ergo thesim Monachorum Legati hæreseos damnaverant, sed eam de uno ex Trinitate crucifixo, tanquam Catholicæ fidei dogma in libellum fidei uti Monachi contendebant, referre constanter recusaverant, quod ipsum ut præstaret Hormisdâ, rogarunt. Ea ergo propositio nullâ per Legatos latâ sententiâ probata fuerat, aut improbatâ; sed remanserat prorsus adiaphora. Addunt: *Nobis quod visum est scripsimus: in vestra potestate est deliberare, quod vobis Deus imperaverit; quod esset adhuc integra causa ad Apostolicæ sedis tribunal delata.* In fine verò Epistolæ hæc leguntur: *Et quâ solet Dominus noster vigilantia cogiteris, & quomodo suspendendi sunt, qui à nobis taliter recesserunt, & à nostrâ communiōe fuerunt sejuncti &c. quia eos omnes Constantinopolitana Catholica exheret Ecclesia.* In Vaticano Codice numero 3786. rectè legitur: *quomodo suscipiendi sunt.* Illis verò verbis: *& à nostrâ communiōe fuerunt sejuncti*, neutiquam insinuant, Monachos à Legatis Catholicæ communiōe privatos fuisse, sed ipsomet Monachos à communicando cum Legatis abstinuisse; iisdem petulantè iratos, quod sua illa Capitula tanquam fidei canones approbare recusaverant. Erat simplex communiōis dissociatio, cujusmodi plura exempla in vetustis Ecclesiæ monumentis occurrunt. Evagrius lib. 3. cap. 31. recitat literas Monachorum Palæstinæ, in quibus narrant Macedonium Patriarcham in formulâ fidei damnasse Nestorium & Eutychem, sed nullam Synodorum Ephesinæ ac Calchedonensis mentionem fecisse: *Quâ de re*, inquit, *Monachi Constantinopolitani graviter commoti, se à Macedonio Episcopo separant.* Monachi Eutycheti adherentes in fine act. IV. Synodi Calchedonensis ausi sunt in hæc stultas voces erumpere: *Vestes nostras excutimus, & extra vestram communiōem nos efficiemus.* Hæc simplex communiōis dissociatio contigit inter Romanam Ecclesiam, & Orientalem ob expunctum Diptychis nomen Joannis Chrysostomi. Nullum inflictum erat anathema, non sacris interdictum, non à totius corpore Ecclesiæ separatio ulla secuta cum terribili dirarum imprecatione. Erat sermonis, literarum, eulogiarum, aliorumque ejusmodi reciproca societatis signorum intermissio. Cum id temporis Nestoriani, atque Eutychiani secum invicem contrariis omnino erroribus colliderentur, plures ea opinio occupaverat, nullam mediam esse viam, quam inter utramque hæresim insisterent, ut cap. 2. ostensum est. Monachi Scythæ illam thesim de Christo uno ex Trinitate, contra Nestorianos tanquam Catholicum dogma tantâ asseveratione urgebant, ut eandem negantes, statim Nestorianos esse denuntiarent. Hisce suum contra Nestorianos Dialogorum opus Maxentius concludit: *Nec ego te unquam aliud aliquid quam hereticum judicabo, qui Deum Verbum Dominum nostrum Jesum Christum, qui pro nostrâ salute passus est carne, unum esse ex sanctâ & individua Trinitate non approbas.* Et sanè in ejus libri secundi parte extremâ Maxentius non contra Nestorianos, sed adversus eos omnes, qui eandem thesim admittere recusabant tanquam dogma fidei, licet nec illam veluti falsam rejicerent. totis lacertis depugnat.

Dioscorus illam thesim eò præcipue inter Catholicæ fidei dogmata recipiendam negabat, quod à nullâ Synodo approbata fuerat. Maxentius cum cætera

tera inter Nestorianum, quocum etiam ibi disputare fingit, interrogasset, cur sub anathemate damnaretur eos, qui duas in Christo naturas palam affirmare vererentur, tum etiam eos, qui beatam Virginem Christocoon diceret, Theotocoon autem eandem fateri renuerent, addit: *Quomodo nos Catholicos iudicabimus eos, qui dicunt Deum Verbum naturam secundum carnem de Virgine: & passum carne pro nobis, & negant eum unum esse ex sancta & indivisa Trinitate, præcipue quia dicunt hoc Catholicæ fidei convenire? Tum sibi ita respondentem Nestorianum inducit: Sed & duas naturas, & Theotocoon dicere Synodus definiuit: hoc autem nulla Synodus statuit: nempe Christum esse unum ex Trinitate. Quæ est ipsa Legatorum sententia, contra quam Maxentius: Nihil igitur, inquit, arbitraris dicendum præter id, quod Synodicaliteris continetur? Et cum objectasset Deum Patrem dici à Catholicis ingenitum, quo tamen vocabulo nusquam in Synodis appellatur, hoc sibi à Nestoriano repositum profert: *Hæc de Patrum scriptis possum ostendere.* Quæ Maxentius excipiens, ait: *Sed & nos quod unus ex Trinitate Christus sit, ex Patrum scriptis ostendimus.* Quod sanè eo in opere non præstitit, in quo nulla pro eâ propositione confirmandâ testimonia Patrum adducit; quæ tamen antea in libello fidei appellaverat. Idem Maxentius in responsione ad Epistolam Hormisdæ ait: *Loci opportunitas exigat, ut demonstretur à nobis, qualiter & cur heretici, ex quibus unus Dioscorus, unam personam Christum prædicantes ex Trinitate, unum ex Trinitate Christum confiteri nullatenus acquiescant.* Ibi verò uti rectè ostendit Nestorianos, quò invidiam declinarent, subdole, ac sinistro prorsus sensu concessisse, Christum esse unam ex Trinitate personam, ita falsò quæ ac proceriter eandem damnatam sententiam impingit Dioscoro, quem etiam Monachi Scythæ apud Hormisdam incusarunt, quòd cum hæreticis jungeretur, Hæreticos appellantes, qui toties memoratam positionem de uno ex Trinitate non admittebant; quemadmodum etiam Dioscorus afferentes unum de Trinitate crucifixum, in Eutychianæ hæreseos crimen, aut suspensionem saltem vocabat. Facundus Hermianensis lib. 1. de tribus Capitulis, initio cap. 5. confutaturus eos, qui Eutychianismum imponebant eam Monachorum thesim defendentibus, ait: *Quo Nestorianorum quoque calumnias evertemus, qui nos putant ad confusionem durum Christi naturarum dicere, quòd unus ex Trinitate sit Dominus Jesus Christus.* Nec Dioscorus erat Nestorianus; nec Maxentius Eutychianus; quamvis utraque litigantium factio, æstu disputationis abrepta, falsa adversantium sibi invicem hæresum nomina exprobraret, quòd oppositam quisque sententiam majori apud cæteros odio oneraret. Utrosque graviter monet Vigilii Tapsonis lib. 2. contra Eutychem cap. 10. *Et videas eos, inquit, lussuosos quibusdam & omni lamentatione dignis insultationibus hæreticorum nomine se invicem accusare. Tu, inquit, Eutychianista es; & tu Nestorianus es: Apostolicæ sententiæ in rotum obliti, dicentis: Videte ne cum invicem accusatis, ab invicem consumamini. Galat. V. Quòd autem Legati Pontifici de Monachis Scythis scribunt: quia eos omnis Constantinopolitana Catholica exhorret Ecclesia, non quampiam illorum hæresim indicat, sed in suâ ipsorum opinione defendendâ, atque universis inculcandâ, superbiam, arrogantiam, ac temeritatem perstringunt. Nam iidem Monachi in libro de suâ fide ad Africanos Episcopos in Sardinia exulantes transmissio, scribunt se ea suggerere, quæ de Incarna-**

tione & dispensatione divinâ nobiscum universa sancta Ecclesia Orientalium contra hæreticos defendunt. Nam Orientales Ecclesias propositionem de Christo uno ex Trinitate, inter fidei canones id temporis profiteri solitas, inferius demonstro, & ex libro de Vita S. Sabæ cap. 2. id ipsum ostendi. Ecclesia autem Constantinopolitana Monachos uti inquietos ac turbulentos averfabatur, quippè qui altercatores clamosi aures omnium obtundebant, ac quibuslibet in re quidè consentientibus, sed iisdem secum vocabulis uti recusantibus, hæreseos notam per summam audaciam inurebant. Cæterum eandem Constantinopolitanam Ecclesiam paulò post Monachorum thesim recepisse, quibusdam tantum Monachis Acemætis exceptis, testatur Imperator Justinianus in literis ad Joannem II. Pontificem, ut inferius memorabo.

Initio quidè motè controversiæ idem Justinianus nondum Imperator, sed Justini imperantis nepos, contra Monachos Scythas ad Hormisdam scripsit Epistolam, quæ incipit: *Propitiâ divinitate &c.* In eâ verò Hormisdæ significat quosdam Scytharum Romanam profectos, quos etiam nomine designat, nempe: Achillem, Joannem, Leontium, ac Mauritium, quos ait contendere, *novitates introducere in Ecclesiâ, quod neque quatuor Synodi venerabiles, neque S. Leonis Papæ Epistolæ continere noscuntur, in omni loco turbas excitare videntur.* Non ullius hæresis, sed novitatis tantum ac turbarum auctores inculantur. Verum idem Justinianus à Vitaliano Magistro militum, eodemque præcipuo ac potentissimo Monachorum Scytharum patrono, rogatus, iteratas, sed à prioribus longè diversas, literas Romam ad eundem Pontificem misit, delatore Paulino Romanæ Ecclesiæ defensore. De defensoribus Ecclesiarum eruditè tradit Christianus Lupus in notis ad canonem 23. Synodi Chalcedonensis. Hæc ibidem Justinianus scribit: *Nam quanta questio in partibus nostris orta est, potest etiam antelas vir religiosus Defensor Sanctitatem vestram instruere. Unde petimus, ut si est possibile, celerrimo dato responso, & satisfactis religiosis Monachis, Joannem & Leontium ad nos remittatis; nisi enim precibus & diligentia vestra ista questio soluta fuerit, veremur, ne non possit Ecclesiarum sanctarum pax provenire.* In hac etiam Epistolâ significat Vitalianum eodem delatore Paulino, literas ad Hormisdam mittere. Cum verò paucis post diebus Eulogius Agens in rebus, quòd Palatinum officium erat, in Italiam mitteretur, Justinianus totus jam in Monachorum partes transgressus, tertiam ad Hormisdam Epistolam scripsit sub exordio: *Ut plenissima fidei &c.* quæ proximè legitur antè Epistolam 66. Hormisdæ, cui hæc ille significat: *Quidam asserunt, Christum Filium Dei Dominum nostrum pro nostrâ salute carne crucifixum, unum de Trinitate debere prædicari: quòd si suspiciendum sit, paternâ provisione reverentia vestra cautissimo suo rescripro, quid sequi, quidve super hoc exire debeamus, nos certiorare dignetur: quoniam verba videntur facere diffusionem: nam sensus inter Catholicos omnes unus esse probatur.* Rogat, ut Apostolicæ Sedis decreto contentiones dirimat: *Hoc enim, inquit, credimus esse Catholicum, quòd vestro religioso responso nobis fuerit innotatum.* Quâ brevi sententiâ supremam Romani Pontificis in controversiis de fide definiendis, auctoritatem confessus est. Denique precatur, ut Monachos Scythas præbito eis responso nihil formidante, Constantinopolim remittat. Ex hac tertiâ Epistolâ Justiniani colligimus controversiam præcipuam, & quam unicè Hormisdæ suggerit, fuisse de Christo uno

ex Trinitate, videlicet: *Utrum Christus, qui pro nobis carne crucifixus est, possit dici unus de Trinitate.* Legati Pontificii scribebant questionem fuisse *de uno de Trinitate crucifixo.* Maxima difficultas non erat penes prædicatum, sed in subjecto ejus propositionis consistebat: *num, scilicet, qui crucifixus est, unus esset de Trinitate.* Formula verò quæ ea quæstio à Legatis proponebatur, durior & parum grata Catholicis in Occidente præsertim, videbatur, quòd Eutychianni ex eadem in sinistram sensum detortâ, ipsam Deitatem passioni subjectam fuisse contendebant. Reçedè autem Justinianus insinuat Pontifici utramque litigantium partem esse Catholicam, eundem sensum Orthodoxum apud utrosque teneri; ipsa tantummodò verba in quæstionem vocari. Nam Dioscorus cum cæteris Monachorum adversariis dicebat, Christum esse unam personam de tribus sanctæ Trinitatis personis: unum de Trinitate dicere recusabat. Monachi assererebant unum de Trinitate Christum adstruendum esse, ut structos sub nomine personæ à Nestorianis dolos, quisque facilius evaderet; siquidem isti Christum unam è Trinitate personam admittebant *secundum dignitatem, & honorem, & adorationem,* ut can. 5. Synodi V. legimus, quod inferius aliis quoque testimoniis ostendo; at negabant unam & eandem secundum unicam Filii Dei subsistentiam, personam in Christo. Hinc etiam colligimus Monachos nullâ hæcenus sententiâ erroneæ doctrinæ damnatos fuisse, sed æquè ac adversarios eorum in Catholicis partibus fuisse.

Interea iidem Monachi Romam advenerant, suæque fidei libellum Hormisdæ Pontifici obtulerant, acriter de Dioscoro Legato conquesti, qui cum Nestorianis communionem fovens, iniquiori ergà se ipsos animo fuisset. Cum verò paulò post Paulinus ac subinde etiam Eulogius cum literis Legatorum, Vitaliani, ac Justiniani supervenissent, Hormisdas hæerere animo cœpit dubius, quid consilii caperet, cum præsertim animadverteret, Vitalianum non tam multiplicium officiorum obsequio, quàm rebus contrà Imperatorem Anastasium fortiter gestis, de Apostolicâ Sede benè meritum, ac Justinianum ex accusatore Monachorum, repente eorundem advocatum, dexteras junxisse, quòd inito veluti scødere Scytharum causæ patrocinarentur. Et sanè cum ejusmodi quæstiones Latine Ecclesiæ ignotæ essent, Hormisdas deliberaverat integram adhuc causam Joanni Patriarchæ Constantinopolitano delegare, ut ubi orta erant dissidia, ac diversis partium studiis agitabantur, ibi dem accuratori ac pleniori examine discussa, finem acciperent. Etenim Dioscorus Hormisdæ postea rescribens, ait: *Significastis intentionem Monachorum Scytharum: & quomodo visum fuerit Apostolatu vestro Episcopo Constantinopolitano causam delegare, ut ipse inter eos, & qui ab eis impetuntur, audiret; nec sibi displicere, ut per examen, quod verum est, omnibus manifestetur.* Ex his apparet, nullam eâ in causâ à Joanne Patriarcha sententiam pronunciatam fuisse; aliàs de eodem judice delegando Hormisdas neutiquam cogitasset. Rursus nec apud Legatos eam quæstionem in examen adductam fuisse; qui tantum illam Monachorum propositionem libello professionis fidei inserere recularunt, quòd in nullâ Synodo sancita legeretur, eandem tamen nec adprobantes nec improbantes, sed libero disputantium arbitrio dimittentem. Cæterum cum Monachi interposito juramento, contestarentur sibi ipsi in itinere paratas esse insidias, Pontifex decre-

vit se coram causam expendi, ac expediri; ejus tamen cognitionem ad Legatorum in Urbem reditum differendam duxit. Itaque prioribus Justiniani literis respondens Epist. 66. ait: *Quæpropter necesse habuimus venientibus Legatis nostris inquirere, quæ reverà faciente causâ, inter eos fuerit commota discordia.* Volebat enim à Legatis totius controversiæ statum intelligere, priusquam ad discutiendam causam accederet. Data est Epistola Hormisdæ die 2. Septembris, anno Christianæ Epochæ 519. Alteram Epistolam 67. posterioribus ejusdem Justiniani literis reposuit, hæc de Monachis scribens: *Significamus Scythas Monachos allegasse plurima, quæ nos relinquere inaiscussa non possumus; illos in Urbe ad Legatorum usque reditum retinendos: Victorem Diaconum, aliosque qui perversas, inquit, forsitan obijciunt quæstiones, Imperatoris jussu, ejusdemque Justiniani operâ Romam mittendos.* Illum verò tam repente eâ in causâ ex accusatore Monachorum in eorundem advocatum ac patronum demutatum, perstringens, ait: *Amplitudinem vestram tamen retinere confidimus, quod de ipsis nobis præterito tempore literis destinatis, scripserit.* Hanc Epistolam per Eulogium in regiam Urbem redeuntem misit, cui alteram quoque Dioscoro Legato tradendam, dedit, quæ intercidit. In hac autem significabat se, uti prædixi, cogitasse causam ad Joannem Patriarcham remittere: Monachos etiam contestatos, ne idemet Dioscorus cum hæreticis communicaret. Hinc ille datâ ad Hormisdam Epistolâ, cujus exordium *Per Eulogium virum sublimem &c.* illatam sibi calumniam pluribus diluit, narrans quæcumque eâ in causâ ipse cum collegis gesserat. Dein paria accusatoribus reddens, ait: *Isti tamen Scythæ (sciat beatitudo vestra) omnes qui accipiunt Synodum Calchedonensem Nestorianos dicunt, dicentes: Non sufficit Synodus contrâ Nestorium, & sic debere Synodum suscipere, quomodo ipsi exposuerint.* Verum Dioscori accusationi optimè occurrerant Monachi in libello fidei ipsimet Dioscoro ac collegis exhibito, nec non postea etiam Maxentius in fine libri 2. Dialogi contrâ Nestorianos. Denique Dioscorus, ne ob Monachorum accusationem, in cuiuspiam erroris suspicionem apud Hormisdam traheretur, professionem fidei reliquâ parte Epistolæ exequitur. Baronius ad A. 519. harumce rerum narrationem contexens, ac Monachos subinde perstringens, scribit: *Dioscorus Apostolica Sedis Legatus in Epistolâ ad Hormisdam ex eorum fidei professione hæc verba recitat: Credimus, quia unitas divinitatis & humanitatis, quæ fieri cœpta est, non tantum in utero non est divisa, sed nec in partu, nec in nutrimentis &c. In quibus verbis observa, cum unitam dicit unitatem divinitatis, nempe substantiam, non personam; quem absonum loquendi modum idem ex Damasceno corrigit. At vir insignis unum & alterum errorem errat. In primis eò loci Dioscorus nulla ex professione fidei Monachorum verba recitat, sed ipsemet suæ professionem fidei contexit, quod ipsum idemmet postea fatetur, scribens de Dioscoro: *Sed & ne levi aliquâ suspitione apud eundem Pontificem laboraret, exactam Orthodoxæ fidei confessionem ipsam suis apposuit literis.* Rursus hæc ibidem scribit Dioscorus: *Verum est personam Filii, id est, Verbi Dei, consubstantialem Patri &c. ipsa naturam humanam suscepit sine peccato. Ipse Filius Dei homo factus, natus est de virgine Mariâ, propter quod eam Dei genitricem dicimus, & credimus, quia unitas divinitatis & humanitatis, quæ fieri cœpta est &c. non tantum in utero non est divisa, sed**

sed nec in partu, nec in nutrimentis &c. Ubi palam persona Filii Dei naturam humanam dicitur suscepisse, & unitatem personæ unius Christi resulfasse, non duas personas evasisse, ut deliravit Nestorius. Nusquam ibi legitur: *unicam unitatem divinitatis*. Sed *unitas*, non in accusativo adjectivi pluralis numeri, sed in recto substantivi nominis ibidem exprimitur, ut prodigio propius videatur, ea verba à V. C. in reprehensionem trahi potuisse. Hujus Epistolæ Dioscori subignatio chronologica in mendo cubat, ubi dicitur: *Data Idibus Octobris, Eutharico Consule. Accepta XV. Kal. Decembris, Rustico viro clarissimo Consule*, quasi ea Epistola decimo tertio demum mense Romam pervenerit. In optimo Codice Vaticano num. 4961. ex quo omnes Hormisdæ Epistolæ primùm exscriptæ sunt, pag. 97. rectè legitur: *Accepta XV. Kal. Decembris, Conf. SS. videlicet, Consule suprascripto*, nempe Eutharico.

CAPUT VI.

Dionysius Exiguus Monachorum Scytharum thesim defendens Sancti Procli Epistolam ad Armenios Latinitate donat. Trifolius eandem oppugnat. Novem illius objectiones à synchronis Scriptoribus soluta. Quæstionem de uno ex Trinitate puram logomachiam fuisse Justinianus, ac alii ejus ætatis Scriptores testantur. Idem tradit Joannes II. Pontifex. Ita de hypostasi ac substantiâ inter Patres litigatum. Nestoriani unam in Christo personam verbo tenus fatebantur. Inanes quorundam scrupuli præpositionem de, in ex, vel, in Trinitate demutantium.

Cum Hormisdas delatæ ad Apostolicum tribunal causæ discussionem usquè ad Legatorum reditum distulisset, ut variè propensa sunt hominum ingenia, Monachi in Italiâ tum patronos, tum etiam adversarios fortiti sunt, quibus annis etiam insequentibus, alii sese adjungere, antequam à Joanne II. Pontifice ea litigia decretoriâ sententiâ finirentur. Dionysius cognomento tantum Exiguus, cætera magnus, natione Scythæ, professione Monachus, tum Romæ degens, ingenti doctrinæ famâ florebat. Nam & Græcorum Conciliorum canones Latinitate donaverat, ac Epistolas plurimum summorum Pontificum in unum codicem coegerat. Idem etiam anno 525. Cyclum Paschalem annorum XCV. descripsit, quo postea Romana Ecclesia usa est. Dionysii laudes Cassiodorus prosequitur in libro de divinis Lection. capite 23. Cum Monachi illam thesim de uno ex Trinitate incarnato, ac passo, ex Epistolâ Sancti Procli ad Armenios excerptam defendere testarentur, Felicianus Pastor Dionysium Exiguum rogavit, ut eandem Latio donaret, cui ille morem gerens, præmisit præfationem, quâ Monachorum Scytharum propositionem propugnavit. Demonstrat Nestorianos Theodori Mopsuestiensis discipulos Symbolum depravasse, *Beatam Trinitatem sic unius essentia prædicantes, ut Christum Dominum nostrum conditorem universitatis, unum ex Trinitate nullatenus faterentur*: unde sequebatur duas fuisse juxta ipsos personas in Christo, quam impiam hæresim Synodus Ephesina confixerat. Addit Proclum eandem confutantem, docuisse Christum: *Deum Verbum unum de Trinitate esse &c. & pro salute nostrâ, eundem verum hominem factum, unum mansisse Filium, nec quartam in Trinitate crevisse personam. Et quia nunc ob aliquibus insec-*

tum scrupulum, de verâ fide trepidatur, unum quemlibet ex beatâ Trinitate pronuntiare diffugiunt &c. Ubi eandem propositionem egregio Sancti Augustini testimonio confirmat, ex lib. II. de Civitate Dei cap. 24. quod ipsum postea etiam adduxit Joannes II. cum causam absolvit. Initio autem præfationis dicit Dionysius *eam nunc Ecclesiis motam quæstionem*, ex quibus iisdem contentionibus Romæ ferventibus, illud opus à Dionysio elucubratum fuisse colligitur.

Faustus Senator Romanus, cum maximè ea controversia doctorum hominum ingenia exerceret, ac variæ essent disputantium sententiæ, consuluit per literas nescio quem Trifolium presbyterum, cujus ad Faustum rescripta ex Sirmondianis schedis profert Labbæus Tom. IV. Concil. à pag. 1590. sub hoc planè exordio: *Mandare mihi dignatus es, Monachos Scythas à Constantinopoli advenisse, qui unum de Trinitate prædicant crucifixum, sperans à parvitate meâ, si tale aliquid in doctrinâ Patrum repererim*. Non erat illa quæstio principalis, sed ut prænotabam, altera ex priori rectè deducta, quæ tamen asperior piis quorundam auribus videbatur. Trifolius utrinque eandem oppugnavit, scilicet tum ex parte subjecti, tum etiam ex parte prædicati. Cum hæc denuntiasset: *Vita quidquid quatuor Synodi in definitione fidei non posuerunt; paucis mysteria Trinitatis & Incarnationis exponit, dein argumenta contra memoratam propositionem condensat, quæ omnia hic optimè à doctissimis ejus ætatis Scriptoribus soluta demonstrabo, ut palam fiat, quàm falsis paralogismis Monachorum thema impeteretur.*

Primum argumentum est: *Qui unum de Trinitate dicunt passum, si Ariani non sunt, dicant de quibus tribus unus passus est; de tribus Patribus, aut de tribus Filiis, aut de tribus Spiritibus sanctis*. Quo ratiocinio oppugnatur subjectum propositionis, quod in præcipuâ quæstione est prædicatum: *Num Christus, vel Deus Verbum dici possit unus de Trinitate*. Respondit olim Augustinus per simili interrogationi tract. 39. in Joannem: *Nunc mihi, inquit, calumniator respondeat: quid ergo tres? Si enim tres ait, oportet dicat, quid tres? Respondeo, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus*. Ecce, inquit, tres dixisti: sed quid tres exprime, imò tu numerâ. Nam ego compleo tres, cum dico, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus. Itaque instanti: de quibus tribus unus passus est, reponitur cum Sancto Doctore, de tribus, qui sunt Pater, & ipse Filius, qui carne passus est, & Spiritus sanctus. Rursus unus de tribus subsistentibus suppositis in unitate essentiæ divinæ, carne passus est. Facundus Hermianensis in Africâ Episcopus lib. 1. de tribus Capitulis ad Imperatorem Justinianum, validè Monachorum thema propugnans, cap. 3. rectè observat in cap. 3. Genesios legi: *Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est; iisque verbis Trinitatem designari*. Tum arguit: *Nunquid unus Deus ex nobis, quasi ex tribus Diis; aut unus Pater ex nobis, quasi ex tribus Patribus; aut unus Filius vel Spiritus sanctus ex nobis, quasi ex tribus Filiis, vel Spiritibus sanctis? Quis hoc vel insanus dixit?* Rusticus S. R. E. Diaconus in libro contra Acephalos scribit tres personas esse tres quasdam res, & interrogati quæ? respondere possumus, personæ: *Quando autem, inquit, dicimus, ii tres: interrogati qui tres? ambigimus respondere, personæ, propter indecentem sermonum compositionem, ne videamur dicere ii persone, vel ii*

tres personæ: Verùm ex communi modo loquendi Theologorum, uti dixi, rectè respondemus, tres subsistentes personaliter vel notionaliter in unâ divinâ essentiâ.

Alterum argumentum Trifolii est: *Apollinarius negat Christum animam & intellectum habuisse, & pro animâ & intellectu, inquit, Deus ei fuit sicut dicit, unum de Trinitate passum in carne.* Cùm Cyrillus in duodecimo anathematisino scripsisset, *Deum Verbum secundum carnem passum, secundum carnem crucifixum*, Theodoretus, Andreas Samosatenus, & Orientales passim Episcopi eundem Apollinarii hærescos incurarunt, quam sanctus Doctor calumniam suis in libris sæpè confutat, scribens se carnem animâ rationali informatam intellexisse. In response ad objecta contrâ undecimum capitulum à Theodoro, adducit plura Scripturæ sacræ testimonia, in quibus sola caro Christi nominatur, & nullam, inquit, *penitus in his animâ intelligentis mentionem fecit.* Monachi in professione fidei sentitur *duas naturas unitas, hoc est, divinitatis & humanitatis*: Dicunt, *Deus Verbum nature est unitus humane.* At caro sine animâ est cadaver, nec se solâ constituit naturam humanam, sed unâ cum animâ intellectuâ ipsamet carnem informantem. Eruditè Maxentius lib. 2. Dialog. ait: *Quod quia nimis stultum est, carnem sine animâ à Judæis credere crucifixam, restat ut caro animata Dei à Judæis crucifixa credatur, quod est procul dubio homo.*

Tertium argumentum Trifolii ita construitur: *Si unus de Trinitate passus est in carne, caro mansit impassibilis.* Est planè ridicula objectio. Nam anima hominis cruciatus ac læsiones corporis sentit in carne, vulnera, famem, sitim &c. quas extra carnem passiones nullatenus sentit; quis tamen carnem impassibilem dicat? Homo qui est compositum, passiones sentit, ac ejus partes prout unitæ, sibi intrinsicè communicatæ patiuntur, nempe caro prout animata, & anima quatenus in carne, & quatenus exercet munus animæ sensitivæ, non prout est præcisè intellectualis. In Christo Domino caro prout animata passa est læsiones corporis, sive sensit passiones corporeas, Deo Verbo uno ex Trinitate remanente secundum se formaliter impassibili; attamen secundum communicationem idiomatum passibili ob unitatem suppositi; idem enim simul erat Deus & homo; quatenus Deus Verbum unus de Trinitate, est impassibilis; quatenus homo, est passus.

Quarta Trifolii objectio. *Qui unum de Trinitate Filium dicunt passum, duos aut tres Filios colunt, ex quibus unus passus est, duo manent impassibiles.* Hoc quoque argumento propositio ex parte subjecti impugnat. Unum quandoque exprimit, ac designat numerum, quandoque est exclusivum numeri. Dum dicitis: *Petrus est unus ex Apostolis*, non designas solum Petrum, sed confusè etiam alios Apostolos; qui in eâ propositione connotantur. At dum dicitis: *Unus est Deus; unus est sol*: unus idem est ac solus, quæ vox est exclusivæ numeri, ac unitatem tantum significat. Ferrandus Diaconus in Epistola ad Anatolium cap. 16. scribit: *Quid ergo Trinitas, nisi tres personæ? quæ sunt tres personæ, nisi Pater, Filius, & Spiritus sanctus? In hac Trinitate neque tres Patres invenis, neque Filios tres, neque Spiritus sanctos tres: & propterea scilicet dicitis: Unum Filium de Trinitate, quia non est in Trinitate Filius nisi unus, cujus personam significantes dicimus, Unum de Trinitate passum, quia ipse tantum ritè creditur passus, qui cum esset verè &*

proprie Deus, verè & proprie factus est homo &c. Itaque in illâ propositione: *Unus de Trinitate Filius est passus*, vox unus ut connotat numerum trium, significat unum trium subsistentium personaliter in individua essentiâ Trinitate; vel eadem vox unus juncta cum prædicato passus, idem est ac solus, quia unus ac solus Filius est in carne passus.

Arguitur V. Trifolius: *Si de Trinitate est Filius, non est de Patre secundum Deitatem: neque de matre secundum carnem; sed de Trinitate.* Est puerilis negatio. Præpositio de aliquando significat processionem unius ab altero; atque ita in Symbolo Filius dicitur *Deus de Deo, lumen de lumine.* Aliquando ea vox est expressiva numeri, uti Lucæ cap. 22. Judas dicitur *unus de duodecim*, & cap. 23. *unus autem de his qui pendebant, latronibus.* Ita M. Antonius fuit *unus de Triumviris.* Cùm dicitur Christus unus de Trinitate, particula de numerum trium subsistentium in unitate essentiæ significat, quorum unus est Filius. Et hæc pariter objectio fit contrâ subjectum laudatæ propositionis. Maxentius lib. 2. Dial. ait: *Nos autem neque per generationem, neque per processionem, neque per creationem, sed juxta numerum Christum unum fatemur ex Trinitate.* Videlicet, ut ibi ad adversariorum objectiones respondeat?

Sextò instat Trifolius: *Trinitas & unus de Trinitate quatuor sunt, sicut dicit Nestorius, Filius Mariæ associatus est Filio Dei, & factus est communis Trinitati, & passus est unus de Trinitate.* Arius unum Deum dividit in duos Deos; Nestorius addendo alterum filium secundum carnem Trinitati, facit quatuor personæ. Sunt nugæ. Triumviratus, & unus de Triumviratu non sunt quatuor, quia unus de Triumviratu semel collectivè nominatur cum duobus collegis: & iterum speciatim ac separatim solus signatur. Trinitas collectivè tres in divinis personaliter subsistentes significat, quorum quilibet divisim consideratus, est unus de Trinitate. Rectè Ferrandus in citatâ Epistola capite 10. *Hoc ergo dicit, qui unum de Trinitate passum dicit. Non est quarta persona qui passus est, sed ad numerum pertinet Trinitatis. Manens enim Dei Filius impassibilis secundum divinitatem, per suspensionem natura passibilis passioni subjacuit. Et quævis alia sit in illo natura, per quam semper impassibilis perseverat: alia per quam dicitur temporaliter passus; ipse tamen impassibilis passus est, non alius est impassibilis, & alius passus; quod impiè putavit Nestorius duos filios in Christo fingens, ac binas personas, quarum una erat Deus, altera purus homo, ac proinde quaternitatem inducebat, quam ut eliminaret Proclus, thesim illam protulit, de uno Trinitatis carne passu, quo quidem dicto unitas secundum hypostasim asseritur, ac dualitas personarum excluditur, uti cap. 1. notatum est.*

Opponit VII. argumentum Trifolius: *Sicut & Eutyches commiscet naturas Dei & hominis, & jam nec Deus, nec homo; nec Pater, nec Filius, nec Spiritus, sed est ille unus de Trinitate.* Et hoc quoque argumentum, uti passim allatæ ratiocinationes, contrâ subjectum propositionis adducitur. Eutyches unam in Christo Domino naturam commentus, cùm interrogaretur, quâ ratione ex divinâ Dei Verbi naturâ, & ex assumptâ naturâ hominis, una postea tantum natura resuleret, respondebat: *Non disputo de naturâ Dei mei.* Ex gestis Synodalibus S. Flaviani insertis Act. 1. Concilii Calchedonenfis. Itaque hæsit aqua Eutycheti, cujus tamen vana discipuli tentantes, dixerunt ex naturâ humanâ ac divina

divinâ resultasse tertiam naturam compositam, uti ex animâ & corpore natura hominis conflatur; vel quemadmodum panis ex aquâ ac farinâ componitur. Cum autem Eutychniani naturam à personâ nullâ ratione distinguerent, unum de Trinitate in illâ tertîâ naturâ passum blaterabant. At Catholici Doctores absurdam hæreticorum blasphemiam resellebant; quia tertîa illa natura neque erat propria Dei, neque itidem propria hominis, ac proindè Christus per eandem neque erat consubstantialis Patri, neque ejusdem nobiscum substantiæ. Non enim Deus habet naturam compositam, sed omninò simplicissimam. Illa ergo tertîa natura composita, non constituebat Christum unum de Trinitate, sed quid aliud fictitium extrâ Trinitatem. At vetustiores Eutychniani, quorum Petrus Fullo magister fuit, unicam naturam divinam in Christo affirmarunt, undè unum de Trinitate Deum Verbum in ipsâ naturâ divinâ passum dicebant, à quâ procul hæresi fuere Monachi Scythæ, duas in Christo naturas *inconfuse, immutabiliter, indivise, inseparabiliter* consistentes cum Maxentio in professione fidei.

Denique objicit octavò Trifolius: *Quid est dicere, unum de Trinitate passum, nisi ostendere & alterum de Trinitate impassibilem, sicut Arius? Aut quid est dicere unum de Trinitate passum carne, nisi ostendere & alterum impassibilem, sicut Nestorius?* Et hæc quoque intorquentur contrâ subjectum thesîs quatenus *unus de Trinitate* in eadem legitur. In Synodo Ephesinâ Act. 1. in ignis sententia Sancti Gregorii Nazianzeni in Epistolâ ad Cledonium laudatur, quâ posteriores Patres frequenter usi sunt, videlicet: *Aliud & aliud est ex quibus Salvator constat; siquidem non unum & idem sunt visibile & invisibile; æternum & temporaneum; at non est tamen aliud & aliud; absit hoc &c.* Dico autem aliud & aliud, contrâ quam in Trinitate reperitur. Ibi enim est aliud & aliud, ne hypostasés confundantur; non tamen aliud & aliud, quoniam divinitate idem sunt. Quæ planè exscribens Sanctus Vincentius Lirinensis cap. 19. Commonitorii, ait: *In Deo una substantia, sed tres personæ. In Christo duæ substantiæ, sed una persona. In Trinitate aliud, atque aliud, non aliud atque aliud. In Salvatore aliud atque aliud; non aliud, atque aliud.* Arius, ac Nestorius hæc non observantes, delirarunt. Arius putavit Filium esse ita alterum à Patre, ut esset aliud & aliud à Patre, nempe & distincta persona, & diversæ insuper à Patre naturæ. Nestorius duas in Christo naturas rectè credens, at duas quoque personas in eodem affirmans, Christum aliud & aliud à Deo Verbo obrudebat; cum esset aliud ratione humanæ naturæ, non verò aliud; quia eadem una erat persona Verbi & humanitatis sibi conjunctæ. Eadem docuerat S. Augustinus tract. 36. in Joannem: *Alius est, inquit, rectè dicitur; aliud non rectè; aliud enim est Filius, quia non est ipse qui Pater: & aliud Pater, quia non est ipse qui Filius: non tamen aliud, sed hoc ipsum est & Pater & Filius.* Quid est, hoc ipsum est? Unus Deus est. Proxiùs eadem prosequitur serm. 38. de Tempore, hæc ibidem notanda: *Cum enim personaliter aliud sit Pater, aliud Filius, aliud Spiritus sanctus; his tamen unum est naturæ nomen, quod dicitur Deus, vel substantia, vel essentiæ &c.* Et superiùs dixerat: *Sciendum verò est, quòd quædam de Deo substantialiter dicuntur, ut Deus est magnus, omnipotens, & quicquid ad se dicitur, id est, substantiam divinitatis significans.* Arius erravit contendens Filium esse alterum substantialiter à Patre, cum tantum personaliter alter esset ab eodem.

Idem enim S. Doctor tract. 71. in Joannem de Patre & Filio loquens, ait: *Verum quia sic equalis est alter alteri, ut tamen alter sit ex altero: quâ phrasi sæpiùs alibi loquitur; uti S. Fulgentius in libro de Incarnatione exponens textum Joann. 3. Non enim misit Deus Filium suum &c.* ait: *Sine dubio personaliter alter misit, alter est missus.* Uti verò aliud, & alter, ita & unum sine ullo addito, itidem personaliter accipitur.

Quòd alterum de Nestorio in hac ipsâ objectione idem Trifolius opponit, in ipsum validè retorquetur. Nam cum Nestorius duas in Christo personas adstruxerit, divinam scilicet & humanam, alter erat Deus Verbum, & alter homo, in quem ille errorem descendit, ne Deus carne passus diceretur, sed de solâ personâ hominis passio prædicaretur. At Cyrillus in duodecimo capitulo adversus Nestorium hunc canonem statuit: *Si quis non confiteatur Dei Verbum secundum carnem passum, secundum carnem crucifixum &c. anathema sit.* Proclus verò, quò Nestorium directâ acie invaderet, thesîm illam pronuntiavit: *Unus est de Trinitate qui passus est; non alter de Trinitate Deus Verbum non passus: & alter homo Christus passus; sed unus & idem Deus homo passus est, non quatenus habens naturam divinam, sed carne passus, quatenus continens naturam humanam cum divinâ, unione hypostaticâ copulatam, ita ut qui suscepit, & quod suscepit, una essent in Trinitate persona.* Neque enim homine assumpto, quaternitas facta est, sed Trinitas mansit, assumptione illâ ineffabiliter faciente personæ unius in Deo & homine veritatem. Quæ aurea verba sunt S. Augustini cap. 24. de Dono persever. quibus nascentem tum Nestorianam hæresim prælocavit. Hinc Facundus lib. 1. cit. cap. 3. ait: *Ita jam nobiscum Nestorianos urgere debent, ac premere, ut non tantum unam ex Trinitate personam dicant, quod illi malè, sicut jam diximus, interpretantur: sed etiam unum ex Trinitate passum, quod nullâ fraude possint eludere.* Illa enim positio de uno ex Trinitate, est planè trabale telum, quo hæresis Nestoriana conficitur, ut non possim non mirari, Trifolium tam procul à scopo aberrasse, dum putavit eo effato Nestorianos erigi, quo maximè opprimuntur.

Cum Monachi memoratæ loquendi formulæ auctorem Sanctum Proclum publicarent, Trifolius reponit hæreticos, qui scripta Athanasii, Cyrilli, ac Leonis Magni depravarunt, ipsas etiam Procli literas dolo malo corrupisse. At vanam hominis opinionem redarguunt, qui eodem sæculo vixerunt, Joannes II. Pontifex Epistolâ 3. ad Senatores, Imperator Justinianus in edicto contrâ tria Capitula, Facundus initio laudati operis, Liberatus Diaconus cap. 10. Breviarii, Ephreemius Patriarcha Antiochenus apud Photium Cod. 228. ac denique Dionysius Exiguus, qui ipsam sancti Procli Epistolam Latinitate donavit; qui omnes appellata à Monachis ex Procli Epistolâ testimonia, reapse indè exscripta firmissimè asseverarunt. Quæ verò idem scripto de Eutychnis discipulis ob eam propositionem in Act. IV. Synodi Calchedonenis damnatis opponit, superius cap. 2. explanata sunt, ac discussa, ut haud opus sit, ut Tertulliani verbis utar, ferram per eandem lineam reciprocæ.

Nullus dubito, quin ex hæcenus recitatis Trifolii objectionibus, datisque locupletissimis insignium ejus atatis Scriptorum responsis, clarè appareat ejusdem controversiæ statum in eo præcipuè fuisse, num Christus Dominus dici posset unus de Trinitate.

Tota autem illa contentio erat, pura puta inter Catholicos logomachia, qualis planè olim fuerat de voce *hypostasis* quæstio tantâ opinionum discrepantiâ Latinam inter ac Græcam Ecclesiam agitata. Quid quod illud dictum *unus de Trinitate*, nonnulli cautiones sive simpliciores, variatâ præpositione efferendum duxere, quo objecta sibi terricula evitarent? Justinianus in Epistolâ, quam anno 519. eo de argumento tertiam ad Hormisdam scripsit, narrat, uti superiori capite notabam quosdam asserere: *Christum Filium Dei Dominum nostrum pro nostrâ salute carne crucifixum, unum de Trinitate debere predicari*. Additque: *Quoniam verba facere videntur dissensionem; nam SENSUS inter Catholicos omnes UNUS esse probatur*. Hæc Justinianus, qui totus in eam causam descenderat. In eadem pariter sententiâ fuerunt, qui non obiter, sed summâ diligentia atque accurato studio eo de themate disputarunt. Ferrandus Diaconus Carthaginensis in Epistolâ ad Anatolium, Monachis Scythis prolixâ disputatione patrocinator, eandem cap. 18. concludens, ait: *Superest nunc in conclusione hujus voluminis, eisdem duabus sententiis, de quibus inter se disputantium FRATRUM prolixa sit altercatio &c.* Dicitur ergo unum de Trinitate passum &c. Idem in alterâ Epistolâ ad Severum cap. 9. scribit eos, qui negant Christum unum esse de sanctâ Trinitate, si fateantur eundem Dei Filium factum hominis filium, in quo & divina & humana natura sit, & hunc Filium ad Trinitatem pertinere: *Quid ad nos, inquit, quibuslibet verbis rectam prædicent fidem? Quæ reperit in fine Epistolæ.* Itaque erat quæstio inter Catholicos, & si sapuit vir ille doctissimus, pura quæstio de nomine. Facundus Hermianensis lib. 1. de tribus Capit. cap. 3. initio statim ait: *Quod sint etiam Catholicis, qui, sicut credimus, nescientes hoc antè memoratâ Synodo confirmatum, superflue contrâ DE VERBO contendunt, quia videtur eis, quod dici non debeat, unum de Trinitate pro nobis crucifixum, sed potius unam de Trinitate personam.* Et in fine ejus prioris libri ait quosdam Ecclesiæ communicantes, tamen per contentionem verbi superfluum negare debere dici unum ex Trinitate crucifixum. Claudat locupletissimorum ac certissimorum testium numerum ipsemet supremus iudex Hormisdas Pontifex, qui in Epistolâ 77. de motâ à Monachis Scythis controversiâ ad Justinianum scribens, ait: *Non opus, ut stabilitatem fidei vestra contentio potius quàm rationis sequaces, procaci VERBORUM novitate confundant.* Erat enim Latinorum auribus ignota ea phrasîs, *unus de Trinitate*, quæ tamen in Orientali Ecclesiâ erat vulgatissima inter Catholicos, & professioni fidei inferebatur.

Utraque litigantium pars duas in Christo naturas indivisè, inconfusè, inconvertibiliter adversus Eutychnianos fatebatur. Utraque unam in eodem personam contrâ Nestorianos adstruebat, ita ut unus idemque esset Filius Dei & Filius hominis. At secum invicem disputabant, num Christus, dicendus esset *una persona*, vel potius, *unus de Trinitate*, uti disertè testatur proximè auditus Facundus. Enim verò Maxentius in responsione ad Epistolam Hormisdæ, scribit se demonstrare: *Cur hæretici, ex quibus unus Dioscorus, unam personam Christum predicantes ex Trinitate, unum ex Trinitate Christum confiteri nullatenus acquiescunt.* At in re idem omninò sunt *unus de Trinitate, & una persona de Trinitate*. Hinc Joannes II. Pontifex in Epist. 3. ad Senatores ait ab Imperatore Justiniano hanc sibi quæstionem definitam propositam fuisse: *Utrum unus ex Trinitate Chri-*

stus & Deus noster dici possit: hoc est, una de tribus personis sanctæ Trinitatis sancta persona. Itaque idem est *unus de Trinitate*, ac *una persona Trinitatis*. Uti enim alius & alter, ita etiam unus intelligi potest personaliter, ut superius ostendi. Augustinus cap. 38. Enchiridii ait: *Unus Trium*, hoc est, una persona Trinitatis. Quod tamen utraque factio hæreticum sensum utrique loquendi formulæ subesse contendebat, hinc tot clamoræ disputationes, tot litigantium strophæ, tot contrâ se invicem factitatæ accusationes. Exemplum, uti dixi, diu antè præcesserat, persimilis de *hypostasis* voce contentio Latinam inter ac Græcam Ecclesiam. Nam ut ait Sanctus Gregorius Nazianzenus Orat. 21. *Hic deinde Sabellianismus tribus personis affictus est: & Arianismus tribus hypostasis, quorum utrumque pertinax contendendi studium falsò adinvenit.* Latini tres personas, & unam hypostasim in sanctâ Trinitate esse affirmabant; ipsi enim hypostasis idem erat ac substantia, natura, & essentia. Hieronymus cum in Orientem transmississet, constanter negabat affirmare tres hypostases, ne cum Arianis sentire videretur; undè Epist. 57. ad Damasum Papam scribit: *Non timebo tres hypostases dicere, si jubeatis. Condatur nova post Nicenam fides, & similibus verbis cum Arianis consueamur Orthodoxi.* Tota secularium literarum schola nihil aliud hypostasim nisi usiam novit. Et de Græcis loquens Augustinus lib. 5. de Trinitate cap. 8. ait: *Dicunt quidem & illi hypostasim; sed nescio quid volunt interesse inter usiam & hypostasim.* Diuturnior contentio fuit, priusquam Latini nomen hypostasis in eadem cum Græcis significatione reciperent; cum tamen utrique essent in re significatâ concordēs, nempe unam esse essentiam, ac tres personas. Ita vox *subsistentia* apud Latinos pro substantiâ accipiebatur, uti disertè tradit Augustinus lib. 7. de Trinitate cap. 4. *Sicut enim, inquit, ab eo quod est esse appellatur essentia, ita ab eo quod est subsistere, substantiam dicimus. Absurdum est autem, ut substantia relative dicatur, omnis enim res ad se ipsam subsistit, quantum magis Deus.* Verùm altero post Augustinum sæculo, Latina Ecclesia vocem *subsistentia* relative accepit, ac tres in Trinitate subsistentias admisit, teste tùm florente Facundo Episcopo lib. 1. cap. 3. qui loquens de divinis Personis ait: *Deinde etiam subsistentia dictæ sunt, quoniam Ecclesiæ placuit, ad significandam Trinitatem, & hoc nomen distinctioni personali tribuere.*

Verùm licet de nomine *persona*, aut voce *unus* admittendis, litigarent, Monachis Scythis illa formula, *una Trinitatis persona*, Nestorianam hæresim olere dicebatur; adversarii verò eam thesim: *unus de Trinitate passus*, Arianismum ratione quidem subjecti, Eutychnianismum autem respectu prædicati, sapere contendebant; undè utrique pro Catholico dogmate contrâ hæreticos sese depugnare gloriabantur. Etenim Nestorius, quod duarum personarum in Christo abs se assertarum blasphemiam occuleret, unam se in Christo personam fateri autumabat, non quidem secundum hypostasim, sed pro auctoritate dignitatis, quia Christus vicarius Dei Verbi erat constitutus, undè & illius personam representabat, quemadmodum Paulus 2. Cor. II. 10. ait: *Nam ego quod donavi, si quid donavi, propter vos in personâ Christi.* Hinc de Nestorio ac sectatoribus scribit Sanctus Cyrillus ad Valerianum: *Nam unam dumtaxat personam se statuere fingunt.* Et Facundus lib. 1. cap. 3. ait: *Sed unam dicere personam, Nestorianorum nova subterfugia minus excludit: qui compicti innumeris testimoniis*

testimoniis Patrum, quod Deus Verbum & assumptus homo una persona sit, pro auctoritatis dignitate ab eis hoc vel existimant dictum, vel existimare se fingunt. Itaque Nestoriani hanc propositionem admittebant: *Christus est una persona de Trinitate*; at non physicè ac reapse id intelligebant; sed moraliter, pro auctoritatis dignitate, quatenus Christus vicariam Dei Verbi potestatem præferbat, ut vicarii personas Principum repræsentant. Hanc tamen assertionem: *Christus est unus de Trinitate*, nullâ omninò ratione admittebant, sed veluti Eutychnæ hæreseos axioma averfabantur, ut cap. 2. ex libro de Vita S. Sabæ observabam. Hinc cum Dioscorus Legatus Hormisdæ palam fateretur Christum esse unam Trinitatis personam; negaret tamen esse unum de Trinitate, Maxentius eidem Nestoriani erroris notam objecit; cum tamen Dioscorus sensu planè Catholico, Christum unam Trinitatis personam esse affirmaret; in sensu verò Eutychnorum, eundem unum de Trinitate dicere recusaret.

At qui Monachos Scythas oppugnabant, Arianam illis hæresim impingebant; siquidem illis verbis, *unus de Trinitate*, individuum Trinitatis essentiam proferendi in plures distinctas substantias suspicabantur, quia vox *unus* nullam relationem importare videbatur, ac proinde cum *unus* substantialiter tantum sumi posse putaretur, semel uno Trinitatis asserto, essentiam Trinitatis multiplicandam fore inferebant, quemadmodum Ariani delirantes arbitrabantur. Hac de re cap. 8. prolixior termo redibit. Rursus quâ unus de Trinitate passus dicebatur, unica solummodò in Christo natura divina cum Eutychæ asseri videbatur, ita ut Deitas in semetipsâ, non verò in humanitate assumptâ, passioni subiceretur, quod fuit Petri Fullonis delirium, ut antè notavimus. Cum inter S. Cyrillum & Orientis Episcopos dissidia erupissent, isti Cyrillum Apollinarii hæreseos incusabant; Cyrillus verò Orientales Nestoriani erroris societate implicatos denunciabat, cum tamen idem utraque pars sentiret, & tota hæretet in verbis contentio. Laudandi planè doctissimi ejus ætatis Scriptores Ferrandus Diaconus, eique suppar Facundus Hermianensis, qui optimè intelligentes eam controversiam esse puram putam logomachiam, ab omni contumeliâ, ac infamium nominum impositione Catholicis disputatoribus abstinendum esse dixerunt. Hæc scribit Ferrandus cap. 15. laudatæ Epistolæ ad Anatolium: *Omnis ergo Catholicus aut unum de Trinitate passum, simpliciter audiat, simpliciter dicat; aut loquens cautè, non tamen infideliter, unam personam de tribus passam fateatur; nec ideò quempiam judicet hæreticum, qui unum de Trinitate passum ILLO SENSU dicit, quo etiam ipse unam personam de tribus passam veraciter dicit.* Facundus eidem similiter scribens lib. 1. cap. 3. sui ad Justinianum operis, cum dixisset: *Quocirca rectè dicitur & unus de Trinitate crucifixus, & una ex Trinitate persona,* post paucos versus addidit: *Nihilque DE VERBO sit dissidendum, placere omnibus debet, ut unus ex Trinitate vel de Trinitate crucifixus pro unâ personâ dicatur.* Porro eruditè advertit modum illum loquendi: *unus è Trinitate*, antiquiorem esse alterâ enuntiandi formulâ: *una ex Trinitate persona*; siquidem nisi post exortam Sabelli hæresim nomen *persona* usurpatum fuit ad mysterium Trinitatis clariùs explicandum. Hinc Augustinus lib. 7. de Trinitate cap. 4. ait: *Propterea licuit loquendi, & disputandi necessitate, tres personas dicere, non quia Scriptura dicit, sed quia*

Scriptura non contradicit; ubi tres personas ob Sabelli hæresim primùm nominatas ostendit. At semper Ecclesia credidit tres esse in individuâ Trinitate; credidit præterea non totam Trinitatem, sed Filium, qui est unus de Trinitate, incarnatum fuisse; ac proinde antiquior est prior ille modus loquendi de uno ex Trinitate.

Denique observo eos quoque, qui pro voce *persona*, unum usurpabant, nescio quibus scrupulis motos, de interjectâ præpositione secum invicem dissenfisse. Nam auctor est Ferrandus in Epistolâ ad Severum Scholasticum, quosdam negasse Christum *unum esse de sanctâ & individuâ Trinitate*, cum tamen eum dicerent, *unum esse ex sanctâ & individuâ Trinitate*. At hi nodum quærebant in scirpo. Latini enim Patres Nicænum symbolum interpretantes, dixerunt: *Deum ex Deo*, vel *Deum de Deo*. Si dicas M. Antonius fuit unus de Triumviris, vel unus ex Triumviris, perinde est; nec sensus variatâ præpositione, variatur. In lib. 1. Machab. cap. VII. 26. legitur: *Et misit Rex Nicanorem unum ex principibus suis.* At cap. XIV. 2. *misit unum de principibus suis.* Aliis verò dicebatur Christus neque unus ex Trinitate, aut de Trinitate, sed unus in Trinitate. Maxentius lib. 2. Dialog. reponit: *Unum autem in Trinitate dicere Christum, & unum eum ex Trinitate denegare, non Catholicorum, ut asseris, sed illorum est proprium, qui Christum à Trinitate creatum, ita esse credunt in Trinitate, ut non sit de Trinitate; Verum Maxentius adè obliquitatè suæ propositioni de uno ex Trinitate adhereret, ut vel unum jota in eadem mutantes, hæreticos statim esse vociferetur; cum tamen Christus sit unus in Trinitate, non extrâ Trinitatem, ut dicebat Nestorius. Augustinus cap. 24. de Dono persever. scribit à Deo Verbo humanam naturam assumptam, ita ut qui suscepit, & quod suscepit, una essent in Trinitate persona. Quâ brevi tanti Doctoris sententiâ objecta à Maxentio terricula depelluntur. Insignia de hoc ipso S. Fulgentii testimonia capite infrequenti produco. Denique Dionysius Exiguus in præfatione ad Epistolam S. Procli ad Armenios, quosdam redarguit, qui unum ex Tribus adserentes, unum ex Trinitate dicere nullâ ratione consentiunt; quorum opinionem recitasse, confutasse est.*

CAPUT VII.

Catholici Orientalium diœceson professioni fidei Imperatori oblatæ inserunt thesim de Christo uno ex Trinitate. Hinc illa Dioscoro Legato non probata. Monachi Scythæ ab Hormisdâ sub liberâ custodiâ Romæ retenti. Epiphanius sit Patriarcha C-P. Monachi librum cum insertis Capitulis de uno ex Trinitate, &c. ad Episcopos Africanos mittunt. Africani Patres fidem eorundem comprobant; qui pro uno de Trinitate, unam personam ex Trinitate reponunt. Monachi turbulentâ fugâ ex Urbe recedunt. Hormisdas Pontifex eosdem scriptâ ad Possessorem epistolâ, redarguit. Maxentii in confutandâ eadem epistolâ impudentia ac petulantia. Eadem epistola ab Africanis Episcopis laudatur.

Cæteros inter Orientales, qui sublato Acaciano schismate, communionem cum Romanâ Ecclesiâ, dato fidei libello, expetebant, fuere Clerici ac Monachi Antiochenæ, & Hierosolymitanæ diœcesium, qui Justinii Imperatoris edicto de concordâ Ecclesiarum restaurandâ publicato, suas ad eundem

dem Principem preces, cum insertâ fidei professione, per Apocriarios transmiserunt. Extat illorum libellus supplex inter epistolas Hormisdæ, in quo testantur, se nunquam à traditâ à majoribus fide recessisse, sed eandem inter persecutionum procellas constanter servasse. Profitentur se quatuor Oecumenicas Synodos venerari, ac detestari grassantes circunquaque Eutyrianos, Acephalos, ac Nestorianos. Hæc insuper scribunt: *Dominus noster Jesus Christus unus est ex sanctâ & unius essentia Trinitate; si enim unum Deum in tribus subsistentiis, sicut dictum est, accipimus, Pater autem non est incarnatus, nec Spiritus sanctus; Deus Verbum incarnatus est, & homo factus, est unus ex sanctâ & unius essentia Trinitate secundum filiationis proprietatem. Item: Hoc enim vere magnum pietatis mysterium, quia unus ex sanctâ unius essentia Trinitate incarnatus, & homo factus, Deus Verbum in utraque naturâ Deitatis & humanitatis indivisè & inconfuse cognoscitur &c.* Hæc prolixius protuli, ut appareat defensam à Monachis Scythis propositionem, in Patriarchatu Antiocheno atque etiam Hierosolymitano adeò constanter assertam, ut eandem libello professionis fidei inferere consueverent. Justinus Imperator laudatam professionem ostendit Dioscoro Legato Hormisdæ, qui conceptæ semel opinioni adherens, thesim illam de uno ex sanctâ Trinitate, tertium memoratæ professioni insertam, approbare recusavit. Horum auctorem habemus ipsummet Imperatorem, ad Hormisdam scribentem in Epistolâ, cujus exordium: *Quanto flagramus studio &c.* in quâ narrat sibi preces oblatas ab Orientalibus certa quædam differentibus pro fide Catholicâ, secretaque suæ mentis declarantibus, quæ apud se pro individuâ Trinitate constituta testantur, quæque firmiter sese recepturos ostendunt; hisque relictis, Dioscorus aliqua asseruit non convenienti ordine inserta fuisse. Scribit se brevi Legatum cum sibi oblatas supplicationibus Romam missurum: quod possint refecari tandem dubitationes incongruæ. Data est epistola die 19. Januarii, anno vulgaris Epochæ 520. Cum in illis precibus Orientalium contineatur professio fidei de Incarnatione Dominicâ, ea tantum ad Trinitatem pertinent, ubi semel, iterum, ac tertio *Unus est Trinitate* Christus ostendunt: quod essatum Dioscoro displicebat, cum mallet pro uno sanctæ Trinitatis, scribi unam personam Trinitatis; quod autem ea esset de verbo, non de re quapiam dissensio, rectè Imperator dubitationes incongruas dixit.

Monachi Scythæ diuturnioris in Urbe moræ impatientes, simulque ægrè ac molestè ferentes causæ discussionem usque ad reditum Legatorum dilatam fuisse, nec secundum illius exitum sperantes, quod Dioscorum adversarium haberent, eò etiam infestiorum mentes, quod illum apud Pontificem accusaverant, clam Româ secedere delibera verant, quod cum Hormisdæ innotuisset, eosdem in liberâ custodia detineri iussit, quousque Legati reversi essent: Quos, inquit Hormisdas Epist. 63. ad Legatos, *tum nos faciemus sollicitius custodiri, ea quæ de vobis contraria dixerunt, volentes agnoscere, ut cum reversi Deo propitio fueritis, eorum error rationabilibus adhortationibus corrigatur.* Scripta est epistola die 3. Decembris, anno 519. Anno proximo obiit Joannes Patriarcha C. P. cui sententiâ & electione Justinii Imperatoris, accedente Clericorum, Monachorum, ac plebis consensu, successus fuit Epiphanius, quem Theophanes scribit ordinatum fuisse die 25. Februarii, quæ anno 520. incidit in Feriam III. Cyclo

Solis XXV. litt. E. D. Novus Patriarcha paulò post, suos de more Legatos ad Summum Pontificem destinavit Joannem Episcopum Claudiopolis, Heraclianum Presbyterum, ac Constantinum Diaconum. Verum Joannes in morbum incidens, tardius cum collegis Romanum iter suscepit.

Interea Monachi Scythæ novas aliunde suppetias advocaturi, inito cum asecclis consilio, ad Africanos Episcopos Thrasamundi Vandalorum regis jussu in Sardiniam deportatos, Legatum mittere decreverunt, quod doctissimorum Patrum suffragia sibi compararent. Libellum etiam iisdem miserunt, Joanne Diacono legatione fungente; & in inscriptione quatuor nominantur, & ceteri fratres in causâ fidei Romæ directi. In ejus libri cap. 1. scribunt: *Igitur juxta sanctorum Patrum traditionem, D. N. Jesum Christum in duabus naturis unitis, & inconfusis, idest, divinitatis & humanitatis in unâ personâ sive subsistentiâ constemur.* Quâ doctrinâ Nestoriana atque Eutyriana hæresis condemnatur. In cap. 2. tradunt B. Virginem verè & propriè esse Dei genitricem. Scribunt insuper: *Minc etiam à sanctis Patribus adumatione ex divinitate & humanitate Christus Dominus noster compositus predicatur;* quod egregio testimonio Malchionis Presbyteri in Synodo Antiochenâ contra Paulum Samosatenum confirmant. Dein cap. 4. hæc exordiuntur: *Hæc de causâ Trinitas etiam post incarnationis mysterium Trinitas mansit, quia idem Deus Verbum etiam cum propriâ carne unus est ex Trinitate: non quòd caro ejus sit de substantiâ Trinitatis, sed quia caro Dei Verbi est, qui est unus de Trinitate.* In capite V. Nestoriano errore rejecto, quatuor Synodos se sequi, ac S. Leonis epistolas amplecti contestantur, ac damnare scripta Theodori Mopsuesteni, ejusque discipuli Nestorii; His, inquit, *adjicientes Eutychem, Dioscorum, cum sociis eorum, omnesque quos jussè ac regulariter Sedes Apostolica condemnavit.* Tria sibi defensa capitula de Christo uno ex Trinitate; de B. Virgine verè & propriè Dei genitricè; ac de Christo composito, Africanis Patribus diligenti examinatione discutienda proposuerunt, ut cap. 1. præsanntur. In tribus reliquis capitibus Pelagianorum errores egregiè confutant. Apponitur subscriptio: *Petrus misericordiâ Dei Diaconus subscripsit. Joannes misericordiâ Dei Monachus subscripsit. Leontius misericordiâ Dei Monachus subscripsit. Joannes Lector misericordiâ Dei subscripsit.* Librum cum vulgo appellavi, qui tamen ab Africanis Episcopis rectius epistola nuncupatur in libro de Incarnatione & gratiâ cap. 2. Hæc, inquit, *ex epistola vestra tenore posuisse sufficiat.* Erant eò loci in Sardinia XV. Episcopi ex Byzacena provinciâ pulsi, quorum Primas Darianus: omnium os & lingua erat S. Fulgentius Episcopus Rufensis, vir ejus ætatis doctissimus, cui collega ad ornandæ responsionis curam delegarunt. Ille verò eruditum æquè ac prolixum volumen elucubravit, ac de Incarnatione, & gratiâ inscripsit. In priori capite nomina Episcoporum initio recensentur, quos inter antè penultimum ipse Fulgentius legitur. Scribunt literas sibi missas recepisse: quibus, inquit, *recensitis, vestram simul alacres & fidem cognovimus & salutem: imò in agnitione veræ fidei vestra nobis salus imotuit.* Hoc tam gravi doctissimorum Patrum iudicio, ac tam favorabili sententiâ, Monachorum capitula uti Catholicæ fidei conformia, ab omni obiectæ hæreseos suspitione absoluta sunt. Ita tamen Episcopi in ejus causâ examine se gesserunt, ut ex tribus capitulis ad Incarnationem Dominicam spe-

stanti-

stantibus; unum expressè approbaverint; alterum non Græcorum phrasè, sed frequentatà apud Latinos loquendi formulà expresserint; tertium denique consultò omiserint. Nam à capite secundo usque ad nomen prolixè probant B. Virginem esse Dei genitricem. At id præcisè ut definitum in Ephesinà Synodo contrà Nestorium, à nullo Catholico in quæstionem vocabatur, sed quidam, ut ait Facundus lib. 1. cap. 4. negabant virginem Mariam verè & propriè Dei genitricem appellari; cum Nestorium, inquit, fateantur, propter quod eam matrem Dei negabat, debuisse damnari. Semel tantum in fine cap. 6. Africani alterum ex adverbis inferunt: Verè igitur Deum Verbum Maria concepit, quod incarnatum peperit; quamvis utrumque adverbium plura quæ producunt, argumenta omnino comprobent, & ea præsertim quæ unam in Christo personam fuisse convincunt. Jam verè in capite X. differunt de famosà Monachorum thesi de Christo uno ex Trinitate. De ipsà quidam cum Monachis sentiunt; at inusitam Latinis loquendi formulam adhibere recusantes, scribunt Trinitatem non esse incarnatam; sed solus, inquit, Filius, id est, ille, quem in unitate nature Pater coæternum sibi Filium & coæqualem genuit, id est, una ex Trinitate persona Christus Dei Filius unicus, ut nos solos faceret, carne conceptus, & natus est de ventre Virginis Matris. Hac Latinis consuetà phrasè passim suis in libris Fulgentius usus est. In libro de Baptismo Æthiopicis, in fine cap. 3. ait: Eadem plena humanitas Filii cum æternà divinitate sua, una est in Trinitate persona. Et cap. 7. de quinque quæst. ad Ferrandam Diaconum: Filius quoque una tantum dicitur in Trinitate persona. In libro contra sermonem Fastidiosi cap. 20. Christus itaque, qui non est Trinitas, sed una ex Trinitate persona; ut vitiligator planè odiosus Maxentius censendus sit, qui unum in Trinitate Filium dicentes hereticorum numero furiosus accenseret. In sequentibus viginti capitulis Africanis de divinà gratià contrà Pelagianos disserunt, quorum consideratio extrà lineam est suscepti in præsentia argumenti. Nusquam autem de Christo composito eo in libro loquuntur, quòd ea quæstio erat Latinis incognita; quamvis tamen prolixius unionem duarum naturarum in unà personà Christi exponant, ac comprobent.

Monachi Scythæ annum jam Romæ exegerant, nec quidquam in ipsorum controversià acutitatem fuerat, cum Pontifex Legatorum reditum opperendum decrevisset, quemadmodum Justiniano aliisque significaverat. At Monachi cum probè intelligerent, Hormisdam proposita capitula de uno ex Trinitate crucifixo, ac de Christo composito minùs probare, non quòd falsa & Catholicæ fidei repugnantia iudicaret, sed quòd inusitã Latinis phrasè, eaque, diverso licèt sensu, ab Eutylianis usurpatã, exprimebantur, Romã secedere statuerunt; cum præsertim venerent, ne reversis Legatis, longè peiorì loco ipsorum causa futura esset, cum Dioscorus, quocum Constantinopoli apertas similes exercuerant, quemve apud Hormisdam Romæ accusaverant, nihil intentatum relicturus crederetur, quo illatas sibi injurias ultum iret. Verùm ne fugæ notam subirent, ad Imperatorum statuas coram populo Romano protestationem, ut ait Hormisda, fecerunt, quã sibi adversantibus invidiam constantes, coactos se Romã discedere publicarunt. Pontifex improvisam Monachorum fugam ad eò molestè tulit, ut rescribens Possessori Episcopo eosdem jure ac me-

rito hisce perstrinxerit: Nunquam apud eos charitas novo commendata præcepto: nunquam pax Dominico relicta discessu, una pertinacis cura propositi, rationi velle imperare, non credere; contemptores auctoritatum veterum, novarum cupidi quæstionum, solam putantes scientiæ rectam viam, qualibet conceptam facilitate sententiam, eoque tumore elati, ut ad arbitrium suum utriusque Orbis putent inclinandum esse judicium: nec in numero fidelium deputantes sequaces traditionis paternæ, si sua viderint cedere nolle sententia. Hac & alia ejusmodi Hormisdas. Data dicitur epistola Idibus Augusti, anno 520. Nusquam illos hæreticos dixit, sed in conceptis opinionibus defendendis, obfinationem, imò furorem exprobravit, quo acti præcipientes tum Orientis tum Occidentis Ecclesiis suas ipsorum sententias imperiosi inculcabant. Novarum quæstionum cupidus traduxit, qualis profectò erat apud Latinos excitata à Monachis controversia de uno ex Trinitate; quæ tamen propositio Orientalibus, ut ostensum est, ad eò accepta, ac probata, ut eandem professioni fidei inferuerint contrà Nestorianorum versutias, qui cum in Occidente nullas turbas darent, nulla proinde ejus propositionis asserendæ necessitas Latinis incubuit. Etenim his dicebatur, ut sæpiù dixi, una de Trinitate persona, quos tamen Monachi protervè ac arroganter Nestorianis adhærere calumniabantur, eosdem in numero fidelium, ut ait Pontifex, ne utique deputantes. Possessor, cui eam Epistolam Hormisdas scripsit, erat Episcopus ex Africã cum cæteris à Thrasamundo rege Ariano pulsus, ac tum degens Constantinopoli, idemque contrariam Monachis Scythis factionem sequebatur. Maxentius in responsione ad Epistolam Hormisdas scribit: Possessorem non solum non confiteri Christum Filium Dei vixi unum ex individua Trinitate, sed & adversari eis qui hoc sãcialiter confitentur, atque infideles & perfidos nefandè accusare temeritate. Itaque Possessore epistolam publicante, varia ejusdem exempla quaquaversum vulgata sunt; ac Monachi ab adversariis traducti, quòd à Pontifice sibi timentes, Romã aufugissent. Equidem tara præcipiti fugã, suomet judicio causã cecidisse videbantur, quàm absmet ad Apostolicum tribunal delatam, uti planè desperatam, deseruissent.

Maxentius ubi primùm animadvertit hostes Monachorum in memoratã Hormisdæ epistolã triumphum canere, contrà eandem styllum tanto furore atque impetu distinxit, ut omnes illius periodos confutans, mille convitiarum plausura contrà Hormisdam evomuerit. Verùm quòd licentiùs contrà illum debaccharetur, epistolam malo æmulorum dolo Hormisdæ affectam finxit: Si tamen non est, inquit, (quod magis credendum astimo) ab hæreticis ficta; Et inferiùs: Nam & ipsi hæretici, ut superiùs dictum est, ad hoc ubique bene ipsam, cui respondimus, epistolam proferunt, quatenus & sæpè dictis Monachis invidiam concitent, & omnes quasi ex auctoritate ejusdem Romani Episcopi prohibeantur Christum Filium Dei unum confiteri ex Trinitate. Sed quis hanc sententiam Catholicam non esse ausus est profiteri, quam universa veneratur, & amplectitur Dei Ecclesia &c. Hunc Nestorianum esse scribit. Deinde: Sed absit, inquit, ut ex qualibet parte Catholicæ professioni Romanus Episcopus contradicat. Addit Hormisdam permisisse Monachos Scythas per quatuordecim penè menses sibi communicare, ac rogasse Romanum Magistrum militum: Quatenus sua verba piissimo Imperatori insinualet, quæ fuisse hujusmodi: Nisi Christum Filium Dei, qui pro-

nobis passus est in carne, unum esse ex sanctâ & individua Trinitate fuerit confessus Dioscorus, pelago demergatur. Unde quis facile credere audeat, hanc à memorato viro (ut sæpe diximus) directam epistolam? &c. Verum amen sive ab hoc, sive à quolibet alio hæc sit scripta epistola, non est dubium auctorem ejus esse hæreticum; Cui ille non tantum Nestorianæ hæreseos, verum etiam Pelagiani erroris notam pari petulantia, ac falsitate inurit, ut facilius sit Æthiopem lavare, quam effrænam ac violentam furibundi hominis impudentiam aliquâ in speciem tantum probabili defensione incrustare. Non ergo huc arcesam S. Cypriani ad Pompejum Episcopum Sabratensem, vel S. Firmiliani ad eundem Cyprianum epistolas: non tumultus à Joanne Patriarchâ Antiocheno ac Orientalibus contra S. Cyrillum excitatos: non totius ferè Occidentalis Ecclesiæ à Vigilio Papa ob damnata tria Capitula secessionem, ne unius Monachi conceptæ semel opinionis amore obcæcati, facinori obvelando ea impudenter revelem, quæ facta, nullus non Catholicus infecta mallet. Monstri instar est illa Maxentii pro Monachis Scythis apologia; siquidem ubi in priori ejus parte Hormisdæ epistolam acerbissimis calumniis impetit; in posteriori pro sancti Augustini doctrinâ contra Faustum Rejensem decertat, ita tamen ut longè majori vituperatione percellendus sit, quod Hormisdæ epistolam tot tantisque dictionibus laeceravit, quàm laude excipiendus, quod Faustum Augustinianam de divinâ gratiâ doctrinam per insidias circumvenientem; ejusdem S. Doctoris testimonio confutavit. Et sanè Maxentius ipsâ criminis purgatione fit reus. Nam Hormisdas Monachis id vitio vertit: *Nec in numero fidelium deputantes sequaces traditionis paternæ; si sua viderint cedere nolle sententiæ; Quod reapse Maxentius præstitit, dum sibi ad-versantes ubique tanquam hæreticos tradidit, & ipsi Pontificem non quidem eam thesim de uno ex Trinitate condemnantem, sed eam in fidei Catholice canonis referre justis de causis recusantem, Nestorianam ac Pelagianam improbè ac petulanter obtrudit.* Sed nec frigida ac affectata de epistolæ auctore dubitatio Maxentii crimen imminuit, quia quamvis auctor in dubio fuisse, obsequium erga supremum in Ecclesiâ Dei judicem silentium eidem imponere debebat, ac stylum ab omni maledicentiâ cohibere. At epistolam illam ad Possessorem Hormisdæ Papæ adscribunt illi ipsi Episcopi Africani in Sardinia id temporis exulantes, quorum suffragia iidem Monachi Scythæ, aut qui eisdem in legatione paulè post succedere, implorarunt, in epistolâ Synodicâ, quam ad Joannem Presbyterum, Venerium Diaconum ac collegas miserunt. Nam de libris S. Augustini Prospero ac Hilario nuncupatis, scribunt: *Quorum mentionem beatæ memoriæ Hormisdas Sedis Apostolicæ gloriosus Antistes in epistolâ, quam consulenti se sancto Patri consecratorique nostro Possessori rescripsit, cum magno præconio Catholica laudis inseruit.* Hinc colligimus hanc epistolam post obitum Hormisdæ scriptam, eamque ad alios à Monachis Scythis diversos missam fuisse; Illis enim eam legentibus, nimium oculi doluissent, cum in eadem tot turpibus notis insigniantur. Hi verò erant posteriores Legati, qui post Scytharum abcessum, pro eadem causâ apud Apostolicam Sedem promovendâ, Romam ab Orientalibus destinati fuerant, ac fortè cum Legatis, de quibus proximè scribo, in Urbem advenire.

CAPUT VIII.

Justinianus pro definiendâ thesi de uno ex Trinitate plures ad Hormisdæ literas scribit. Justinus Imperator Legatum ad eundem mittit cum laudatâ thesi professioni fidei Orientalium insertâ. Legati Epiphaniæ Patriarchæ Romam adveniunt. Hormisdas Justino rescribit. Ejusdem argumentum contra famosam thesim exponitur. Cur eandem approbare recusaverit.

Monachi causâ nondum expensâ, Româ discesserant, cum nihil planè de eadem Hormisdæ Pontifex statuisset. Hinc scribit Maxentius in responsione ad epistolam ejusdem Hormisdæ: *Quod Monachis responsum quærentibus, Romanus Episcopus dare omnino distulerit, eosdemque &c. vacuos & sine ullo effectu ad has partes venire compulerit, quod omnibus penè Catholicis notum est.* Hæc tamen Justiniani studium in promovendâ apud Apostolicam Sedem definitione thesi de Christo uno ex Trinitate, nullatenus debilitarunt, quin potius ad eandem impetrandam, longè vehementius incenderunt, ita ut iteratis ea de re literis Pontificem toto ferè deinceps biennio interpellare nunquam destiterit. Cum Legati à novo Patriarchâ Epiphaniæ Romam destinati, ob unius ægritudinem longiores Constantinopoli moras facere cogerentur, ac Legati Hormisdæ jam ex regiâ urbe Romam profecti essent, Justinus Imperator Eulogium Tribunalum ac Notarium, quæ insignis erat dignitas Palatina, in Italiam ad Theodoricum regem Gothorum mittens, eidem literas ad Hormisdæ scriptas tradidit, quibus significabat se discedentibus Legatis Pontificis insinuassee: *Quod capitula, quæ ad perfectam Ecclesiarum unitatem pertinebant, Apostolatus, inquit, vestro per reverendissimum Joannem Episcopum sequenter manifesta faceremus: quæ tamen ipsis hic presentibus fuerant declarata. Sed evenit præfatum Joannem Antistitem longâ ægritudine detineri.* Data est epistola die 31. Augusti Anno 520. Addidit suas quoque literas Justinianus, quorum exordium: *Quanta reverentia &c.* quibus Pontificem rogans ait: *Postulamur enixius ut &c. nobisque eam de sermone, de quo vertitur controversia, nempe de uno ex Trinitate, quàm de nominibus Episcoporum sub Acacio defunctorum, per Eulogium virum sublimem, Tribunalum & Notarium dignetur Apostolatus vester integrum indubitaturaque destinare responsum.* Eulogius maximis itineribus celerans, Romam Kalendis Octobris advenit, ac utranque epistolam Hormisdæ tradidit. Cum verò paulè post Eulogii discessum, Joannes Episcopus convaluisset, ac cum collegis ad iter Romam versus se compararet, Imperator suum quoque Legatum Gratum Magistrum scriinii Ecclesiasticis Legatis adjunxit cum literis ad Hormisdæ, quarum initium est: *Quo fuimus semper &c.* Pontificem unum & alterum rogat. In primis petit, ut damnatis Acacio, Petro Fullone, Petro Moggo, Dioscoro, ac Timotheo, cæterorum Episcoporum, qui durante schismate, è vitâ decesserant, nomina in diptychis suarum Ecclesiarum recitari possent, quemadmodum hætenus recensiti fuerant. Deinde ait preces sibi ab Orientis Clericis ac Monachis porrectas cum insertâ fidei ipsorum professione: *Hanc itaque, inquit, chartulam secundum nostrâ promissâ per Joannem virum reverendissimum Episcopum dirigendam vobis in præsentem meritò creavimus, ut à vestra*

Sede etiam tenor eius admittitur, ad colligendas proficiat, & adunandas ubique venerabiles Ecclesias, & Hierosolymitanam precipue &c. Data est epistola Idibus Septembris Calchedone, Anno 520. Annexum apposuit libellum Orientalium, qui post Justinii epistolam legitur sub titulo: *Exemplum precum. Deo amabili ac piissimo Imperatori ex Deo Augusto & Principi Justiniano Christianissimo Deprecatio & Supplicatio ab Hierosolymitanis & Antiochenis, & secunda Syria Clericis & Abbatibus, & possessoribus Syria provinciae.* In eo autem fidei libello legitur: *Dominus noster Jesus Christus unus est ex sanctis & unius essentia Trinitate.* Quod effatum ter ibidem exprimitur, ut ostensum est initio proximi capituli septimi. Nec mirum eam thesim ab Orientalibus in fidei canonem relatum fuisse, cum sancto Sabā teste locupletissimo, eadem esset publica Catholicorum tessera contra Nestorianos, quemadmodum cap. 2. prænotavi. Rursus in eodem libello legitur: *Unā propriē Dei Virgo genitrix esse creditur: quod est alterum capitulum à Monachis Scythis contra Acoemetas propugnatum, ac nonnullos etiam alios, ut ex Faundo ac Ferrando Diacono intelligimus.* Denique hæc profitentur; *Hoc enim verè magnum pietatis mysterium, quia unus ex sanctis unius essentia Trinitate incarnatus, & homo factus Deus Verbum, in utraque naturā Deitatis & humanitatis indivisè & inconfusè cognoscitur, & adoratur, non conversionem vel mutationem sustinens, sed proprietatem utriusque naturæ in unā personā in semetipso conservans.* Quā Catholicā professione Nestorii & Eutychetis hæreses apertissime condemnantur. Ex his verò patet magnum Virum falsò scripsisse Monachos Scythas id asserendum contendisse, quod nemo aliquando post Concilium Calchedonense dixisset: cum ea propositio, *Christus est unus ex Trinitate*, fuerit veluti dogma fidei apud Catholicos toto Oriente receptum.

Justinianus oblata memoratæ legationis Romam destinatæ occasione usus, iterum ad Hormisdam scripsit epistolam sub exordio: *Quantam venerationem religionis &c.* Legatos Epiphaniū Hormisdæ commendat, atque hæc insuper scribit: *Dignetur ergo Sanctitas tua suscipere memoratos viros religiosissimos libenter, & habitis orationibus, placataque divinitate, sic omnia debeat ordinare venerabiliter, ut nihil ultra remaneat in ambiguo. Nobis enim videtur, quoniam filius Dei vivi D. N. Jesus Christus ex virgine Mariā natus, quem prædicat summus Apostolorum carne passum, rectè dicitur unus in Trinitate cum Patre, Spirituque sancto regnare, majestatisque ejus personam IN TRINITATE, & EX TRINITATE non infideliter credimus.* Addit de nominibus Episcoporum in Diptychis retinendis eadem, quæ Imperator quoque scribebat. Et concludit: *Nos etenim finitis Capitulis, de quibus scripta suscepistis, ultra non patiemur à quoquam controversiam religionis in republicā nostrā moveri, nec vestram Sanctitatem convenit audire super his concertantes.* Quā postremā periodo sugillat eos, qui negabant Christum posse dici unum ex Trinitate. Epiphanius Patriarcha Synodicam de more ad Hormisdam mittens, alteram ad eundem epistolam iisdem legatis tradidit. Illius initium est: *Quantam habuimus alacritatem &c.* Scribit de recitandis nominibus Episcoporum &c. ac de oblati ab Orientalibus precibus Imperatori cum annexo libello fidei: *Hæc epistola legitur cum aliis antè Epistolam 63. Hormisdæ Tom. IV. Concil. edit. ult. pag. 1537. Legati tardius Romam pervenere,*

siquidem laudatæ Justinii & Epiphaniū literæ signantur acceptæ pridie Kal. Decembris Rustico Consule idest, Anno 520.

Hormisdas antequam Legati advenirent, breviorē ad Justinianum epistolam 77. miserat, quæ commendatā illius in Ecclesiā defendendā sedulitate, significat se promissos Legatos avidè expectare, ut omnibus quæ in controversiā erant, ab iisdem intellectis, postea quid è re Catholicā foret, publico decreto statueret. Propositæ verò quæstioni de uno ex Trinitate, hæc pauca respondit: *Non opus ut stabilitatem fidei vestra contentione potius quàm rationis sequaces procaci verborum novitate confundant. Sancta Trinitas Pater, & Filius, & Spiritus sanctus unus est Deus; hanc Israel iussus adorare, cujus inseparabilis & indiscreta substantia non potest dividi, non potest sacrilegā distinctione separari; servat à tamen proprietate suā unicuique persone.* Hormisdas Monachorum sententiæ nullam hæreseos notam inurit, sed *procacis verborum novitatis* elogio illam insignit, quod ea loquendi formula, ut sæpius præmonui, erat Latinis incognita. Non obscurè autem insinuat ex illā phrase: *Christus est unus è Trinitate*, videri divisionem in inseparabilem ac indiscretam substantiam Trinitatis induci; quod planè erat præcipuum argumentum, quo positio de uno ex Trinitate vulgò oppugnabatur; ut mox expono. Hujus etiam argumenti occasione ortam puto quæstionem id temporis inter eruditos agitatam, videlicet: *Utrum Trinitas inseparabilis dici debeat separabiles habere personas, an etiam in personis sit omnino inseparabilis.* Cui sanè quæstioni cum Ferrandus Diaconus vir alioqui doctissimus, solvendæ non esset, eandem sibi exponendam, Sancto Fulgentio proposuit. Legati exeunte Novembri Romam ingressi, Imperatoris ac Patriarchæ literas Hormisdæ tradidere, qui iisdem lectis, ac Legatis non semel auditis, varias in partes trahi cœpit, dubius, ne permittens, in sacris tabulis recitari nomina Episcoporum, qui in Acaciano schismate obierant, Ecclesiæ legem infringeret, neve approbans inculcatam sibi tot epistolis à Justiniano thesim de uno ex Trinitate, Latinorum aures offenderet. Hinc de utraque difficultate sæpius consultans, responsum in quartum usque mensē distulit. Atque ita exiit annus Epochæ Christianæ 520. novumque in Fastis annum Consules aperuerunt Justinianus Imperatoris nepos in Oriente, ac Flavius Valerius in Occidente.

Justinianus qui se totum in controversiam toties memoratam de uno ex Trinitate, immerferat, tandem dilatæ ab Hormisdæ responsionis impatiens, iteratas ad eundem literas misit, quæ incipiunt: *Diligenter Apostolatus vester &c.* Scribit Imperatorem, seque pariter omnem operam reparandæ religioni impendisse; atque eam ob rem perficiendam, Legatos in Urbem misisse, videlicet: *ut integrum componeretur de Capitulis, quibus ad ea dubietas vereretur. Sed ignoramus, quæ difficultas provenierit, ut minime sopirentur hætenus ea, quæ videntur esse levissima.* Epistolam concludens, ait: *Modis omnibus festinare dignemini.* Hormisdas rebus accuratè perpensis, die demum 26. Martii, anno 521. tres epistolas subsignavit, quarum unam & alteram ad Imperatorem, tertiam ad Epiphaniū Patriarcham perscripsit. Quæ dubio procul ad novum Consulem Justinianum datæ erant, literæ interciderunt. Prior ad Justinianum epistola est 78. in quā de nominibus Episcoporum in Diptychis recitandis agit. In editis ejusdem

exemplaribus lacuna apparet: *Et praoptabile.*
putetur. mortuis, quam inherere cum vivis. In
 Codice Vaticano 496 f. ex quo Hormisdæ epistola
 primum exscripta sunt, legitur: *Et praoptabi. . . .*
putetur so. undè sic explenda est: *Et praoptabi-*
le esse putetur sociari cum mortuis, quam inherere cum
vivis. Plures enim Ecclesiæ Orientis malebant de-
 functorum nomina recitare, quam recenseri in com-
 munionem cum Romanâ Ecclesiâ. In alterâ epist. 79.
 laudat Imperatorem, quod voluerit, ut aliquorum,
 inquit, *preces perferendæ ad humilitatis meæ notitiam*
jungerentur, quibus vel quid quæstionis oriretur agno-
scerem; vel ad summovendum propositæ consultationis
ambiguum, responsum à me religiose scientia convenientem
redderetur. In illis autem precibus continebatur pro-
 fessio fidei Orientalium cum ter insertâ propositione
 de uno ex Trinitate, ut modò insinuabam. Enim-
 verò Pontifex ibidem tradit hæreses Nestorii atque
 Eutychetis contrariis quidè erroribus, sed pari
 impietate contextas, à Synodis tam validè confuta-
 tas, ut nil efficacius adversus easdem à quoquam ad-
 duci posse videretur. Revolvenda esse Synodica de-
 creta ac Sancti Leonis Magni epistolas; ac dein ait:
Quid ergo post illum fontem fidelium statutorum, quid
amplius (si tamen fidei terminum servat) quamlibet cu-
riosus scrutator inquirat, aut opere, aut institutione
perfectius? nisi forte marvel quisquam dubitare, quam
credere. certare, quam nosse: sequi dubia, quam ser-
vare decreta. Quibus verbis sententiam ab ipsis Lega-
 tis antè biennium de Monachorum propositione pro-
 latam, confirmavit; nempe sufficere Synodum Cal-
 chedonensem ac S. Leonis epistolas, nihilve insuper
 novi asserti adducendum. Postèà rationem adducens,
 cur minùs sibi probaretur nova illa loquendi formu-
 la, *Unus è Trinitate,* quam tamen non recitat, hæc
 ait: *Nam si Trinitas Deus, hoc est Pater, & Filius,*
& Spiritus sanctus, Deus autem unus, specialiter Le-
gislatore dicente: Audi Israel, Dominus Deus tuus,
Deus unus est, qui aliter habet, necesse est, aut divi-
nitatem in multa dividat, aut specialiter passionem ipsi
essentiæ Trinitatis impingat, & (quod absit à fidelium
mentibus) hoc est, aut plures Deos more profano genti-
litate inducere, aut sensibilem pœnam ad eam naturam,
quæ dicta est ab omni passione, transfèrre. Unum est
sancta Trinitas: non multiplicatur numero, non crescit
augmento; nec potest aut intelligentiâ comprehendi, aut
hoc quod Deus est, discrezione seungi. Ad hæc, ado-
 randam Trinitatem, ubi & si admittit numerum ratio
 personarum, unitas tamen non admittit essentiæ sepa-
 rationem. Gabriel Vasquez in 3. par. S. Thomæ
 Disp. 15. cap. 3. num. 51. crudité expendit adduc-
 tum ab Hormisdæ argumentum, qui cum vocem
Unus substantialiter accipiat, optimè eo sensu ratio-
 cinatur. At qui thesm famosam propugnabant, vo-
 cem *Unus* personaliter intelligebant; undè licet illa
 ratio contrà Eutychianos validissima censetur,
 Monachorum Scytharum ac Justiniani sententiam ne
 leviter quidè perstringit. Vis ergo argumenti
 recitati in hoc reponitur; quia si unus ex Trinitate
 est passus, aut hic est unus Deus idem cum Patre ac
 Spiritu sancto, aut unus Deus ab utroque distinctus.
 Si hoc alterum dicatur; ergo divinitas in plures
 Deos dividitur. Sin autem primum admittatur; in-
 fertur absurdum ab Hormisdæ obiectum, videlicet
 ipsam divinam essentiæ, quæ est idem cum suo
 concreto Deus, passam esse, ac proinde etiam Patrem
 ac Spiritum sanctum, qui sunt idem unus Deus cum
 Filio, passos dicendos esse. Dionysius Exiguus in

præfatione ad Epistolam S. Procli; scribit quosdam
 suâ ætate negasse Christum unum esse ex Trinitate,
 ne divisionem Trinitati viderentur inferre. Maxentius
 in professione fidei hæc ait: *Quod si Deum ex Deo di-*
cere divisionem non facit divinitatis, præsertim cum ana-
sit divinitas Trinitatis, multò magis unum ex Trinitate
dicere, divisionem non facit Trinitatis. Quia non se-
cundum id quod unus est Deus, & una divinitas Trini-
tatis, sed secundum id quod tres sunt, id est, Pater,
Christus, & Spiritus sanctus unus Deus, Christus dicitur
unus de Trinitate, qui pro nobis passus est carne.
 Itaque juxtà Maxentium Christus est unus ex Trini-
 tate, ut Unus intelligatur notionaliter, non verò
 substantialiter. Fulgentius in libro de Trinitate ad
 Felicem cap. 2. scribit: *Quamvis enim dicamus Pa-*
trẽ Deum, Filium Deum, Spiritum sanctum Deum,
tamen non dicimus tres Deos; quia scriptum est: Audi
Israel Dominus Deus tuus unus est: Unus est igitur
Deus in natura, non in persona, quia alia est persona Pa-
tris, alia Filii, alia Spiritus sancti. In personis enim,
 sive in tribus subsistentibus reperitur unus & alius;
 alter & alter; uti cap. 6. monstratum est. Dum di-
 citur: *Deus tuus unus est,* in recto una ipsa divina
 essentia appellatur. At dum adstruitur unus è Trini-
 tate Christus, vox *Unus* in recto significat ipsam
 met personam Filii. Cum Joannes II. in Epist. 3.
 ad Senatores tanquam fidei dogma definiert, cre-
 dendum esse: *Unum de sancta Trinitate Christum esse,*
hoc est, unam de tribus sancta Trinitatis personis, san-
ctam esse personam, vocem Unum notionaliter accepit,
 cum disertè docuerit, unum ex Trinitate significa-
 re unam personam sanctissimæ Trinitatis. Quare
 quilibet unus de Trinitate, est unus subsistens in
 Trinitate, quia, ut docet S. Thomas 1. par. quæst.
 29. art. 3. *Persona significat id quod perfectissimum est*
in totâ natura, scilicet subsistens in natura rationali;
 ex quo colligit personæ nomen rectè attribui Trini-
 tati. Qui thesm illam impugnabant, eâ statim in-
 terrogatione instabant: *Qui unus? Nonnullis eâ vo-*
culâ attonitis hærebat aqua. At uno verbo difficul-
 tatem Augustinus infregit: *Unus Trium.* At illi aliâ
 rursùs interrogacione premebant, *Qui tres? Idem S.*
Augustinus lib. 5. de Trin. cap. 10. Tamen, inquit,
cum queritur, Quid tres? Magnâ prorsus inopiâ hu-
manum laborat eloquium. Dicitur est tamen, Tres per-
sonæ, non ut illud diceretur, sed ne taceretur. Res-
pondet Rusticus Diaconus in libro contrà Acephalos:
Interrogati, Qui tres? ambigimus respondere
personæ, propter indecentem sermonum compositionem:
 personæ enim masculino genere non efferuntur à La-
 tinis. Nostri Theologi facillè respondent, *tres sub-*
sistentes. Præterèà vocem *Unus* ullo absque addito,
 personaliter intelligendam esse, ex hac propositione
 innotescit: *Pater & Filius sunt unus,* quæ Sabellia-
 nam hæresim continet. Catholicè autem dices,
sunt unum. Hinc Ferrandus Diaconus in Epistolâ
 ad Anatolium capite 15. ait: *Potest quidè Unus*
etiam substantiam significare; sed si addas substantiæ
proprium manifestumque vocabulum, sicut quando dicitur:
Trinitas unus, & continuò subinfers, Deus. Alioquin
tolle nomen, quod adjungis, ubi substantia significatur,
& dic, si audes: Pater & Filius & Spiritus sanctus
unus sunt. Quis enim non continuè unus sunt, secun-
dum personam dictum consequenter intelligat; & Sabel-
lii redarguat vanitatem? Plura hac de re tradit Rusti-
cus in laudato libro contrà Acephalos; unum ex plu-
ribus testimonium appellabo: Pater igitur, inquit,
& Filius, & Spiritus sanctus unum quidè sunt, quia
 una

unā eorum natura est; unus autem non sunt, quia tres persone sunt. Recte igitur concludit citato loco Ferrandus: *Vides ergo quia proprie Unus ad personam pertinet significandam; quamvis adjuncto sibi cuiuslibet substantie vocabulo, possit etiam substantiam significare.* Simpliciter ergo audiamus, unum de Trinitate passum, id est, unam personam ex tribus personis. Est phrasia Augustiniana; siquidem S. Doctor lib. 3. contra Maximinum cap. 22. ait: *Sic & de Patre & Filio, unum sunt, dicimus, quia unius substantia duo sunt; &, unus est, dicimus, sed addimus, quid unus, id est, unus Deus, unus Dominus &c.* Itaque vox Unus sine addito, personam in divinis significat.

Dioscorus in suggestione ad Hormisdam Monachorum thesim redarguens ait: *Quia quotiescumque Patres de D. N. Jesu Christo disputaverunt, Filium Dei Verbum Homouision Patri dixerunt; contendens ex illa propositione poni divisionem in Trinitate, quia omnis numerus divisionem importat; unde ex illo effato Homouision divideretur.* Augustinus lib. cit. contra Maximinum cap. 14. ait: *Quid est enim Homouision, nisi unius ejusdemque substantie? Quid est, inquam, Homouision, nisi: Ego & Pater unum sumus.* At unius sine addito vocabulo essentiam vel aliquod absolutum seu essentialia denotante, personam in divinis designat; cum autem sint tres personae, numerum admittunt, non qualem in quantitate distinguimus, ex quo resultat compositio, vel aggregatio ex pluribus per modum totius & partis; sed ille numerus realitatem tantum relativam multiplicat, ut explicat S. Thomas 1. par. quaest. 30. art. 3. Dicitur ergo Christus unus ex Trinitate, & non dividitur Homouision, quia non secundum id, quo est unum, id est, ejusdem essentiae cum Patre, numeratur, sed quatenus est unus secundum propriam subsistentiam relativam, qua constituitur alius à Patre, uti jam diximus.

Hormisdas eadem die rescripsit etiam Epiphano Patriarchae Epist. 80. qua inserta etiam legitur A. G. V. Synodi C. P. sub Mennâ. Narrat se accepisse libellum professionis fidei Hierosolymitanorum sibi ab Imperatore transmissum. Nihil inquit adijciendum definitis à Patribus, ac praesertim à Synodo Chalcedonensi, à qua hereses Nestoriana & Eutychiana oppressae sunt. Additque: *Hec si quemadmodum à Patribus constituta sunt, servant: credant, nec definita transcendant: à quo tramite qui declinant, ipsi sibi nebulam dubitationis offundunt. Nobis autem illud Apostolicum contentiosus respondere necesse est: Nos hanc consuetudinem non habemus, nec Ecclesia Dei &c.* Et quia de Hierosolymitanorum propositione respondimus &c. Innuat se ea de propositione: *Christus est unus de Trinitate, toties à Hierosolymitanis inculcata, prolixius ad Imperatorem scripsisse.* Ex his patet Hormisdam in eadem sententia sterisse, nec unquam tot Justiniani literis inde dimoveri potuisse. Cum enim instarent, ut thesim de uno ex Trinitate, qua ter in laudatâ professione fidei legebatur, ab Apostolica Sede approbaretur, Pontifex contentiosus illam Apostoli ad Corinthios sententiam reposuit. Non haereticos, non schismaticos, sed contentiosos dixit, quod tot diffidia ac lites pro vocum novitate inculcandâ, Catholico passim Orbe disseminassent. Incompertum est, quid insuper actum fuerit eo biennio, quo postea Hormisdas fuit superstes; cum illius biennii nullas laudati Pontificis literas habemus reliquas. Ita propositio de uno ex Trinitate carne passo, inter adiaiphoras relicta, toto decennio ab

obitu Hormisdæ, in utranque partem inter Catholicos disputata fuit, quousque eandem Apostolica Sedes inter fidei dogmata recensendam postea deerevit.

CAPUT IX.

Ferrandus Diaconus Carthaginensis laudatur. Rogatus à Severo, suspenso calamo scribit in controversiâ de uno ex Trinitate. Insignia ejusdem pro auctoritate Romanae Sedis supra Oecumenica Concilia testimonia. Idem postea in Epistolâ ad Anatolium Monachorum Scytharum capitula solidis argumentis comprobata, & oppositas obiectiones doctissime refutat.

Cum disputantium ardor nequam deservesceret, Anatolius Romanae Ecclesiae Diaconus, quem in literis Vigilii Pontifex laudat, dubius in quam partem descenderet, eâ de quaestione sententiam Ferrandum Diaconum Carthaginensem per literas rogavit, quod ipsum pariter praestitit Severus, qui Constantinopoli Advocatum forenses agebat. Ferrandus Africanos Episcopos in Sardiniam Thrasamundi Regis jussu deportatos, secutus, in cenobio ab exulante ibidem S. Fulgentio Episcopo Ruspensi constructo, Monachum induerat. Hilderico mitissimo Rege anno 523. Episcopos ab exilio revocante, unâ cum Fulgentio in Africam reversus, à Bonifacio Archiepiscopo Carthaginensis Ecclesiae ob eximiam morum ac doctrinâ excellentiam Diaconus inauguratus, omnium sermone ubique celebrabatur. Ille S. Augustini praeter ceteros libros diurnâ nocturnâque manu versabat, quod illi laudi datum à praepatore Fulgentio in libro de quinque Quaestionibus eidemmet inscripto; etenim cap. 13. post recitatas quasdam Augustini sententias, sufficere eas inquit, praesertim ingenio atque studio tuo, quo ejus dicta sic acutissime ac frequentissime legis, ut in eis plurima possis similiare reperire. Tantam autem ubique doctrinae famam sibi comparaverat, ut ejus sententiam Viri insignes in rebus difficilioribus exquirebant, uti idem ipse in gravioribus controversiis S. Fulgentium consulebat, quo doctiorem eâ tempestate Africa habuit neminem. Cum diffidia de uno ex Trinitate summâ animorum contentione agerentur, Ferrandus duplicis inde exortâ quaestionis solutionem à Fulgentio petiit, quem uti magistrum semper excoluit. Nam plerique propositionem de Christo uno ex Trinitate averfabantur, tum ne divisionem ac separationem personarum à divinâ naturâ in mysterio sanctissimae Trinitatis inducere viderentur; tum etiam ne concedentes unum de Trinitate passum, ipsam quoque divinitatem passam dicere cogerentur, uti in superioribus non semel adverti. Extat cum Ferrandi Epistolâ, liber eidem à S. Fulgentio remissus, cum titulo de quinque quaestionibus, quarum prior est: *Utrum Trinitas inseparabilis propter unam eandemque naturam, etiam in personis sit omnino inseparabilis praedicanda.* Altera verò quaestio erat: *Utrum Deus Dei Filius sicut dicitur natus, passus, mortuus, crucifixus, ita ejus divinitatem confirmare nos oporteat natam, passam, mortuam, crucifixam: quamvis sive Deus sive divinitas nominetur, sola caro intelligatur mutabilis atque passibilis &c.* Utranque sibi propositam difficultatem, Fulgentius duobus ac viginti capitibus discutit, ac duobus praesertim postremis totam perumpit, appellatis luculentis ac splendidis S. Augustini testimoniis.

Cum Severus apud Constantinopolim degens,

Ferrandi doctrinæ famâ motus, in magnâ controversiâ de uno ex Trinitate, ejusdem sententiam per litteras perrogasset, Ferrandus doctissimam Epistolam remisit, cujus est exordium: *Magnorum Virorum mihi negotium conaris adhibere, propter eos, qui Deum nostrum Jesum negant unum esse de sanctâ & individua Trinitate, quid sentiam delectatus audire.* Ex his cap. 4. ostendi eam fuisse quæstionem principalem, quæ id temporis eruditos contrarias in partes diffraxit; cum illa altera de uno ex Trinitate carne passo, occasione illius prioris eruperit. Quod verò erat modesti vir ingenti, ac de semet humiliter sentiens, scripsit se malle discere, quàm alios docere. *Interroga igitur, inquit, Vir prudentissime, si quid veritatis cupis audire, principaliter Apostolica Sedis Antistitem: cuius sana doctrina constat iudicio veritatis, & fulcitur munimine veritatis.* Quippè sciebat Apostolicæ Sedis infallibilitatem in definiendis controversiis de rebus ad fidem spectantibus auctoritatem. Hinc in alterâ Epistolâ ad Romanæ Ecclesiæ Diaconos, Pelagium, qui postea Summus Pontifex fuit, & Anatolium cap. 7. scribit: *Universalia Concilia, præcipue illa quibus Ecclesiæ Romanæ consensus accessit, secundæ auctoritatis locum post canonicos libros tenent.* Et cap. 9. loquens de statutis publicatis à Synodis universalibus: *Sufficere enim, inquit, iudicatur ad plenam confirmationem, si perducta in notitiam totius Ecclesiæ, nullum offendentium moveant, vel scandalum fratribus, sed Apostolica fidei convenire firmetur, Apostolica Sedis roborata consensu.* Quibus manifestè tradit Concilia universalis secundum auctoritatis locum post canonicos libros ex accedente Apostolicæ Romanæ Sedis consensu obtinere, ut suprema in definiendo auctoritas atque infallibilitas ex Apostolica Sede deriveret, atque in eâ solâ resideret. Ibidem cap. 6. scribit, si quispiam à iudicatis in Synodo Calchedonensi, tunc ad majora iudicia provocaret: *Appellationi forsitan secundum consuetudinem locus pateret; sed quò ires? aut ubi majores reperiret in Ecclesiâ iudices? aut se habens in Legatis suis Apostolicam Sedem, quâ consentiente, quicquid illa definiere Synodus, accepit robur invictum.* Nempè à Synodo Calchedonensi nullus poterat appellare, quia Apostolica Sede, ad quam solam ab Synodis potest provocari, per suos Legatos Synodalibus decretis consenserat, quo planè consensu Synodus invictum robur accepisse Ferrando dicitur, ut sine eodem magnam quidem auctoritatem alias habuisset, ac non invictam, à quâ non potuisset appellari. Hæc cum in eximiam Ferrandi laudem veniant, ac ad Anonymi accusationem mihi inferius refellendam plurimum conducant, consultò inferenda putavi. Jam verò Ferrandus in laudatâ Epistolâ suspenso calamo scribit, utranque sententiam potius componens, quàm alterutram damnans. In cap. 9. ait: *Videndum potius reor, & considerandum diligentius, cur Dominus Jesus Christus unus de sanctâ & individua Trinitate nimis cautè à quibusdam negetur.* Et recitatis tribus difficultatibus, quæ contra thesım illam vulgò proponebantur, ait: *Ceterum ego nec volentibus, nec nolentibus dicere contradixi, quia nihil à me certum posse defini, in hujus Epistolæ capite jam prædixi.* Denique notanda sunt quæ prope finem scribit: *Undè, inquit, desistendum à contentioibus reor; expectandum potius persuadens, patienterque hanc dubitationem ferendam, donec univèrsalis Ecclesiæ auctoritate, vel pronuntietur suscipienda, vel prædatur abiicienda.* Annus, quo laudata Epistolâ scripta est, ignoratur. At cum Episcopi

Africani A. 523. ab exilio Carthaginem redierint, post obitum Hormisdæ ea Epistola scripta apparet, Ferrando jam tum Diacono Carthaginensis Ecclesiæ. Itaque constat Hormisdæ nihil eâ in controversiâ definivisse, undè ea propositio de Christo uno ex Trinitate à Ferrando Hormisdæ similiter, sublite dimissa est, quam dijudicare principaliter Apostolica Sedis Antistitem decebat.

Enimverò cum eadem quæstio post Hormisdæ mortem litigiosa inter doctos disputationes Romæ subinde excitaret, Anatolius Romanæ Ecclesiæ Diaconus eâ de controversiâ Ferrandum consuluit, qui prolixam Epistolam rescribens, universam quæstionem summâ eruditione penitus profligavit, præcipue discutens quod veluti absurdum de uno ex Trinitate carne passo principali propositioni validiori impetu objiciebatur: quodve etiam graviolem Anatolio dubitationem afferebat, ac proinde de illâ solummodò consultabat. Idem etiam alteram quæstionem solvendam proposuit, nempè num beata Virgo verè ac propriè Dei genitrix dici posset, quod fuerat alterum Monachorum Scytharum capitulum, ut cap. 3. ostendi, de quo etiam dantius in Oriente inter Catholicos disceptatum fuit, ut ex Facundo Hermianensi prænotavi.

Ferrandus in priori parte Epistolæ duplicem in Christo naturam credendam esse demonstrat. Deinde cap. 8. scribit: *Deus homo factus naturam sibi adunavit humanam, sed in unitatem personæ, quam non habet cum Patre commanem; non in unitatem substantiæ, quam habet cum Patre commanem. Idè non Trinitas, sed tantummodò Filius & natus & passus est. Alia est natura, secundum quam passus est Filius, sed quia unam fecit esse personam suæ divinitatis & carnis; propter unitatem personæ divinitas Filii dicitur passa quidquid pertulit caro.* Hæc ille didicerat ex Augustino, qui antequam hæreses Nestoriana & Eutythiana orirentur, lib. 3. contra Maximinum Arianorum Episcopum cap. 8. scripserat: *Ac per hoc propter istam unitatem personæ in utraque naturâ intelligendam, & Filius hominis dicitur descendisse de caelis, quamvis sit ex eâ, quæ fuerat in terrâ, Virgine assumptus; & Filius Dei dicitur crucifixus, mortuus, & sepultus, quamvis hæc non in divinitate ipsâ, quâ est unigenitus Patri coæternus, sed in natura humana sit infirmitate perpassus.* Et paulò post: *Itanc unitatem personæ Christi Jesu Domini nostri sic ex naturâ utraque constantem, divinâ scilicet & humanâ, ut qualibet earum vocabulum etiam alteri impertiat, & divina humane, & humana divine, beatus ostendit Apostolus &c.* Ubi communicationem idiomatum Theologis postea familiarem, verbis ipsis summus Ecclesiæ Magister prædocuit. Cum autem Ferrandus optimè intelligeret thesım de uno ex Trinitate passo, dependere à principali propositione de Christo uno ex Trinitate, hanc ipsam cap. 11. prævalidâ ratiocinatione confirmans, ait quamlibet rem aut Deum esse, aut creaturam: Deum esse in unius essentia Trinitate, nempè esse aut Patrem, aut Filium, aut Spiritum sanctum: *Et quia, inquit, neque Pater solus, neque solus Filius, neque solus Spiritus sanctus Trinitas est, sed simul Pater, Filius, & Spiritus sanctus: & Pater unus est de Trinitate, & Filius unus est de Trinitate, & Spiritus sanctus unus est de Trinitate.* Quid ergo dicit, quicumque dicit: Unus est Trinitate Filius, nisi: *Noli eum quæverere inter creaturas; ac statim ex hac doctrinâ utramque, quæ in dubio versabatur, propositionem necessariâ consecutione deducti: Filius ergo secundum divinitatem, quia non est creatura, sed Creator,*

UNUS

UNUS EST DE TRINITATE; & quia ipse secundum humanitatem dignatus est pati, propter hoc UNUS DE TRINITATE dicitur PASSUS; ut nihil aut clarius, aut solidius, aut distinctius, ad utramque propositionem corroborandam, afferri posse videatur. Plura ejusdem præclarissimi Scriptoris testimonia in hac Dissertatione laudavi, quæ haud vacat repetere; quædam tamen speciatim observanda, notabo.

Quidam thesim de uno ex Trinitate passo, ullo sine addito adstruebant, cum alii, carne passo, dicendum contenderent. Legati Pontificis Hormisdæ scribunt Monachos Scythas asserere, unum de Trinitate crucifixum, quod etiam testatur Trifolius initio Epistolæ ad Faustum Senatorem: qui tamen in fine earundem literarum ait: *Quid est dicere, unum de Trinitate passum, nisi ostendere & alterum de Trinitate impassibilem, sicut Arius? Aut quid est dicere, unum de Trinitate passum carne, nisi ostendere & alterum impassibilem, sicut Nestorius?* Quare ea propositio vel cum addito vocabulo *carnis*, vel eadem carne tacite subintellectâ, nec verbo expressâ, defendebatur. Monachi scribunt in suis Capitulis semel & iterum unum è Trinitate Christum passum carne. Maxentius in professione fidei ait: *Christus dicitur unus de Trinitate, qui pro nobis passus est carne.* Et rursus: *passus est carne pro nobis.* Ferrandus cap. 11. rectè monet utroque modo à Catholicis thesim illam citrà reprehensionem posse affirmari, cum passim dicant: *Deus est passus*, sine voce *carnis* expressâ, sed tacite tantum intellectâ, ita ut Catholici, inquit, *quamvis adserens unum de Trinitate passum, non adiciam, secundum carnem, ipsi tamen rectè dictum, quasi hoc adiecerim, sentiant.* Et cap. 14. ait: *Sed propter istos ista dixi, qui nunc audientes, unum de Trinitate passum, dicunt: adde secundum carnem; quasi aliter intelligi debeat, etiamsi ego non addam.* Egregia ad hoc persuadendum testimonia ex Apostolo appellat cap. 14. quorum unum ex Act. Apost. cap. 10. ubi dicitur Spiritus sanctus constituisse Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo. Tum in speciem dubitandum Apostolum interrogat, cur non diceret quomodo habeat sanguinem Deus, & adderes secundum carnem; ne quis putet, quia etiam divinitas habere, aut effundere sanguinem potest. Scio quid huic percontationi Vas electionis sine mora respondeat. *Noti, d Filii, prædicationem meam; quare dubiam putasti sententiam meam?* Cum autem Catholici duas in Christo naturas inconfuse, incommutabiliter, indivise, inseparabiliter, ut loquitur Maxentius in libello fidei, confiterentur, tantum abest, ut dicentes, unum è Trinitate passum, nec addentes secundum carnem, ipsam Verbi divini essentiam in seipsâ passam assererint, ut suspicari hoc, inquit cap. 16. *malitia potius quam cautela sit.* Etenim Catholici non assererant, unum è Trinitate passum, ut humanitatem ab eodem secluderent, sed unum è Trinitate incarnatum; eundem postea passum prædicabant. Sanctus Proclus apud Maxentium citato loco, ait: *Si autem quod incarnatum est, crucifixum est, Pater autem & Spiritus non est crucifixus, unus ergo de Trinitate est crucifixus.* In Symbolo Nicæno dicitur unigenitus Filius Dei de caelis descendisse: *Et incarnatus est, & homo factus, passus est.* At Augustinus laudato superius capite lib. 1. contra Maximinum ait: *Unigenitum verè Filium Dei crucifixum & sepultum, omnes etiam in Symbolo confitemur; ubi vocem incarnatum omittit, quam tamen om-*

nes licet tacitam, subintelligimus. Theodorus Mopsuestenus ac Nestorius duas in Christo personas adstruentes, dicebant eum qui passus est, fuisse alterum à Filio Dei, qui non est passus. Hæc Theodori verba ex ejusdem libro ad Carechumenos recitantur in Collat. 5. Synodi V. & in Constituto Vigilii Papæ, utrobique numero XXXVIII. *Quod Deitas separata quidem erat ab eo, qui passus est; nempe inquit Pontifex, quia divinitas natura separata, ipse per se, vel ut purus homo pro omnium utilitate gustaverit mortem; quam hereticam sententiam ibidem condemnat.* Ferrandus cap. 10. tradit Theodori errorem illo enuntiato de uno ex Trinitate passo confutari: *Nihil quippe aliud sententia hæc insinuare cognoscitur, nisi ipsum passum esse in carne, qui de Patre Deo natus est, id est, Christum, ne putetur homo purus tolerasse passionis injurias.* Hoc ergo dicit, qui unum de Trinitate passum dicit: *Non est quarta persona, qui passus est, sed ad numerum pertinet Trinitatis &c.*

Idem toto cap. 17. probat B. Virginem esse verè ac propriè Dei genitricem, quod erat alterum capitulum priori ac principali de Christo uno ex Trinitate consentaneum ac consequens, quod utrunque adversus Nestorianos Catholici propugnabant. Nullâ chronologica nota in laudatâ hætenus epistolâ apparet, ex quâ annus, quo scripta fuerit, innotescat. Arbitror tamen exaratam fuisse priusquam anno 535. Joannes II. Apostolico decreto diuturnioribus illis controversiis finem imposuit. Nam neque de propositionibus à summo Pontifice in fidei dogmata adscriptis, Anatolius Romanæ Ecclesiæ Diaconus veluti de rebus dubiis cum Ferrando consultasset; neque hic rescribens Pontificiam sanctionem, quæ nullum deinceps dubitationi locum dabat, silentio prætermisisset.

CAPUT X.

Imperator Justinianus thesim de uno ex Trinitate per Legatos Joanni II. Pontifici approbandam proponit. Accemetarum Legati contradicunt. Imperator thesim laudatam edito asserendam inculcat. Joannes Pontifex editum ac famosam propositionem Synodali sententiâ confirmat. Accemetarum Legatos communionem Ecclesiasticâ privat. Justinianus thesim de uno ex Trinitate Codici juris inserit. De Epistolis Joannis Papæ, & Epiphaniæ Patriarchæ ibidem insertis, quadam subnotantur. Sanctus Agapetus Papa eandem propositionem confirmat. Varii errores in editis Agapeti, ac Justiniani subsignationibus Epistolarum ex insigni Codice Vaticano emendati. Zelus Justiniani in laudatâ propositione defendendâ. Eam approbat Vigilius Papa in Constituto. Synodus v. Monachorum Scytharum capitula in fidei canones refert.

Justinianus anno 527. Kalendis Aprilis à Justino Augusto collega imperii creatus, quarto postea mense, ipsis Kalendis Augusti seniori Imperatore demortuo, Romanum imperium solus deinceps administravit. Jam controversia de uno ex Trinitate deserbuerat, ac quæ olim Monachorum Scytharum sententia fuerat, omnium ferè animos occupaverat, paucis quibusdam eisdem refragantibus, quos inter præcipui habebantur Monachi Accemetæ. Justinianus, qui tot ad Hormisdam pro famosâ propositione toties mihi memoratâ, Epistolas nequicquam scripserat, omni conatu ejusdem definitionem apud Apostolicam Sedem promoturus, insignem ob eam rem legationem ad Joannem II. cognomento

Mercurium destinavit. Legati fuerunt Hypatius Ephesiæ Ecclesiæ Metropolita, & Demetrius Episcopus Cæsareæ, quos cum literis Romam ad Pontificem misit. Initium Epistolæ est: *Reddentes honorem &c.* Totus in eâ Epistolâ laudatæ thesi inculcandæ incumbit: *Recusantes*, inquit, *Dominum nostrum Jesum Christum unigenitum filium Dei & Dominum nostrum fateri unum esse sanctæ & consubstantialis Trinitatis, videtur Nestorii malam sequi doctrinam, secundum gratiam dicentis unum Filium Dei, & alium dicentis Dei Verbum, & alium Christum.* Addit, *omnes Sacerdotes sanctæ Catholice & Apostolicæ Ecclesiæ, & reverendissimos Archimandritas &c.* uno consensu confiteri Verbum ex B. Virgine natum, & hominem factum, & crucifixum, unum esse sanctæ, & consubstantialis Trinitatis &c. cujus duas in unâ hypostasi naturas profitetur; *Idè*, inquit, *& sanctam & gloriosam virginem Mariam propriè & verè Dei matrem esse dicimus.* Denique ait se quatuor Oecumenicas Synodos venerari; rogatque, ut proposita capitula defendentes in communionem habeat, ab eadem verò iisdem adversantes, removeat. In vetusto Codice Vaticano num. 4961. pag. 46. Epistola dicitur: *Data VIII. Iduum Juniarum, Constantinopoli, Justiniano perpetuo Augusto III. Consule, id est, anno 533.* Extat ejusdem ferè exempli Epistola Justiniani ad Epiphanium Patriarcham, in quâ utraque propositio iisdem periodis circumtexta legitur; ac laudatis tribus Synodis generalibus, hæc scribuntur: *Calchedonense verò sanctum Concilium magni Procli ad Armenios scriptam Epistolam, quod oporteat confiteri D. N. Jesum Christum filium Dei & Deum nostrum unum sanctæ Trinitatis, per propriam relationem suscepit, & confirmavit.* Signatur data VII. Kal. Aprilis Justiniano Augusto III. Consule. Cum verò in hac ad Epiphanium Epistolâ appelleretur altera prius missa ad Joannem Pontificem, ad quem, inquit, *similia perscripsimus*, utri error in notâ chronologica subsistit, aliis disquirendum dimitto.

Acemetas Monachi decretæ Legationis certiores facti, duos è syncellitibus Cyrum ac Eulogium Romam statim legaverunt, ut apud Apostolicam Sedem Legatorum Justiniani operam interverterent, neve permitterent thesim illam approbari, quam Hormisdas tot dudum literis rogatus, Apostolicâ auctoritate consecrare constantissimè recusaverat. Auctor Chronici Alexandrini narrat Justinianum die 20. Novembris Indictione XII. quæ incierat Kal. Septembris anno 533. edictum de fide publicasse, quod *Romam*, inquit, *misit, & Hierosolymam, & Antiochiam, &c.* quod ibidem etiam recitat. In eo autem Nestorii & Eutychetis hæreses condemnantur, atque ex Henotico Zenonis hæc exscripta leguntur: *Trinitas enim mansit Trinitas, etiam incarnato uno ex Trinitate Deo Verbo.* Item damnantur, *qui negant propriè & secundum veritatem sanctam & gloriosam Mariam esse Deiparam, hoc est, Dei matrem: & qui non confitentur Jesum Christum Filium Dei & Deum nostrum incarnatum, & hominem factum, & crucifixum, unum esse ex consubstantiali Trinitate.* Hoc edictum initio lib. I. Cod. tit. de summâ Trinit. edit. Contii, signatur: *Datum Idibus Martii C-P. Justiniano perpetuo Aug. III. Conf. Anno 533.* Num hæc subsignatio ficta? an in octavum mensis dilata edicti publicatio? De hoc edicto idem postea Justinianus ad Agapetum Papam scripsit: *Antè tempus in hac regia urbe nostrâ quorundam de causâ fidei extitit morbosa contentio: quam nos congruè re-*

spuentes, interposito edicto repressimus. Cum Legati Justiniani Romam advenissent, literas Imperatoris Joanni Papæ tradiderunt; quem etiam postea publicati à Principe edicti certiores facientes, ejusdem confirmationem impetrarunt, ut ex Epistolâ Pontificis ad eundem Justinianum perspicuè intelligimus. Etenim idem scribit, se honorificè excerpisse Demetrium ac Hypatium legatos imperiales apices deferentes: *Quorum etiam, induit, relatione comperimus, quod fidelibus populis proposuistis edictum amore fidei pro submovendâ hæreticorum contentione, secundum Apostolicam doctrinam fratrum & Coepiscoporum nostrorum interveniente consensu: quod quia Apostolica doctrinæ convenit, nostrâ auctoritate confirmamus.* Deinde laudans Justinianum, qui Nestorii ac Eutychetis, & omnium hæreticorum impietatem damnaret, ac veram fidem à Romanis Præsulibus hæcenus prædicatam, ac custoditam amplexaretur, Cyrum ac collegas Acemetas Monachos contrarias opiniones asserentes *minimè in nostrâ, inquit, communionem recepimus, & ab omni Ecclesiâ Catholice esse justissimos alienos: nisi errore damnato, doctrinam nostram quantocivis sequi habitâ regulari professione, signaverint.* Data dicitur Epistola VIII. Kal. Aprilis, Justiniano IV. & Paulino Cofs. nempe anno 534. Alteram quoque Epistolam Pontifex misit ad Senatores, quorum aliqui, uti Opilio, Cassiodorus vulgò Senator, & Clementinus consulatario ordinario functi fuerant. Initio verò literarum ait: *Postquam Epistola vel dogmata tenorem cuncta Ecclesiæ, hoc est, Sacerdotum Senatus, & populi probavit assensus.* Ex quo rectè scribunt, bina ibidem dogmata confirmata, in coactâ prius à Joanne Synodo comprobata fuisse; quod testatur etiam Justinianus in Epistolâ ad Agapetum, ut proximè ostendo. Deinde significat Senatoribus, tres hæc sibi quæstiones definiendas, fuisse à Justiniano propositas: *Utrum unus ex Trinitate Christus & Deus noster dici possit, hoc est, una de tribus Personis sanctæ Trinitatis sancta persona. An Deus Christus carne perciperit, impassibili Deitate. An propriè & veraciter mater Domini Dei nostri Maria semper virgo debeat appellari.* Tum Pontifex brevi ac dilucidâ assertionem tres illas quæstiones tot annis inter Catholicos, ac diverso cum hæreticis sensu, controverfas, abs se in Synodo decisas significat, definiendo: *Unum ex sanctâ Trinitate Christum esse: Præterea: Deum carne passum; Denique B. Virginem propriè & veraciter Dei genitricem ab hominibus Catholicis rectè confiteri.* Singulas autem definitiones appellatis ex libris S. Augustini testimoniis confirmat, hocce elogio præmissis: *Sanctus Augustinus, cujus doctrinam secundum præcessorum meorum statuta, Romana sequitur, & servat Ecclesiæ.* Quod verò illa prior quæstio erat aliarum fons & origo, ejusdem solius iterum definitionem inculcans, ait; *Atque igitur Christum Dominum nostrum UNUM esse, ut sæpè diximus, S. ANCTÆ TRINITATIS ex duabus naturis cognoscendum &c.* Monachi Scythæ palàm accusabant tanquam Nestorianos, qui laudatæ propositioni refragabantur, quamvis eam quoque hæresim falsò iis impingerent, qui Christum unam sanctæ Trinitatis personam fatebantur, nomine personæ non secundum dignitatem & auctoritatem, sed secundum unam duarum naturarum substantientiam & hypostasim intellecto. At Joannes Pontifex Scythis quod Acemetas attinet, causam adjudicans, ait: *Acemetas verò, qui se Monachos dicunt, qui Nestoriani evidenter apparuerunt, Romana etiam eos damnat Ecclesiæ.* Horum etiam

etiam testis & quidem oculatus, venit Liberatus Diaconus Carthaginensis, qui Reparati Archiepiscopi apud Apostolicam sedem Legatum egit. Is enim cap. 20. Breviarii scribit Justinianum Hypatium ac Demetrium Episcopos Romam Legatos ad Joannem Pontificem misisse, ut consulerent sedem Apostolicam contra Legatos Acumicorum Cyrum & Eulogium negantes esse confitendum beatam Mariam verè & propriè Dei genitricem, & unum de Trinitate incarnatum, & carne passum. Sed Papa Joannes, nobis ibi positus, hoc confitendum Epistolâ suâ firmavit, & Imperatori direxit. Hæc ille.

Justinianus ubi ex acceptis Joannis Pontificis literis intellexit, utramque propositionem in fidei dogmata Apostolicæ Sedis judicio transcriptam fuisse, hoc ipso anno 534. die 29. Maii Codicem novis legibus ac constitutionibus auctum, iterum publicans, eidem sub titulo de summâ Trinitate & fide Catholica, scriptam abs se ad Epiphanium Patriarcham Epistolam publicè vim legis perpetuè habituram, inseruit. Hanc Græcè contextam publicavit Contiùs in editione Codicis memorati; Latinè redditam, recitat Card. Baronius in magnis Annalibus ad annum 533. Nec hac de re finit nos dubitare Facundus Episcopus Hermianensis, qui in Opere de tribus Capitulis ipsimet Imperatori Justiniano nuncupato, lib. 2. cap. 2. scribit: *Titulus autem, sub quo continetur, iste est: De summâ Trinitate &c. Imp. Justinianus, Augustus, Epiphaniò sanctissimo ac beatissimo Archiepiscopo regis urbis hujus &c. Scire volentes tuam Sanctitatem &c. Eadem verò sancta Calchedonenfis Synodus, & Magni Procli ad Armenios scriptam Epistolam de eo, quòd oportet dicere, Dominum Jesum Christum Filium Dei, & Deum nostrum, unum sanctæ Trinitatis per suam relationem suscepit, & confirmavit &c. Hæc in confirmationem prædictæ allocutionis ex lege vestrà protulisse sufficiat.* Quidam negant memoratas Justiniani literas ad Joannem II. cum hujus rescripto esse legitimas, cum in antiquis etiam exemplaribus MSS. Codicis Justiniani non reperiantur. Horum opinionem doctè refellit Baronius ad Annum 534. Attamen in antiquis Codicibus Palatinis in Bibliothecâ Vaticanam translatis, num. 757. 758. 759. 760. 761. 762. leguntur laudatæ literæ Justiniani, & Joannis Papæ Imperatoris Epistolam approbantis. Cum ejusdem ferè exempli sit utraque Epistola ad Joannem Pontificem, & Epiphanium Patriarcham, Justinianus priorem quoque Codici eo forsân consilio inferendam decrevit, quòd sententia de Christo uno ex Trinitate, & altera de B. Virgine verè ac propriè Dei genitrice, additâ tam expressâ Apostolicæ Sedis approbatione, recipiebant robur invictum. At Græci iniquiori semper animo contra Latinos, omisâ Epistolâ ad Romanum Pontificem, alteram ad Epiphanium solummodo in Codice retinuerunt. Quòd verò famosa propositio omnium aures suaviùs æquè ac religiosiùs personaret, Justinianus eandem hymno abs se composito, inseruit; quem & Ecclesiis decantandum tradidit, uti scribit in Chronico Theophanes. Eruditissimus Jacobus Goar in notis observat, etiamnum incunte Missæ sacrificio, à Græcis illum rhythmum hinc periodis expressum, cani: *Unigenitus Filius & Verbum Dei &c. homo factus, & Deus noster cruci affixus, morte mortem concilians, unus sanctæ Trinitatis* (Græcè eis nris *ἀγίας Τριάδος*) *qui cum Patre & Spiritu sancto glorificatus nunc & semper, & in secula seculorum.*

Anno proximo 535. mense Aprili defuncto Joanne Pontifice, Agapetus eidem successus fuit, quocum egit Theodahatus Rex Gothorum, ut ad Imperatorem, pacis iniquis etiam conditionibus impetrandæ gratiâ, transmitteret. Nam Justinianus anno superioriori, Vandalis devictis, eorumque rege Gelimere capto, Africam feliciter recuperaverat; eodemque victoriæ impetu Siciliâ in potestatem redactâ, exercitum in Italiam missurus dicebatur. Hoc anno die 5. Junii Epiphanius Patriarcha C-P. decessit, & Anthimus Episcopus Trapezuntis Eutyichianæ hæreseos clancularius sectator, Theodoræ Augustæ operâ, Constantinopolitanam Sedem occupavit. Interea Agapetus à Romano Senatu exoratus, pro avertendo ab Italiâ bello, legatione susceptâ, Constantinopolim die 22. Februarii anno 536. pervenit. Ille verò non modò Anthimum ad colloquium, sed ne in conspectum quidem venire permisit; imò invasâ Sede dejectum, Catholicâ communionem privavit, Mennâ eidem substituto. Extat in Bibliothecâ Vaticanâ numero 4961. codex insignis, quem Marcellus II. Pontifex Maximus, cum Eugubinam antea Ecclesiam administraret, à religiosis viris Monasterii Sancti Crucis fontis Avellanæ acceptum, Vaticanæ Bibliothecæ donavit. In eo Epistolæ 243. Pontificum Romanorum à Siricio usque ad Vigilium, ac quorundam etiam Imperatorum, Præfectorum Urbis, ac Præsidum, unâ cum gestis plerisque Ecclesiasticis leguntur, quæ omnia præclarissima prioris ætatis monumenta in suos Annales à Cardinali Baronio relata, pretium iisdem si quæ alia, maximum addidere. Ex hoc Codice quædam, quæ ad nostrum argumentum faciunt, recitabo, ut errores, qui tùm in Annalibus, tùm etiam apud editores Conciliorum extant, emendem. In eo ergo Codice pag. 45. à tergo col. 1. legitur: *Exemplar libelli Mennæ Presbyteri ac Xenodochi, qui factus est Episcopus Constantinopolitanus sub die III. Idus Martias, iterum post consulatum Paulini junioris V.C. nempe anno 536. quem ob nullum creatum in Occidente Consulem, à Paulino anni 534. Consule in Fastis Latini designavit, ut patet ex auctario Consulari Canonis Paschalis Victorii Aquitani.* Porro dies 13. Martii anno 536. fuit Feria quinta, ex quo colligimus Græcos Episcopos solitos fuisse consecrari aliis etiam extrâ Dominicam diebus; quod ipsum in Epiphaniæ etiam ordinatione cap. 8. observavimus. Mennas ab ipsomet Sancto Agapeto Papâ ordinatus fuit.

In magnis Annalibus & apud editores Conciliorum, Justiniani, & Agapeti Epistolæ leguntur cum appositâ notâ chronologicâ erroreâ, quam uti & alia quædam ex laudato Codice Vaticano correctâ produco. Justinianus Epistolam misit ad Agapetum, cuius initium est: *Antè tempus in hac regis Urbe &c.* Narrat se edictum videlicet contra Acemetarum ac sectatorum errorem, itemque Nestorianos ac Eutyichianos publicasse, ejusque tenorem Epistolæ abs se per Hypatium ac Demetrium ad Joannem Papam missæ, inseruisse: *Quam, inquit, pro integritate fidei memoratus prædecessor vester libenti gratulatione suscipiens, suo ac totius Ecclesiæ Romanæ firmavit assensu.* Quare in Synodo Joannes Papa tria memorata Capitula de Christo uno ex Trinitate: de Deo Verbo in carne passo, impassibili Deitate: & de beatâ Virgine verè & propriè Dei genitrice, approbavit. Rogat Agapetum ut Epistolæ insertas suas ad Joannem literas Apostolicâ iterum auctoritate confirmet, iisque recitatis, concludit: *Qua-*

maorem petimus sanctitatem vestram, ut memoratam Epistolam vestram auctoritate firmetis, & Cyrum, vel sequaces ejus, à communione habeatis alienos, donec statuti sanctitatis vestre obtemperent &c. Data pridie Iduum Martiarum Constantinopoli, post consulatum Belisarii V. C. nempe anno 536. Hæc planè nota Consularis in laudato Codice Vaticano legitur. In magnis Annalibus ad annum 535, & apud Binium tom. 2. Conc. pag. 417. ac Labbeum Tom. IV. Conc. p. 1790. dicitur: *Data pridie Iduum Martiarum C-P. Flavio Belisario V. C. Consule; id est anno 535. quo mense Agapetus nondum erat Pontifex; nam ejus ordinatio in Januariam exeuntem retrahenda foret, ut Imperator ex Thraciâ ad eundem scribere potuisset, cum tamen Agapetus primæ ad se à Justiniano missæ epistolæ responderit Idibus Octobris A. 535. ut patet ex epistolâ 4. ejusdem, sub exordio: Tunc de Sacerdotii mei primitiis &c. Hinc perperam in titulo dicitur epistola missa ab Imp. Justiniano more majorum ad Pontificem Romanum recens electum cum professione fidei; siquidem jam antè annum Agapetus Romæ federat Pontifex, aliasque ad eundem literas Imperator miserat.*

Idem Justinianus tertio à memoratâ Epistolâ die, professionem fidei abs se signatam, ad Agapetum destinavit. In laudato Codice pag. 45. col. 1. grandioribus literis legitur: *Exemplar piissimi D. N. Justiniani Imperatoris, quem dedit Agapito Constantinopoli de Fide; & incipit: Prima salus rectæ fidei &c.* Labbeus loco cit. pag. 1790. undecim prioribus libelli versibus recitatis, addit: *&c. ut supra post Epistolam Bonifacii II. pag. 1686. quo tamen loco ait, à callido veteratore eum libellum confectum.* In Annalibus Cardinalis Baronii ad annum 535. dicitur ea professio fidei esse illa ipsa, quam Hormisdas per Legatos Constantinopolim missos, tradidit iis, qui communionem cum Apostolicâ Sede expetebant. Errorem corrigo ex laudato Codice, in quo libellus ibidem recitatus, idem omnino est cum relato à Bino pag. 670. & Labbeo pag. 1801. Professio fidei ab Hormisdâ imperata, legitur annexa Epist. 51. Hormisdæ ad Episcopos Hispaniæ, & antè epist. 9. ad Joannem Nicopolitanum. Hæc autem prioribus quidem versibus similis est libello à Justiniano oblato, sed postea hoc ipso est brevior, ac tota in anathematizandis hæreticis eorumque fautoribus, consistit; cum tamen in libello Justiniani Catholica doctrina contra Nestorium & Eutychem plenè exponatur. Hic libellus Justiniani in Cod. Vaticano signatur: *Dat. XVII. Kal. Aprilium P. C. (id est; post consulatum) Belisarii V. C.* In prioribus editionibus legebatur: *Flavio Belisario V. C. Consule, quem errorem Binius ac Labbeus expunxerunt, apud quos pro XVIII. Kal. reponendum est XVII. Kal. Aprilis, anno vulgaris Epochæ 536.*

Agapetus Justiniani Epistolam cum insertis literis ad Joannem II. Pontificem, rescripto ad eundem Principem approbavit. Initium Epistolæ Agapeti est: *Gratulamur, venerabilis Imperator &c.* Significat Justiniano expositionem fidei ab illo per Legatos ad decessorem Joannem missam, & ab eodem Præsule roboratam, se quoque & laudare, & amplecti, addens: *Non quia Laicis auctoritatem predicationis admittimus, sed quia studium fidei vestre Patrum nostrorum regulis conveniens confirmamus, atque roboramus.* Et postea quoslibet eidem professioni fidei præsentis definitione iterum confirmatæ, repugnantes, sanctæ communionis extraneos declarat. Deinde ait: *Unde*

& Cyrum ejusque sequaces jam antè pro hac insaniâ ab Ecclesiæ Catholicæ communione suspensos, nisi respiciant, nullatenus patimur eos sacre communioni resitui. Insaniam vocat Acœmetarum obstinatam perviciam, quâ contrâ definitionem à Joanne II. emanatam, negabant Christum unum esse ex Trinitate. Tum inserit Epistolam Imperatoris ad Joannem II. & denique concludit: *Et huic Fidei quisquis contradicere præsumpsit, à Catholicâ communione se noverit alienum.* Data XV. Kal. Aprilis, Constantinopoli, post Consulatum Belisarii V. C. Hoc caractere Consulari in laudato Codice designatur annus 536. Apud editores Conciliorum gravi hallucinatione scriptum est: *Datum XV. Kal. Aprilis, Constantinopoli, Flavio Belisario V. C. Consule: non observantes Agapetum die 18. Martii anno 535. quo Belisarius Consulatum gessit, neutiquam fuisse Constantinopoli, quâ in Urbe disertè signatur data Epistola Agapeti.* Hic verò sanctissimus Pontifex paulò post dum reditum in Italiam pararet, vitam cum sanctificatâ in eadem regiâ Urbe reliquit. Mense sequenti Menas novus Patriarcha præsentibus Episcopis Italiæ, qui fuerant in comitatu Sancti Agapeti, Synodum celebravit, in quâ Anthimus, Severus ex Antiochenâ Ecclesiâ profugus, alique Acephali damnati sunt, quos etiam Justinianus mense Augusto publico edicto proscripsit, in cuius fine pacem reipublicæ precatur: *quam, inquit, magnus Deus & Salvator noster Jesus Christus UNUS TRINITATIS, unigenitus Dei Filius prædicat, ac donat.* Ita illam propositionem tot antè annis iater Catholicos vehementissimâ animorum contentione ac multiplici opinionum diffensione disputatam, semel tandem & iterum ab Apostolicâ Sede intrâ biennium in fidei dogmata semet auctore transcriptam, suis contrâ hæreticos edictis inseruit.

Hinc factum est ut non tantum Catholici, verum etiam hæretici, Justiniani sive gratiam sibi conciliaturi, sermonem cum eodem de uno ex Trinitate carne passo, instituerent; sive adversarios apud eundem in discrimen vocaturi, eosdem laudatam thesim negare criminarentur. Facundus Episcopus Hermianensis in Africâ libros pro tribus Capitulis ipsimet Justiniano nuncupatos, odiosum Principi, ac sibi invidiosum opus, scribere aggressus, nil aptius non dicam ad Imperatoris gratiam captandam, sed ad iram mitigandam, procemii loco se præfari posse putavit, quàm initio ducto ab illâ propositione, pro cuius confirmatione ab Apostolicâ Sede impetrandâ idem Imperator tot ad Hormisdam literas scripserat, dein insignem ad Joannem II. legationem miserat, ac denique coram præsentè Sancto Agapeto ipsemet egerat. Etenim Facundus cum initio statim libri primi prænotasset Nestorianos atque Eutyechianos, contrariis quidem invicem erroribus, sed pari tamen impietate, mysterium Incarnationis Dominicæ oppugnare, decimo planè versu ait: *Quid salubrius, vel quid evidentius adversus utramque hæresim dici potuit, quàm quod ipse confessus es, unum de Trinitate pro nobis crucifixum? Quam postea Catholicam sententiam validis argumentis, ac luculentis sacrarum literarum testimoniis confirmat.* Cum idem Justinianus Constantinopoli Collationem Catholicos inter & Severianos Episcopos indixisset, primas illorum partes egit Hypatius Ephesorum Metropoli, qui, uti prænaravi, à Justiniano ad Joannem II. Pontificem Legatus, memoratæ thesibus de Christo uno ex Trinitate approbationem ab

Apostol-

Apostolicâ Sede impetraverat. Cùm verò alterâ die Collationis Episcopi Acephali acriter à Catholicis premerentur, ad insidias versi, calumniam apud Principem Catholicis per emissarium secretò intenderunt, *tanquam non confitentibus Deum passum carne, vel unum cum esse de sanctâ Trinitate.* Accusata apud Principes innocentia, in lubrico dubioque loco versatur, si per calumniam quispiam ejus fortasse reus criminis denuntietur, quod odit Princeps quàm maximè. Hinc Justinianus eâ accusatione permotus, Epiphanius Patriarcham ac Hypatium ad colloquium admissos, percunctatus est, anne faterentur, *Deum esse, qui carne passus est, atque unum cum esse ex Trinitate?* Tum illi utrumque se credere professi, illatam sibi ab hæreticis calumniam contuderunt. Hæc Collatio recitatur ab editoribus Conciliorum sub Pontificatu Joannis II. quam quidem constat superstitè Epiphanius Patriarcha peractam fuisse. Hic autem obiit die 5. Junii anno 535.

Verùm nec repetita famosæ thesisi per Apostolicam Sedem comprobatio, nec talis tantusve Justiniani Imperatoris in eadem publicis edictis inculcandâ conatus, Monachos Acemetas ad eandem admittendam adduxerunt. Liberatus Diaconus, qui apud demortuum Agapetum Africanæ Ecclesiæ Legatus egit, in Breviario, quod post mortem Vigilii Papæ, nempe post annum 553. descripsit, cap. 20. cùm narrasset propositiones de uno ex Trinitate carne passo, ac B. Virgine verè & propriè Dei genitrice, à Joanne Papa approbatas fuisse, ait: *Acusis communionem discedentes Romæ quidam Monachi, Acemicorum Legatos secuti sunt, & usque nunc hanc de Christo confessionem non recipiunt.* Ita ingens controversia de uno ex Trinitate, quæ ex Monasteriis Scythiæ primùm erupit, post diuturniores contentiones, Pontificiis constitutionibus, ac Imperatoris edictis profligata, in Acemetarum cellulas tandem redacta, nisi apud schismaticos aut hæreticos postea locum invenit. Etenim Nestoriani duas in Christo personas adstruentes, Christum unum de Trinitate fateri recusabant; ac proinde Acemetas & Nestorianos esse, & haberi jussit Joannes Pontifex in epist. 3. ad Senatores. Nonnulli etiam Catholici quamvis definitæ thesisi sentum defenderent, iis tamen verbis vano planè scrupulo, uti recusabant. Facundus Hermianensis lib. 1. cap. 3. ait: *Sanè tacendum non arbitror, quod sint etiam Catholici, qui sicut credimus &c. superflue contrâ de verbo contendunt; quia videtur eis, quod dici non debeat unum de Trinitate pro nobis crucifixum, sed potius unam de Trinitate personam.* Victor Tunnonensis Facundi amicus, ac penarum socius, in Chronico ait: *Post consulatum Bassilii V.C. anno X. Libri duodecim Facundi Hermianensis Ecclesiæ Episcopi resulsere.* Est apud Victorem annus vulgaris Epochæ 550. quo nonnulli Catholici verbo tenus memoratam thesim averfabantur.

Post Agapetum, Silverius summus Pontifex Theodahati Gothorum regis jussione ac minis initio creatus, Cleri postea consensu approbatus, anno altero pontificatus Theodoræ Augustæ irâ in exilium missus, Vigilium excepit. Cùm post paucos annos Justinianus Acephalorum insidiis circumventus, edictum contra tria Capitula promulgasset, maxima si quæ unquam aliàs dissidia toto Christiano Orbe eruperunt, cùm Episcopi Occidentalis Ecclesiæ publicatam contrâ tria Capitula sententiam subscribere recusarent. Hinc Imperator cum Vigilio Pontifice egit, ut Occumenica Synodus in regiâ Urbe co-

acta, obortam inter Catholicos controversiam dirimeret. Vigilii diu reluctatus, Imperatoris tandem sententiæ obsequens, Constantinopolim tardiori navigatione consultò usus, transmisit. At Synodus nisi anno postea à Vigilii adventu sexto celebrata est, nempe anno Christianæ Epochæ 553. quo die 4. Maii, Dominicâ, prima Collatio habita fuit. Interim Vigilii, qui Synodo interesse recusabat, die 14. ejusdem mensis celebre Constitutum publicans, suam in eodem sententiam circâ tria Capitula declaravit: quod ipsum Constitutum Justiniano Augusto inscripsit. In eo autem laudatâ relatione Synodi Calchedonensis ad Marcianum Principem, ait: *Quam vos quoque vestris legibus, dum Orthodoxâ professione unum de sanctâ Trinitate Christum Deum ac Dominum nostrum constituendum adstruitis, ad testimonium laudabiliter adduxistis.* Catholicam professionem vocat assertionem de uno ex Trinitate; ac ibi designat Epistolam Justiniani ad Epiphanius ejusdem Codici tit. de summâ Trinitate insertam, ut superius adnotatum est, cùm ibidem ea relatio cum encomio Sancti Procli appelletur.

In hac Synodo controversia de tribus Capitulis prolixius discussa fuit; quò tamen Nestoriana atque Eutythiana paradoxa ac errores multorum adhuc mentibus infixi evellerentur, post octavam Collationem, Patres canones edidere, in quibus non semel illa etiam sententiâ de Christo uno ex Trinitate tanquam Catholicæ fidei dogma cunctis credenda proponitur. Nam canone IV. damnantur Theodorus ac Nestorius duas in Christo personas asserentes: & si quis non confiteatur unionem Dei Verbi ad carnem animatam animâ rationali & intellectuali, secundum compositionem sive secundum subsistentiam factam esse, sicut sancti Patres docuerunt, & idèò unam ejus substantiam compositam, qui est Dominus noster Jesus Christus UNUS DE SANCTA TRINITATE, talis anathema sit. In quo canone bina Monachorum Scytharum Capitula Synodali sententiâ confirmata sunt, videlicet de Christo uno ex Trinitate, necnon de Christo composito: de quo altero ibidem legitur: *Sancta Dei Ecclesia utriusque, Nestorii atque Eutythetis, perfidie impietatem reiiciens unitiorem Dei Verbi ad carnem secundum compositionem confiteatur, quod est secundum subsistentiam: Unitio enim per compositionem in mysterio Christi non solum inconsusè ea, quæ convenerunt, conservat, sed nec divisionem suscipit.* Rursus in canone V. *Nec enim adiectionem personæ suscepit sancta Trinitas & incarnato uno de sanctâ Trinitate Deo verbo.* Quæ verba in Henotico Zenonis, & in laudato superius Justiniani edicto continentur. In canone VI. damnantur negantes B. Virginem verè & propriè Dei genitricem fuisse; quod tertium erat Monachorum Scytharum capitulum: in quo tamen defendendo nullam Romæ difficultatem passi sunt. Denique canon X. speciatim conditus fuit, ad declarandam de fide Sancti Procli sententiam, ab iisdem Monachis rectè quidem propositam, sed non æquè benè promotam. Canon in hæc verba conceptus est: *Si quis non confiteatur Dominum nostrum Jesum Christum, qui crucifixus est carne, Deum esse verum, & Dominum gloriæ, & unum de sanctâ Trinitate, talis anathema sit.* Hunc canonem iisdem omnino verbis, uti etiam alios inseruit Justinianus famoso contrâ tria Capitula edicto; & ante canones pluriès eandem propositionem repetit, ac Christum Dominum secundum subsistentiam compositum comprobavit: *Et est etiam, inquit, post incarnationem unus*

de sanctâ Trinitate, unigenitus Filius Dei D. N. Jesus Christus, compositus ex utraque naturâ. Compositum autem Christum constemur, sanctorum Patrum doctrinam sequentes. Et post decem verius: Idem ipse D. N. Jesus Christus unus de sanctâ Trinitate, conglorificandus Patri & Spiritui sancto. Nec enim quartâ personâ adjectionem suscepit sancta Trinitas, & incarnato uno de sanctâ Trinitate Deo Verbo. Justinianus hæc edicta doctissimorum Antistitum consilio atque operâ procudebat, quibuscum diu noctuque posthabitis omnibus aliis curis, in divinorum dogmatum investigatione versabatur, uti testatur Eustathius Diaconus C-P. in vitâ sancti Eutyehii apud Surium die 6. Aprilis. Hinc S. Agatho Papa in epistolâ ad Imperatores, quæ recitatur Act. IV. Synodi VI. laudans Justinianum, ait: *Et utique ab omnibus gentibus eius religiosa memoria veneratione digna censetur; cujus fidei*

restitudo per angustissima ejus edicta in toto Orbe diffusa laudatur. Ita celebris propositio tot annorum spatio sub lite inter Catholicos dimissa, à tribus Romanis Pontificibus, & à Synodâ V. adprobata, eademque iteratis edictis à Justiniano Imperatore populis inculcata, inter fidei dogmata deinceps recepta fuit solis Nestorianis contra eandem nequicquam mugnantibus. In Synodâ Lateranensi proximo sæculo à S. Martino Papa & Martyre contra Monothelitas celebratâ, canone II. legitur: *Si quis secundum sanctos Patres non constiterit propriè & secundum veritatem ipsum unum sancte & consubstantialis & veneranda Trinitatis Deum Verbum è celo descendisse, & incarnatum ex Spiritu sancto & Maria semper Virgine, & hominem factum, crucifixum carne &c. condemnatus sit.* Hactenus de celebri quondam Controversiâ,

